

SAMMANFATTNING

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 1998/99:115 På ungdomars villkor – ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro jämte de motioner som väckts med anledning av propositionen samt ett antal motioner väckta under allmänna motionstiden hösten 1998. Utskottet har inhämtat yttranden över propositionen och motioner väckta med anledning av propositionen från konstitutions-, social-, utbildnings- och arbetsmarknadsutskotten (*bilagorna 1–4*).

I propositionen bedömer regeringen att ett system bör införas med en generell, sektorsövergripande och målstyrd ungdomspolitik som också inkluderar uppföljning och analys. För det första bör mål för den nationella ungdomspolitiken beslutas av riksdagen. Målen skall ange ungdomspolitikens inriktning och utgöra en av utgångspunkterna för den ordinarie mål- och resultatsstyrningen. Vidare bör delmål beslutas av regeringen, vilka bör fungera som en utgångspunkt för uppföljning och analys av den samlade ungdomspolitiken. Slutligen bör goda exempel tas fram för att illustrera olika former av konkret verksamhet som bidrar till att ungdomspolitikens mål uppnås.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen skall godkänna tre mål för den nationella ungdomspolitiken, vilka skall ersätta tidigare godkända riktlinjer. De nya målen skall vara följande.

1. Ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv.
2. Ungdomar skall ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet.
3. Ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs.

Utskottet tillstyrker också att riksdagen godkänner vad regeringen föreslagit om Ungdomsstyrelsens verksamhet, nämligen att myndigheten skall verka för att målen för den nationella ungdomspolitiken uppfylls. Utskottet tillstyrker också att det skall vara regeringens uppgift att utforma de övergripande målen för Ungdomsstyrelsens verksamhet.

Utskottet avstyrker motioner om målen för ungdomspolitiken samt om delmål, Ungdomsstyrelsens verksamhet och uppgifter, ungdomars inflytande och påverkansmöjligheter, deras delaktighet i den demokratiska processen, rösträttsålder, situationen för ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund, drogmissbruk, skolans arbetsmiljö, utbildningsfrågor, hörselskadades och dyslektikers situation i skolan, arbetsmarknadsfrågor, bostadsfrågor,

statsbidrag och bidrag från AB Svenska Spel till ungdomsverksamhet, funktionshindrades behov av fritidsverksamhet samt ungdomsorganisationernas internationella verksamhet. Utskottet hänvisar därvid bl.a. till vad som redovisats i propositionen om genomförda åtgärder och om pågående arbete inom Regeringskansliet, myndigheter, utredningar m.m. och till de yttranden som avgivits från de ovan nämnda fyra utskotten.

I betänkandet har 36 reservationer och ett särskilt yttrande tagits in.

PROPOSITIONEN

I proposition 1998/99:115 På ungdomars villkor – ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro har regeringen (Kulturdepartementet) föreslagit att riksdagen godkänner regeringens förslag om

1. mål för den nationella ungdomspolitik (avsnitt 4.2),
2. Ungdomsstyrelsens verksamhet (avsnitt 4.4).

MOTIONERNA

Motioner väckta med anledning av propositionen

1998/99:Kr29 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information till föräldrar,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans informationsskyldighet och betydelsen av att skolpersonalen besitter tillräckliga kunskaper om narkotikans symtom och verkningar,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om drogtester även för personer under 15 år i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till narkotikapolitiska åtgärder i enlighet med vad i övrigt anförts i motionen.

1998/99:Kr30 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ungdomspolitik skall vara stödjande och bygga på ungdomars, föräldrars och andra närståendes engagemang,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till reviderade mål och konkreta delmål för ungdomspolitik,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en bred översyn av bostadspolitik ur ett ungdomsperspektiv,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målen för Ungdomsstyrelsens arbete,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksverksamhet med elevmajoritet i skolstyrelserna,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stödet till de politiska ungdomsförbundens information i sko-

lorna bör finansieras utanför satsningen på föreningsutveckling för ungdomsorganisationerna,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avbryta projektet Ungdomskanalen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av förebyggande insatser mot drogmissbruk,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomars entreprenörskap,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att beakta generationsaspekterna vid alla viktiga beslut,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bidragsregler för ungdomsorganisationer,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att anlägga ett ungdomsperspektiv på allt utvecklingssamarbete och ungdomsorganisationernas möjlighet att bedriva utvecklingssamarbete, utbytesprogram och demokratibistånd,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur ungdomsorganisationernas internationella verksamhet skall kunna inkluderas i statens ekonomiska organisationsstöd,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den kompetens som finns inom den ideella sektorn i utformandet av samarbetsprojekt mellan Ungdomsstyrelsen, svenska EU-programkontoret och Sida.

1998/99:Kr31 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkten för ungdomspolitik,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ta till vara även nya metoder för att stärka unga människors villkor och engagemang för demokrati, rättvisa och framtidstro,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förändrad arbetsrätt,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en reformerad arbetslöshetsförsäkring,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärlings- och arbetsmarknadsutbildning,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Ungdomsstyrelsen.

1998/99:Kr32 av Birgitta Sellén m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på regeringens förslag till mål för ungdomspolitik ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för densamma,

2. att riksdagen, vid avslag på yrkande 1, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare mål för ungdomspolitik,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den nationella ungdomspolitik skall syfta till att belysa maktfrågor,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett uppdrag till Integrationsverket och Skolverket om att öka kunskapen om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av arbetsmarknadens regelverk,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av reglerna inom byggområdet,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överläggningar med kommunerna om tillgången till kommunal information,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödet till ungdomspolitik.

1998/99:Kr33 av Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre arbetsmiljö för elever i skolan,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomars situation på arbetsmarknaden,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomars utbildning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomar och kultur,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomar med funktionshinder,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för hörselskadade barn,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beroende och missbruk,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att motverka självmord bland ungdomar,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om läs- och skrivsvårigheter,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av ett reformerat mandatbaserat bidragssystem till de politiska ungdomsförbunden,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomars demokratiska delaktigheter.

1998/99:Kr34 av Monica Green m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomars situation.

1998/99:Kr35 av Karin Pilsäter och Johan Pehrson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utveckla icke föreningsanslutna ungdomars inflytande och delaktighet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inflytande över den egna utbildningssituationen i skolan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av rösträttsåldern.

1999/2000:KrU4

1998/99:Kr36 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning att rösträttsåldern sänks till 16 år vid val till kommunfullmäktige, landsting och riksdag,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning att rösträtten skall följa kalenderår i stället för födelsedatum,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning att försöksverksamhet införs med sänkt rösträttsålder vid val till kommunfullmäktige, med sikte på att i framtiden även inkludera landstings- och riksdagsval.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998

1998/99:Kr274 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

60. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ökad andel stöd till ungdomar som driver enskilda projekt.

1998/99:Kr502 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förändrade bidragsregler till de politiska ungdomsförbunden,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till nytt bidragssystem för de politiska ungdomsförbunden, baserat på partiernas mandat i riksdagen, samt ett grundbidrag.

1998/99:Kr508 av Magnus Jacobsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till politiska ungdomsförbund.

1998/99:Kr509 av Dan Kihlström m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en samlad ungdomsproposition föreläggs riksdagen under varje mandatperiod,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om generationsperspektivet i den politiska processen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till försöksverksamhet som kan öka ungdomars delaktighet i den demokratiska beslutsprocessen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att aktualisera och förverkliga målen för ungdomspolitik,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomskulturen.

ÄRENDETS BEREDNING

Under ärendets beredning har information på kulturutskottets begäran lämnats av statssekreterare Lena Nyberg, Kulturdepartementet.

Företrädare för Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, LSU, har uppvaktat utskottet i ärendet.

1999/2000:KrU4

Utskottet har berett konstitutions-, socialförsäkrings-, social-, utbildnings-, arbetsmarknads- och bostadsutskotten tillfälle att yttra sig över proposition 1998/99:115 jämte motioner väckta med anledning av propositionen i de delar de berör respektive utskotts beredningsområde. Yttranden har avgivits av konstitutions-, social-, utbildnings- och arbetsmarknadsutskotten. Yttrandena 1999/2000:KU2y, 1998/99:SoU7y, 1999/2000:UbU1y och 1999/2000:AU1y bifogas betänkandet som *bilagorna 1–4*.

Inledning

Den ungdomspolitiska kommittén (dir. 1995:154) föreslog i sitt betänkande Politik för unga (SOU 1997:71) nya mål för ungdomspolitiken och metoder – bl.a. nedbrytning av de övergripande målen i konkreta mål – för styrning, uppföljning och utvärdering av de övergripande målen genomförande. Med utgångspunkt i kommitténs övergripande mål har Ungdomsstyrelsen på regeringens uppdrag utarbetat förslag till delmål för ungdomspolitiken. En särskild utredning (dir. 1995:29) om åldersgränser som berör unga människor har avgivit betänkandet Bevakad övergång – Åldersgränser för unga upp till 30 år (SOU 1996:111).

Regeringen redovisar inledningsvis i propositionen hur den statliga ungdomspolitiken har utvecklats. Från början handlade ungdomspolitiken om statens relation till landets ungdomsorganisationer. Statens ungdomsråd, som bildades år 1959, fick till huvuduppgift att vara kontakt- och samordningsorgan mellan ungdomsorganisationerna och regeringen. Statens ungdomsråd blev år 1976 en statlig myndighet. I sin instruktion fick rådet till uppgift att inom ramen för samhällets fritids- och kulturpolitik främja verksamhet bland barn och ungdomar. Vid denna tidpunkt skedde också en förskjutning av ungdomspolitiken från att vara sektorsindeldad till att bli mer helhetsorienterad.

Det ungdomspolitiska arbetet omfattade, utöver frågor om ungdomars fritid, även ungdomars arbets- och bostadsförhållanden. En sektorsövergripande beskrivning av åtgärder riktade till ungdomar lades fram i 1988 års budgetproposition, det s.k. hundra punktsprogrammet.

Ungdomspolitiken ses i dag som ett sektorsövergripande politikområde som berör såväl arbetsmarknadspolitik som utbildnings-, kultur- och socialpolitik. Denna förändring av innebörden av begreppet ungdomspolitik markerades i den första ungdomspolitiska propositionen år 1994 (prop. 1993/94:135, bet. 1993/94:KrU31, rskr. 1993/94:354). Riksdagen godkände därvid riktlinjer för ungdomspolitiken. Statens ungdomsråd ersattes med en ny myndighet, Ungdomsstyrelsen, som skall arbeta sektorsövergripande och ha kontinuerlig kontakt med kommunerna och andra berörda när det gäller att följa ungdomars villkor. Ungdomsstyrelsen fördelar statsbidrag till ungdomsorganisationer och verkar för förnyelse av ungdomsverksamheten inom kommuner och föreningsliv. Myndigheten ansvarar för EU:s två utbytesprogram Ungdom för Europa och Volontärtjänst för ungdomar samt för andra insatser för att stödja internationellt ungdomsutbyte. Ungdomsstyrelsen arbetar även med Internetbaserad samhällsinformation för ungdomar.

Regeringen lämnar i propositionen en detaljerad beskrivning av ungdomars levnadsvillkor under 1990-talet (avsnitt 3).

I det följande avsnittet (avsnitt 4) lägger regeringen fram förslag om mål för den nationella ungdomspolitiken (avsnitt 4.2) och förslag om Ungdomsstyrelsens verksamhet (avsnitt 4.4).

Regeringen för även ingående resonemang och lämnar sina bedömningar – dock utan att lägga fram några förslag – inom områden rubricerade Demokrati – inflytande och delaktighet (avsnitt 5.1), Rättvisa villkor – ingen får lämnas utanför! (avsnitt 5.2), Kompetens och entreprenörskap (avsnitt 5.3), Ökat stöd till ungdomars engagemang för demokrati, rättvisa och framtidstro (avsnitt 5.4), Ungdomspolitik i kommunerna (avsnitt 6) samt Internationellt samarbete (avsnitt 7). Utskottet kommer i följande avsnitt av betänkandet in på dessa resonemang och bedömningar i anslutning till behandlingen av olika motionsyrkanden som anknyter till de rubricerade områdena.

En nationell ungdomspolitik (avsnitt 4)

Målstyrning av ungdomspolitiken (4.1)

Regeringens bedömning

Enligt de av riksdagen år 1994 fastslagna riktlinjerna för ungdomspolitiken bör de offentliga insatserna för ungdomar i första hand vara stödjande och bygga på ungdomars, föräldrars och andra närståendes engagemang. Ungdomar skall ha rätt till goda uppväxtvillkor som tillgodoser behovet av både trygghet och personlig utveckling. Ungdomar skall ges goda förutsättningar att etablera sig som vuxna och göra egna val. Ungdomars personliga ansvars- tagande, medmänsklighet, delaktighet och inflytande skall främjas. Åtgärder inom olika områden skall präglas av en helhetssyn på ungdomars situation och utgå från ett ungdomsperspektiv. Myndigheter och organisationer bör samverka i ökad utsträckning. Engagemanget i den ideella sektorn skall tas till vara.

Regeringen anför i den nu aktuella propositionen att det är en brist hos dessa riktlinjer från år 1994 att de inte är utformade så att de kan ligga till grund för en mera systematisk uppföljning och utvärdering.

Regeringen konstaterar att ungdomspolitiken i dag består av en rad konkreta åtgärder inom ramen för olika sektorsers reguljära ansvar. Regeringens uppfattning är att det därutöver behövs en övergripande strategi för att förbättra och följa upp ungdomars levnadsvillkor. De förslag om mål för ungdomspolitiken och förslag om Ungdomsstyrelsens verksamhet som läggs fram i propositionen (avsnitten 4.2 och 4.4 delvis) utgår från denna uppfattning.

Enligt regeringens bedömning bör ett system införas med en generell, sektorsövergripande och målstyrd ungdomspolitik som också inkluderar uppföljning och analys. Systemet bör bestå av tre delar.

1. Mål för den nationella ungdomspolitiken som beslutas av riksdagen och som anger ungdomspolitikens inriktning. Målen bör utgöra en av utgångspunkterna för den ordinarie mål- och resultatstyrningen (förslag i avsnitt 4.2).
2. Delmål som beslutas av regeringen och som utgör en utgångspunkt för uppföljning och analys av den samlade ungdomspolitiken. Dessa mål bör fortlöpande prövas av regeringen (bedömning i avsnitt 4.3).

3. Goda exempel som är avsedda att illustrera olika former av konkret verksamhet som bidrar till att ungdomspolitikens mål uppnås (bedömning i avsnitt 4.4 delvis).

1999/2000:KrU4
Utskottet

Motionsförslag

I detta sammanhang tar utskottet upp två yrkanden i en motion från den allmänna motionstiden år 1998, nämligen motion 1998/99:Kr509 (kd). I motionen hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att riksdagen bör föreläggas en samlad ungdomspolitisk proposition varje mandatperiod (yrkande 1). Motionärerna hänvisar till att de initiativ som togs inom ungdomspolitiken år 1994 förutsatte att riksdagen skulle ta upp de ungdomspolitiska frågorna till återkommande och seriös behandling varje mandatperiod. I motionen yrkas vidare att riksdagen skall göra ett uttalande om att de år 1994 beslutade riktlinjerna för ungdomspolitiken skall aktualiseras och förverkligas genom förslag till riksdagen (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att motionärernas önskemål om att regeringen skall lägga fram en ny ungdomspolitisk proposition nu har tillgodosetts och att motionärerna i anslutning till denna proposition har väckt en ny motion, nämligen 1998/99:Kr30 (kd). Utskottet sakbehandlar i följande avsnitt av betänkandet förslagen i propositionen och förslag i gamla och nya motioner.

Utskottet har noterat att regeringen i propositionen (s. 36) har anfört att Ungdomsstyrelsen vart fjärde år till regeringen skall redovisa en fördjupad analys av hur ungdomspolitiken utvecklas och att denna analys skall kunna läggas till grund för regeringens redovisning till riksdagen. Motionärerna bör således vara tillgodosedda även i detta avseende. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionens yrkanden 1 och 4 inte bör föranleda något riksdagens uttalande, varför de avstyrks.

Mål för den nationella ungdomspolitiken (4.2) och Precisering av den nationella ungdomspolitiken (4.3)

Utskottet behandlar i detta avsnitt av betänkandet regeringens förslag till nya övergripande mål för ungdomspolitiken (avsnitt 4.2). Regeringen bedömer att målen behöver kompletteras med av regeringen fastställda delmål som en precisering av den nationella ungdomspolitiken (avsnitt 4.3). Tre motioner tar upp dessa frågor, nämligen Kr30 (kd), Kr31 (m) och Kr32 (c).

Regeringens förslag och bedömning

Enligt regeringens *förslag* (avsnitt 4.2) skall riksdagen godkänna att följande *tre övergripande mål* skall ersätta de år 1994 antagna riktlinjerna för den nationella ungdomspolitiken.

1. Ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv.

2. Ungdomar skall ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet.
3. Ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Målen bör fokusera på övergången från att vara ung till att bli vuxen snarare än på övergången från att vara barn till att bli ungdom. De bör utgå från en syn på ungdomar som individer med förmåga att fatta egna beslut och med en självklar rätt att påverka. Målen bör ge uttryck för en ambition att ta till vara den positiva kraft som ungdomar utgör i samhället.

På grund av långa utbildningstider och svårigheter att få arbete och bostad upplevs det av många ungdomar som om tidpunkten då de blir vuxna förskjuts. Att ha ett arbete, en egen bostad och en egen ekonomi leder till självständighet gentemot föräldrar, andra vuxna och samhällets institutioner. Den förda politiken bör underlätta för ungdomar att successivt uppnå den självständighet som kännetecknar vuxnas liv.

Ungdomar skall ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet både över den generella samhällsutvecklingen och över beslut som rör deras egna liv och verksamheter.

Unga människors delaktighet är en väsentlig del av grunden för det demokratiska samhället. Samhället bör kunna möta ungdomars önskemål om nya, mer direkta former för inflytande och delaktighet. Detta ställer krav i första hand på det politiska systemet, men också på de myndigheter och andra samhälleliga institutioner som hanterar frågor som är angelägna för ungdomar. Jämställdhetsaspekten bör särskilt beaktas inom ungdomspolitiken.

Ett samhälle som stimulerar aktivt engagemang leder i sig till ökad delaktighet för den enskilde. Ungdomars energi och kraft bör kunna tas till vara av samhället som helhet. Samhället måste i högre grad än i dag utnyttja unga människors kompetens inom olika områden.

Ungdomars kreativitet, nya kunskaper och värderingar bör i högre grad utnyttjas som komplement till erfarenhetsbaserad kunskap och kompetens i olika offentliga styrelser och andra beslutande organ.

Samhällets behov av sådan kunskap och kompetens som många ungdomar besitter, exempelvis IT-, medie- och språkkunskaper, ökar.

Regeringen gör i propositionen (avsnitt 4.3) den *bedömningen* att målen för ungdomspolitiken bör vara en av utgångspunkterna för den ordinarie mål- och resultatstyrningen i budgetprocessen. Utifrån dessa mål bör effekterna av de insatser som genomförts med anledning av ungdomspolitiken följas upp och analyseras sektorsövergripande. För att göra detta möjligt bör målen kompletteras med *av regeringen fastställda delmål* som är möjliga att följa upp.

Regeringen har valt ut ett antal områden där konkreta delmål bör formuleras. De avses ingå i regleringsbrevet till berörda myndigheter.

Under det första övergripande målet, nämligen att ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv, bör delmål formuleras som främst rör utbildning, arbete, bostad och ekonomisk självständighet.

Under det andra övergripande målet, som avser ungdomars möjlighet till inflytande och delaktighet, bör delmål formuleras som främst rör utbildningsväsendet, fritidsområdet och kommunernas roll. Delmålen skall bl.a.

fokusera på ett ökat elevinflytande, stöd till ungas egen organisering, utveckling av föreningslivet och ungdomars inflytande i kommunerna.

Det tredje övergripande målet uttrycker att ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara. Delmålen bör utgå från att ungdomar generellt sett har ett stort intresse för viktiga framtidsfrågor, såsom miljöfrågor, arbetet mot främlingsfientlighet och rasism, IT-frågor och skapandet av innovativa företag.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Motionsförlag

I motion Kr31 (m) uttrycks en viss tveksamhet till begreppet ungdomspolitik och till en indelning av politiken till att avse olika grupper. Motionärerna anser att propositionen inte klargör innebörden av de tre föreslagna målen. Regeringen beskriver ett antal problem snarare än att redovisa hur den skulle vilja lösa dessa genom konkreta åtgärder.

Motionärerna anser vidare att propositionen präglas av en strävan efter att få in ungdomarna i de representativa systemen, medan dagens ungdomar är mera intresserade av att ha direkt makt över sina egna liv. Ungdomar är individualister som inte vill inordna sig i kollektiva lösningar eller färdiga mallar. De har ett starkt engagemang för politik om den handlar om konkreta åtgärder för att t.ex. förbättra undervisningen eller ge de unga arbete. Riksdagen bör enligt motionen som sin mening ge regeringen till känna vad som anförs i motionen om vilken utgångspunkten för den statliga ungdomspolitikken bör vara (yrkande 1).

Motionärerna ifrågasätter starkt om ungdomars engagemang för demokrati- och rättvisefrågor kan ökas genom gamla metoder. De vill i stället att ungdomspolitikerna skall fokuseras på ett nytt sätt att leva, där utvecklingen på medie- och IT-området ger nya uttrycks- och arbetsmöjligheter. Denna utveckling bör tas till vara och beaktas i en allmän strävan att stärka unga människors villkor och engagemang för demokrati, rättvisa och framtidstro (yrkande 2).

I motion Kr30 (kd) anförs att det är motiverat att ha en nationell ungdomspolitik som bidrar till att skapa en helhetsbild av ungdomars situation. Den kan också bidra till att samordna de statliga insatserna och till att stödja föräldrar, kommuner, ideella organisationer och andra krafter i samhället i deras medverkan till att skapa positiva levnadsvillkor för dagens och morgondagens ungdomar.

Motionärerna anser att frågor om ungdomars välbefinnande och trygghet bör uppmärksammas mera än vad som görs i propositionen. Ungdomspolitikerna måste ta till vara ungdomars engagemang och åldersspecifika erfarenheter. Den statliga ungdomspolitikerna bör medge att ungdomar själva formar sin framtid och medverka till att grundvärderingar som demokrati, solidaritet och människovärde överförs till kommande generationer. En etik som betonar alla människors lika värde och ansvaret för andra människor är en nödvändig grund för de ungas utveckling. Etik och normsystem skall syfta till fasthet och skydd av varje individ samtidigt som de skall inspirera till utveckling av personlighet, initiativ, nytänkande och ansvarstagande.

Den statliga ungdomspolitiken måste markera att de unga skall ges möjligheter att själva utforma sina liv. De offentliga insatserna får inte utformas eller genomföras så att de leder till att de unga, deras föräldrar och andra vuxna i deras närhet inte känner sitt ansvar. Det offentliga skall aktivt stödja de frivilliga positiva krafterna i de ungas närhet och ta ett särskilt ansvar för de mest utsatta grupperna (yrkande 1).

Motionärerna anser utifrån det förda resonemanget att det finns anledning att utveckla 1994 års riktlinjer för ungdomspolitiken till nya, reviderade övergripande mål, varvid det bör understrykas att den statliga politiken skall vara stödjande, inte styrande. Vidare anser motionärerna att riksdagen, och inte regeringen, bör fastställa delmål i anslutning till de övergripande målen. Därigenom skall riksdagen bättre kunna bedöma den politiska inriktningen på ungdomspolitiken. Regeringen bör således återkomma till riksdagen med förslag till konkreta delmål (yrkande 2).

Regeringens förslag till nya övergripande mål för ungdomspolitiken bör enligt motion Kr32 (c) avslås. Ungdomspolitiken bör i högre grad ta sin utgångspunkt i ungdomars vilja och kapacitet att ta ansvar både för sig själva och för andra. I propositionen görs enligt motionärernas mening en olycklig sammanblandning av stat och samhälle. De föreslagna övergripande målen är alltför långtgående samtidigt som de är otydliga. De kan medföra en långtgående reglering av kommunernas verksamhet och begränsa möjligheterna till flexibla, lokala lösningar. Fixerade statliga mål kan inte förenas med en politik som avses utformas på ungdomars egna villkor. Ungdomspolitiken bör även i fortsättningen styras av de riktlinjer som fastställdes år 1994 (yrkande 1).

I ett andrahandsyrkande – om motionens yrkande 1 skulle avslås av riksdagen – föreslår motionärerna att riksdagen skall komplettera de i propositionen föreslagna övergripande målen med ett fjärde mål. Enligt detta mål skall ungdomspolitiken ge större förutsättningar för ungdomar att själva och i samverkan med det omgivande samhället ta ansvar för både sin egen och det omgivande samhällets utveckling (yrkande 2).

Verkligt inflytande för ungdomarna bör enligt motionärernas mening innebära makt att påverka och makt att förändra. Ungdomar måste, liksom andra medborgare, kunna få ett avgörande inflytande över hur viktiga beslut som rör deras vardag fattas. Det gäller makt över hur skolor och fritidsgårdar styrs, makt över den fysiska planeringen och över användningen av resurser avsatta för ungdomars kultur. En nationell ungdomspolitik måste syfta till att maktfrågor blir belysta i allt politiskt beslutsfattande. Ungdomars rätt till makt, och inte bara rätt till inflytande, skall slås fast (yrkande 3).

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet har avgivit ett yttrande, 1999/2000:AU1y, över propositionen och vissa motionsyrkanden. Med utgångspunkt främst i det första av de tre föreslagna målen, nämligen att ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv anser arbetsmarknadsutskottet att kulturutskottet bör tillstyrka målen för ungdomspolitiken.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att ungdomspolitiken i alltför hög grad fortfarande består av konkreta åtgärder inom ramen för olika sektorsreguljära ansvar. Den politiska styrningen av såväl statlig som kommunal verksamhet sker utifrån en stark indelning av samhället i olika sektorer. Den ordinarie budgetprocessen är sektorsbunden och utgår från existerande samhällseliga institutioner. Enligt utskottets mening behövs det därför en mera sektorsövergripande ungdomspolitik som ett komplement till den sektorsindelade politiken.

Ett helhetsperspektiv på ungdomars situation och levnadsvillkor är nödvändigt om olika insatser riktade till ungdomar inom olika sektorer och samhällsområden skall kunna samordnas bättre och bli kraftfulla och resurseffektiva. Det behövs också en övergripande strategi för att förbättra och följa upp ungdomars levnadsvillkor.

En kombination av sektorsspecifika och sektorsövergripande åtgärder med sikte på en viss målgrupp eller en viss aspekt av samhällsutvecklingen har utvecklats inom andra områden och bör kunna utvecklas vidare även inom ungdomspolitiken med utgångspunkt i de föreslagna övergripande målen och utifrån de speciella förhållanden och behov som finns inom detta område.

Som regeringen anför bör en central utgångspunkt för de statliga insatserna även fortsättningsvis vara ambitionen att ge alla ungdomar jämlika förutsättningar inför framtiden. En strävan efter rättvisa – att ständigt försöka skapa jämlika villkor oavsett socioekonomisk bakgrund, kön, etnisk och kulturell bakgrund eller någon form av funktionshinder – bör även i framtiden prägla ungdomspolitiken.

Utskottet tillstyrker att de av riksdagen år 1994 fastställda riktlinjerna för ungdomspolitiken ersätts av de tre i propositionen föreslagna *övergripande målen för den nationella ungdomspolitiken*, vilka till sitt innehåll i huvudsak överensstämmer med Ungdomspolitiska kommitténs förslag.

Målen skall avse den påverkan på samhällsutvecklingen som riksdag och regering vill uppnå med sina olika insatser. De skall också vara en av utgångspunkterna både för den ordinarie mål- och resultatstyrningen inom olika sektorer och för en sektorsövergripande styrning, uppföljning och fördjupad analys av ungdomspolitiken.

De av riksdagen godkända övergripande målen skall således vara som följer.

1. Ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv.
2. Ungdomar skall ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet.
3. Ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs.

Målen bör fokusera på övergången från att vara ung till att bli vuxen och leda till att ungdomspolitiken underlättar för ungdomar att successivt uppnå självständighet genom eget arbete, egen bostad och egen ekonomi. Målen bör också utgå från en syn på ungdomar som individer med förmåga att fatta egna beslut samt rätt att ha inflytande över den generella samhällsutvecklingen och över beslut som rör deras eget liv. Utskottet vill gärna understryka

vikten av att unga människor har möjlighet till delaktighet och representation på olika sätt i det demokratiska samhället och av att de får uppleva att deras kunskap och kompetens inom olika områden och deras engagemang och förmåga till ansvarstagande och kritiskt tänkande tas till vara och är av värde för andra människor och för samhället.

Utskottet anser i likhet med regeringen att de övergripande mål för ungdomspolitiken som fastställs av riksdagen måste *kompletteras med delmål* som gör det möjligt att följa upp och utvärdera den förda ungdomspolitiken och insatserna för de unga.

Vid en uppvaktning inför utskottet av Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) har utskottet erfarit att rådet anser att det är positivt för ungdomarna om det finns övergripande och högt syftande mål för ungdomspolitiken och att det är mycket viktigt att det dessutom finns delmål – även tvärssektoriella sådana – som bidrar till att tydliga och långsiktiga strategier och handlingsplaner arbetas fram.

Utskottet har inte något att erinra mot att delmålen fastställs av regeringen. Det krävs en fortlöpande process för att utveckla, omarbeta och förnya delmål. I denna process bör det också finnas utrymme för samråd med och förankring hos ansvariga inom olika sektorer. Inte minst viktigt är det att ungdomarna är delaktiga i denna process. Utskottet anser att det skulle bli ohanterligt och motverka flexibilitet och lyhördhet inför samhällsutvecklingen om regeringen i varje särskilt fall skulle få lov att återkomma till riksdagen när ett delmål skall formuleras eller omarbetas.

Som regeringen anför i propositionen bör det bli en uppgift för Ungdomsstyrelsen att samordna, analysera och för regeringen redovisa hur ungdomspolitiken utvecklas i förhållande till uppsatta övergripande mål och delmål. En fördjupad analys skall enligt propositionen vart fjärde år läggas till grund för en redovisning av regeringen till riksdagen. Det blir då tillfälle för riksdagen att både bedöma hur väl delmålen stämmer med innebörden i de övergripande målen och hur väl de har fungerat som instrument för styrning, uppföljning och utvärdering av den förda ungdomspolitiken inom olika områden.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå förslaget i motion Kr32 (c) yrkande 1 om avslag på regeringens förslag till mål för den nationella ungdomspolitiken.

Utskottet föreslår, med hänvisning till det anförda, att riksdagen avslår motionerna Kr30 (kd) yrkandena 1 och 2, Kr31 (m) yrkandena 1 och 2 samt Kr32 (c) yrkandena 2 och 3, i vilka yrkas ändringar i de av regeringen föreslagna målen.

Ungdomsstyrelsens verksamhet och genomförandet av den nationella ungdomspolitiken (4.4)

Regeringens förslag och bedömning

Mot bakgrund av förslagen i propositionen om nya övergripande mål för den nationella ungdomspolitiken anser regeringen att de nu gällande övergri-

pande målen för Ungdomsstyrelsens verksamhet bör revideras. Regeringen föreslår att Ungdomsstyrelsen skall verka för att målen för den nationella ungdomspolitikens uppfylls och att det skall vara regeringens uppgift att utforma de övergripande målen för Ungdomsstyrelsens verksamhet.

Ungdomsstyrelsen bör enligt regeringens bedömning få i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter och i samråd med Kommunförbundet utveckla en metod för att identifiera, presentera och sprida goda exempel.

Ungdomsstyrelsen skall även fortsättningsvis arbeta sektorsövergripande. Ungdomsstyrelsen skall – i samråd med andra myndigheter och Kommunförbundet – utveckla ett system för att årligen och samlat redovisa relevant statistik och annan information om utvecklingen satt i relation till de föreslagna målen. Där nödvändig information saknas bör Ungdomsstyrelsen komplettera med egna undersökningar. I detta sammanhang bör Ungdomsstyrelsen särskilt ansvara för att belysa rättvis- och könsperspektiven.

Ungdomsstyrelsen bör även i fortsättningen åläggas att återkommande, vart fjärde år, till regeringen redovisa en fördjupad analys av hur ungdomspolitikens utvecklas. Denna analys skall kunna ligga till grund för regeringens redovisning till riksdagen.

Motionsförlag

Ungdomsstyrelsens verksamhet tas upp i två motioner, nämligen Kr30 (kd) och Kr31(m).

Den verksamhet som Ungdomsstyrelsen bedriver bör enligt motion Kr31 (m) begränsas och dess struktur ses över. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att avskaffa Ungdomsstyrelsen i dess nuvarande form. Vissa uppgifter som bör finnas kvar, t.ex. fördelning av bidrag till de politiska ungdomsorganisationerna, bör överlämnas till en annan organisation, eventuellt till Kulturdepartementet (yrkande 6).

I motion Kr30 (kd) anförs att det är glädjande att den första utvärderingen av Ungdomsstyrelsens verksamhet visar att den nya myndigheten i stor utsträckning utvecklats i enlighet med tankarna i den ungdomspolitiska propositionen år 1994.

Det är enligt motionen viktigt att myndigheten fortsätter att utvecklas som en expertmyndighet med bred kunskap. När myndigheten nu får ett tydligare uppdrag att följa upp målen för ungdomspolitikens är det också viktigt att dess roll som kompetent myndighet och stödjande resurs för kommuner, ideella organisationer och andra som engagerar sig i ungdomsfrågor betonas. Det bör vidare betonas att styrelsen aldrig får agera så att den hämmar organisationers eller enskildas initiativ (yrkande 5).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad som anförs i propositionen och motion Kr30 (kd) om värdet av att det finns en särskild myndighet som verkar för att de mål för en nationell ungdomspolitik som riksdagen fastställer uppfylls. Det behövs en central myndighet som har ett sektorsövergripande ansvar för att följa,

analysera, följa upp, utvärdera och rapportera utvecklingen och föreslå sådana åtgärder som uppföljning, utvärdering m.m. har påvisat behov av.

Det bör också betonas att den centrala myndigheten, Ungdomsstyrelsen, skall samverka med och stödja andra myndigheter, kommuner, föreningsliv, ungdomsarbetare och enskilda i de ungas närhet. Den skall därvid fungera som en kunskapsbank. Det är också viktigt att Ungdomsstyrelsen i samverkan med berörda myndigheter och i samråd med Kommunförbundet utvecklar en metod för att identifiera, presentera och sprida goda exempel på lokal ungdomsverksamhet och nya arbetsformer.

Utskottet förutsätter självfallet att Ungdomsstyrelsens verksamhet inte utformas så att den på något sätt verkar hämmande på organisationers eller enskildas initiativ. Utskottet förutsätter också att Ungdomsstyrelsen, när den tar fram goda exempel på ungdomsverksamhet, även tar till vara de olika erfarenheter som finns hos organisationerna.

Utskottet tillstyrker att regeringen skall fastställa övergripande mål för Ungdomsstyrelsen.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna Kr30 (kd) yrkande 5 och Kr31 (m) yrkande 6 godkänner vad regeringen föreslår om Ungdomsstyrelsens verksamhet.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro (avsnitt 5)

Demokrati – inflytande och delaktighet (5.1)

En demokratikommission för, med och av ungdomar (5.1.1)

Regeringens bedömning

I propositionen redovisas att Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) föreslagit regeringen att som ett komplement till den parlamentariskt sammansatta Demokratiutredningen (dir. 1997:101) inrätta en demokratikommission för arbete med frågor om ungdomars möjligheter till inflytande och delaktighet. Regeringen gör den bedömningen att LSU bör få ekonomiskt stöd för att rådet fristående skall utreda ungdomars möjligheter att påverka såväl sina egna miljöer som i större politiska sammanhang. Arbetet skall genomföras främst av ungdomar, dvs. representanter utsedda av ungdomsorganisationerna, och på ungdomars villkor.

Motionsförslag

I motion Kr35 (fp) yrkas att den redovisade, kommande utredningen om ungdomars påverkansmöjligheter även skall avse frågor om metoder och idéer för att utveckla de icke föreningsanslutna ungdomarnas inflytande och delaktighet i såväl vardagsbeslut som internationella frågor (yrkande 1). Motionärerna anser att om detta inte är möjligt inom LSU:s utredning, bör frågan utvecklas i annat sammanhang, t.ex. genom ett uppdrag till en forskningsinstitution.

Utskottet anser att det är viktigt att även den stora grupp ungdomar som inte tillhör någon organisation får bättre möjlighet till inflytande och delaktighet. Även de bör kunna påverka både i mera vardagsnära sammanhang och i större politiska sammanhang. Det är dock en grannlaga och relativt svårlöst uppgift att hitta en metod som skulle kunna ge de icke organiserade representativitet i olika sammanhang.

Vid sin uppvaktning inför utskottet om förslagen i ungdomspropositionen framhöll LSU att strävan är att få med de oorganiserade ungdomarna vid utredningen om ungdomars påverkansmöjligheter. Utskottet anser det värdefullt att LSU avser att även inkludera representanter för denna stora grupp i utredningsarbetet.

Utskottet förutsätter att regeringen – om det visar sig vara mycket svårt att i LSU:s utredning finna lösningar på frågan om de oorganiserades möjligheter att påverka – undersöker möjligheten att låta utreda frågan i annan form.

Mot bakgrund av vad som här redovisats anser utskottet att något uttalande från riksdagens sida inte är nödvändigt. Motion Kr35 (fp) yrkande 1 avstyrks.

Demokrati i skolan (5.1.2)

Regeringens bedömning

Ungdomarnas demokratiska engagemang bör på olika sätt uppmuntras av skolan. Därigenom ges FN:s konvention om barnets rättigheter en reell innebörd även i skolan.

Regeringen bör under år 1999 särskilt verka för att försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet på gymnasieskolorna sprids. Vidare skall elevrådsarbete och annat ideellt arbete uppmuntras i skolan och elevombudsmannen ges fortsatt stöd. Politiska ungdomsförbund skall ges bättre möjligheter att medverka i skolan och anordnande av s.k. skolval uppmuntras.

Motionsförslag

Två motioner tar upp frågan om elevmajoritet i lokala styrelser i gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen.

Enligt motion Kr30 (kd) bör försöksverksamheten inte utvidgas till flera kommuner innan en utvärdering av den pågående försöksverksamheten gjorts (yrkande 6). Det är enligt motionen inte rimligt att kräva av eleverna att de skall ha ett helhetsgrepp över utbildningen medan de är mitt uppe i den. Vuxna bör därför fortfarande ha det övergripande ansvaret för skolans styrning. Det är dock viktigt att eleverna deltar i beslutsprocessen. Utformningen av elevinflytandet bör ske lokalt. Eleverna bör ges möjlighet att tillsammans med lärare planera den egna undervisningens uppläggning.

I motion Kr35 (fp) framhålls att det framför allt är elevernas rätt och möjligheter till inflytande över sin egen studiesituation som måste utvecklas (yr-

kande 2). Även inflytandet över arbetsmiljön poängteras. Motionärerna anser att elevstyrda skolor inte är en lösning på inflytandefrågan. En enda kategori bör inte ensam ha hela styrelseansvaret. Flera kategorier bör delta i det lokala övergripande beslutsfattandet.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet betonar i sitt yttrande (1999/2000:UbU1y) att elevinflytande inte enbart är en rättvis- och demokratifråga utan också en fråga om utbildningens kvalitet. Rätten till elevinflytande är reglerad i skollagen (4 kap. 2 §). Vidare betonas i läroplanerna vikten av elevernas ansvar och inflytande. Elevinflytandet är en del av skolans värdegrund.

Ett värdegrundsprojekt har startats inom Utbildningsdepartementet. Projektet pågår under år 1999 och skall slutredovisas i februari år 2000.

Inom ramen för Skolverkets utvecklingsprojekt ELEVSAM – elevinflytande, arbetssätt och arbetsformer i skolan – har ett referensmaterial ”Jag vill ha inflytande överallt” tagits fram. Skolverket har också nyligen gett ut en rapport ”Inflytandets villkor” om 41 skolors arbete med inflytandefrågor.

Försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet, som inleddes den 1 juli 1997 och skall pågå under fyra år, är enligt utbildningsutskottets mening viktig. Verksamheten skall utvärderas av Skolverket. Utbildningsutskottet har inget att erinra mot att ytterligare skolor bereds möjlighet att delta i försöksverksamheten.

Utbildningsutskottet anser att kulturutskottet bör avstyrka motionerna Kr30 (kd) yrkande 6 och Kr35 (fp) yrkande 2.

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet anser – i likhet med regeringen och utbildningsutskottet – att ungdomars demokratiska engagemang bör uppmuntras på olika sätt av skolan. Utskottet anser att det är viktigt att ungdomar, allteftersom de blir äldre, får ökade möjligheter att påverka skolan som en förberedelse inför vuxenlivet. Utskottet anser mot denna bakgrund – och med hänvisning till vad utbildningsutskottet anfört i sitt yttrande – att regeringen under år 1999 bör kunna verka för att försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet på gymnasieskolorna och inom den kommunala vuxenutbildningen sprids. Utskottet avstyrker därmed motionerna Kr30 (kd) yrkande 6 och Kr35 (fp) yrkande 2.

En ungdomsdelegation knuten till regeringen (5.1.3)

Regeringens bedömning

Regeringen bedömer att en ungdomsdelegation bör inrättas som ett rådgivande organ till regeringen i frågor av särskild betydelse för ungdomar och deras levnadsvillkor. Delegationen avses även vara ett forum för ungdomars inflytande och delaktighet i rikspolitiken. Med utgångspunkt i de förslagna målen för ungdomspolitiken skall delegationen särskilt inrikta sitt arbete på

frågor om rättvisa villkor för ungdomar med tonvikt på rättvisa mellan flickor och pojkar samt mellan ungdomar med olika etnisk och kulturell bakgrund och för ungdomar med någon typ av funktionshinder.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Motionsförslag

I två motioner, en från allmänna motionstiden 1998, Kr509 (kd) yrkande 2, och en väckt med anledning av propositionen, Kr30 (kd) yrkande 11, yrkas att generationsaspekterna skall beaktas i den politiska processen vid alla viktiga beslut. Motionärerna hänvisar till de slutsatser och förslag som lämnades av Generationsutredningen i betänkandet Tillvarons trösklar – Ungdomars levnadsvillkor och framtidsutsikter (SOU 1994:77). Regeringen bör föreslå åtgärder som gör det möjligt att bättre kunna belysa och redovisa vilka effekterna av olika förslag, t.ex. beträffande investeringar, skatter och transfereringar, blir för de olika generationerna och hur bidrag, skatter m.m. fördelas mellan generationerna.

Utskottets ställningstagande

Önskemålen i motionerna om större hänsyn till ungdomars behov när regeringsförslag utarbetas bör kunna bli tillgodosedda på ett annat sätt när de nya övergripande målen för ungdomspolitikens antagits, eftersom de avses genomföra arbetet inom alla sektorer. Även arbetet inom regeringens nya ungdomsdelegation bör kunna få en sådan effekt. Delegationen avses både ha en rådgivande roll och fungera som ett bredare forum för ungdomars delaktighet och inflytande. Den avses också arbeta utåtriktat för att informera och fånga upp ungdomars åsikter i olika delar av landet.

Utskottet anser att det inte är nödvändigt med ett sådant uttalande som krävs i motionerna för att ungdomsperspektivet skall finnas med i regeringens arbete. Motionerna Kr30 (kd) yrkande 11 och Kr509 (kd) yrkande 2 avstyrks.

Fler ungdomar i offentliga organ (5.1.4)

Regeringens bedömning

Regeringen bedömer att insatser bör göras för att förbättra åldersspridningen i centrala myndigheters styrelser. Vidare anser regeringen att statistik bör tas fram över åldersfördelningen inom statliga kommittéer och utredningar för att redovisas i regeringens årliga skrivelser till riksdagen om kommittéväsendet.

Regeringen anför att Ungdomsstyrelsen bör få i uppdrag att kartlägga ålderssammansättningen i olika kommunala beslutsorgan. En större åldersspridning bör kunna motverka ungdomars känsla av utanförskap och förstärka deras intresse för att delta i den demokratiska processen.

En större åldersspridning är också motiverad av kvalitetsskäl, eftersom erfarenheten visar att den kollektiva kompetensen i heterogena grupper är större än i homogena grupper. Vidare besitter ungdomar hög kompetens och

kunskap inom t.ex. IT-, kultur- och miljöområdena. Ungdomars medverkan får dock inte koncentreras till områden som betraktas som specifik ungdomspolitik.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Motionsförslag

I motion Kr509 (kd) hemställs om stöd till försöksverksamhet som kan öka ungdomars delaktighet i den demokratiska beslutsprocessen, t.ex. genom ungdomsfullmäktige och ungdomsråd (yrkande 3). Motionärerna konstaterar att ungdomars deltagande i föreningslivet minskar. Detta får enligt deras mening inte tolkas som att ungdomars intresse för samhällsfrågor är litet, utan snarare som att det behövs nya former för att fånga upp deras intresse.

En annan aspekt av ungdomars delaktighet i den demokratiska beslutsprocessen tas upp i motion Kr33 (fp) yrkande 12. Motionärerna anser att unga som har politiska uppdrag och flyttar till en annan kommun för studier borde ha möjlighet att även fortsättningsvis vara mantalsskrivna i ursprungskommunerna under studietiden, eller längst till och med 30 års ålder, för att kunna ha kvar sina kommunala uppdrag. Det är viktigt att underlätta för de unga som engagerar sig i det politiska arbetet att kunna fortsätta med detta, även när de måste flytta för studier.

Utskottets ställningstagande

Motion Kr509 (kd) väcktes hösten 1998. Den bör – när det gäller yrkande 3 om åtgärder för att öka ungdomars delaktighet i den demokratiska beslutsprocessen – vara tillgodosedd genom de olika åtgärder med detta syfte som redovisas i den nu aktuella propositionen. Utskottet anser att det inte är påkallat med ett sådant uttalande som begärs i motionen, varför motionens yrkande 3 avstyrks.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion Kr33 (fp) om vikten av att fler ungdomar engagerar sig i det politiska arbetet. Utskottet är medvetet om att det är ett problem att unga personer, som flyttar på grund av studier och därmed blir mantalsskrivna på annan ort, inte kan ha kvar de politiska uppdrag de har i hemkommunen.

Det är viktigt att ta vara på de ungas engagemang, kunskap och intresse, men det är inte säkert att den metod som motionärerna föreslår skulle vara den bästa. Det är nämligen också viktigt att de som är engagerade i den kommunala politiken har en lokal förankring med kunskap om människors förhållanden och om utvecklingen i den kommun, där de har sina politiska uppdrag. Utskottet förutsätter att regeringen och Ungdomsstyrelsen i sitt fortsatta arbete med frågor om ungdomars representation i olika offentliga organ är uppmärksamma på dessa frågor. Redovisningen av resultaten av den kommande kartläggningen av ålderssammansättningen i olika kommunala organ bör kunna medföra att dessa frågor lyfts fram och få de ansvariga inom politiska partiorganisationer och kommunala beslutsorgan att i än högre grad uppmärksamma och söka lösningar på problem med de ungas delaktighet i den demokratiska processen.

Rösträtt kopplad till kalenderår (5.1.5)

Regeringens bedömning

I propositionen redovisar regeringen att Åldersgränsutredningen föreslagit att rösträtten skall följa kalenderår och inte födelsedatum, men att flertalet remissinstanser avstyrkt eller ställt sig tveksamma till förslaget. Regeringen konstaterar att förlängningen av mandatperioden till fyra år har höjt genomsnittsåldern på förstagångsväljarna. Regeringen anser att en eventuell reform i enlighet med utredningsförslaget kräver en noggrann analys. Arbetet inom Rådet för utvärdering av 1998 års val och Demokratiutredningen pågår fortfarande. En proposition grundad på kommande utredningsförslag kan läggas fram tidigast under våren 2000. Regeringen anser att valtekniska frågor bör behandlas i ett sammanhang.

Motionsförslag

Rösträttsåldern behandlas i två motioner, nämligen Kr35 (fp) och Kr36 (mp).

I motion Kr35 (fp) begärs en utredning om en sänkning av rösträttsåldern till 16 år (yrkande 3).

Även i motion Kr36 (mp) hemställs att riksdagen skall begära att regeringen lägger fram förslag om sänkning av rösträttsåldern till 16 år (yrkande 1). Vidare föreslås att riksdagen skall begära förslag om ändring av gällande lag för att rösträtten skall följa kalenderår (yrkande 2). Slutligen begärs i motionen att försöksverksamhet skall inledas med sänkt rösträttsålder vid val till kommunfullmäktige för att förbereda framtida försök vid val till landstingsfullmäktige och riksdagen (yrkande 3).

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet redovisar i sitt yttrande 1998/99:KU2y att frågor om rösträttsåldern m.m. har behandlats i betänkande 1999/2000:KU2, i vilket motioner (c, v, mp) med väsentligen samma innehåll som de nu aktuella avstyrkts. Konstitutionsutskottet har inte funnit anledning att frångå sin tidigare uttalade uppfattning att sambandet mellan rösträtts- och myndighetsåldern inte bör brytas. Konstitutionsutskottet avstyrker de nu aktuella yrkandena.

Kulturutskottets ställningstagande

Med hänvisning till konstitutionsutskottets avstyrkande av motionsyrkandena om sänkt rösträttsålder och till att utredningar för närvarande pågår om valtekniska frågor, avstyrker utskottet motionerna Kr35 (fp) yrkande 3 och Kr36 (mp) yrkandena 1 och 3.

Tillgång till information ger makt – Ungdomskanalen (5.1.6)

Regeringens bedömning

I propositionen redovisas att Ungdomsstyrelsen fått ekonomiskt stöd av regeringen till uppbyggnad av en särskild arena på Internet kallad Ungdomskanalen. Regeringen avser att stödja kanalen genom delfinansiering av driften. Ungdomskanalen skall inrättas under hösten 1999 och innehålla riktad samhällsinformation till unga. Den skall underlätta tillgången till information och göra det möjligt att kommunicera med beslutsfattare. Genom Ungdomskanalen avses alla ungdomar kunna få en egen e-postadress och möjlighet att bygga upp en egen hemsida.

Motionsförslag

Enligt motion Kr30 (kd) bör projektet Ungdomskanalen avbrytas (yrkande 8). Motionärerna anser att det inte är en statlig myndighets uppgift att driva en sådan verksamhet som Ungdomskanalen med samhällsinformation, debattforum och spel. Myndigheten skall inte konkurrera med motsvarande verksamhet som drivs av t.ex. ideella organisationer och företag. Det är däremot viktigt att Ungdomsstyrelsen på sin egen hemsida tillhandahåller samhällsinformation och fakta om ungdomar och deras livssituation.

Även i motion Kr32 (c) noteras att Ungdomsstyrelsen tar på sig uppgifter som enligt motionärernas mening snarare bör hanteras av företag m.m. Motionärerna har dock inte något yrkande i denna fråga. De anför att de flesta beslut av avgörande betydelse för ungdomars vardag fattas i kommunerna. Mot denna bakgrund bör staten överlägga med kommunerna om hur den kommunala informationen görs tillgänglig och hur de kommunala beslutsfattarna kan nås för kommunikation. Detta bör enligt motionen ges regeringen till känna (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Ungdomar måste ha tillgång till information och kunskap om de skall kunna hävda sig i samhället och få större inflytande över sin egen livssituation och i samhället som helhet. Det är också viktigt att de, i det stora informationsflödet, kan få information som är relevant för dem. Utskottet anser att det därför är befogat att Ungdomsstyrelsen får möjlighet att – bland alla andra informationskällor – kunna erbjuda ungdomarna sådan information som ger dem överblick och möjligheter till fördjupning inom områden av intresse för dem. Ungdomar bör – oavsett ekonomisk och social bakgrund – kunna få erfarenhet av IT-användning och stimulans till att själva utveckla sina kunskaper inom området.

Ungdomskanalen kan vara en av de vägar som ungdomar kan gå för att lära sig att själva söka information om hemkommunen och få kontakt med

beslutsfattarna. Kommunernas förmåga och vilja att via Internet informera och föra en dialog med medborgarna har utvecklats snabbt.

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att riksdagen inte bör göra något sådant uttalande om avbrytande av projektet Ungdomskanalen som begärs i motion Kr30 (kd). Motionens yrkande 8 avstyrks.

Utskottet avstyrker även motion Kr32 (c) yrkande 7 om överläggningar om ungdomars tillgång till kommunal information.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Rättvisa villkor – ingen får lämnas utanför! (5.2)

Under avsnittet Rättvisa villkor – ingen får lämnas utanför! (avsnitt 5.2) redovisar regeringen sina bedömningar under en rad områden av betydelse för ungdomars delaktighet i samhällslivet. Några förslag till riksdagen görs inte i avsnittet.

Regeringen redovisar att alla elever skall få tillgång till en egen e-postadress inom projektet IT i skolan (ITiS) samt att stöd avses ges till projekt för ungdomar som inte har tillgång till IT i sin hemmiljö (avsnitt 5.2.1). Regeringen anser att frågor om åldersgränser av olika slag kopplade till kalenderår bör beredas vidare och att även andra åldersgränsfrågor bör tas upp (avsnitten 5.2.2 och 5.2.3). Det aviseras att frågor om förbättrade kunskaper om s.k. marginaliserade ungdomar skall behandlas i kommande forskningsproposition (avsnitt 5.2.4).

Den kommunala ungdomsgarantin (5.2.5)

Regeringens bedömning

Regeringen anför att Ungdomsstyrelsen bör stödja kommunerna i deras strävan att utveckla framgångsrika former för den kommunala utvecklingsgarantin och liknande åtgärder. En interdepartemental arbetsgrupp har tillsatts med uppgift att utreda och föreslå åtgärder för personer som är socialbidragsberoende på grund av svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt yttrande 1999/2000:AU1y inledningsvis gjort en övergripande beskrivning av frågor som rör ungdomars etablering på arbetsmarknaden. Information och kommentarer lämnas om den minskade ungdomsarbetslösheten, om arbetsmarknadsprogrammen för unga, om ungdomsgarantin samt om den ungdomsarbetslöshet som ändå finns och om de ungdomar som riskerar att bli arbetslösa.

Kulturutskottets bedömning

Det är värdefullt att arbetsmarknadsutskottet har kompletterat propositionens beskrivning av insatserna för ungdomars inträde på arbetsmarknaden genom att i sitt yttrande göra en inledande redovisning och kommentar till ungdomars situation på arbetsmarknaden. Redovisningen utgör bas för arbetsmark-

nadsutskottets ställningstaganden i yttrandet till vissa av de motioner som kulturutskottet behandlar i senare avsnitt av detta betänkande. Kulturutskottet refererar inte yttrandets inledande avsnitt utan hänvisar direkt till yttrandets fem första sidor. Yttrandet har i sin helhet fogats till betänkandet som *bilaga 4*.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Ökad kunskap om villkoren för flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund (5.2.6) och Åtgärder i storstädernas bostadsområden (5.2.7)

Regeringens bedömning

Ungdomsstyrelsen skall få i uppdrag att i samarbete med Integrationsverket och andra berörda myndigheter kartlägga den kunskap som finns i dag om villkoren för flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund. Vidare skall styrelsen kartlägga de åtgärder och metoder som kan användas för att stärka dessa flickors ställning i samhället. Ungdomsstyrelsen avses också ges i uppdrag att informera om resultatet av kartläggningen. Integrationsverket bör särskilt studera situationen för utsatta flickor.

Riksdagen beslöt år 1998 om en nationell politik för storstadsregionerna (prop. 1997/98:165, bet. 1997/98:AU2, rskr. 1997/98:34). Inom ramen för denna satsning har 60 miljoner kronor avsatts för idrotts- och fritidsverksamhet samt kulturverksamhet under åren 1999–2001. En konferens skall anordnas om hur den särskilda sociala och kulturella kompetens kan tas till vara som finns hos ungdomar i förorter präglade av kulturell och etnisk mångfald. Ekonomiskt stöd skall lämnas till uppbyggnaden av nätverk mellan lokala föreningar och andra ideella sammanslutningar som utvecklar och driver ungdomsprojekt i storstädernas utsatta stadsdelar.

Motionsförslag

Motionärerna bakom motion Kr32 (c) instämmer med det som anförs i propositionen om behovet av att öka kunskapen om villkoren för flickor med annan etnisk eller kulturell bakgrund. De anser dock att de farhågor som uttrycks i propositionen över flickornas situation även gäller pojkar med samma bakgrund. Både Integrationsverket och Skolverket bör därför – bl.a. mot bakgrund av rapporter om skolresultaten för elever med invandrabakgrund – få i uppdrag att öka kunskapen om all ungdom, både flickor och pojkar, med annan etnisk och kulturell bakgrund (yrkande 4).

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet ser i likhet med motionärerna med oro på rapporterna om resultaten i skolan för elever med invandrabakgrund. Skolverkets rapport Kvalitetsutvecklingen i svensk barnomsorg och skola 1999 visar bl.a. att elever med utländsk bakgrund är överrepresenterade bland dem som våren 1999 inte nådde målen för undervisningen i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik i årskurs 9.

Regeringen har i skrivelsen Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning – samverkan, ansvar och utveckling (skr. 1998/99:121) aviserat att Skolverket skall få i uppdrag att kartlägga och granska hur olika pedagogiska tillvägagångssätt används i undervisningen i skolor där eleverna har sina rötter i många länder och kulturer. Särskilda medel skall avsättas för kompetensutveckling för lärare. Ett flertal utredningar och kartläggningar har under de senaste åren behandlat situationen för barn och ungdomar med utländsk bakgrund. En arbetsgrupp skall tillsättas inom Regeringskansliet med uppdrag att utforma förslag till konkreta insatser inom området.

Utbildningsutskottet anför att de av regeringen redovisade åtgärder är angelägna. Kulturutskottet bör med hänvisning till planerade åtgärder inom området avstyrka motionsyrkandet i den del det berör uppdrag till Skolverket.

Kulturutskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det i propositionen och i utbildningsutskottets yttrande har redovisats att en rad åtgärder och satsningar pågår eller förbereds när det gäller ungdomar med annan etnisk eller kulturell bakgrund än svensk bakgrund. Utskottet anser att det inte behöver göras något särskilt uttalande från riksdagens sida för att Integrationsverket och Skolverket skall uppmärksamma behovet av goda kunskaper om levnadsvillkoren för både flickor och pojkar inom dessa kategorier.

Det har dock många gånger påvisats att flickors situation och problem uppmärksammas i mindre grad än pojkars och att flickor inte lyckas fånga uppmärksamheten hos beslutsfattare, lärare och andra ansvariga på samma sätt som pojkar för att få förmedla sin syn på den egna situationen. Utskottet anser att det därför är angeläget att en kartläggning nu görs av de kunskaper som finns om villkoren för flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund samt om åtgärder och metoder som kan användas för att stärka dessa flickors ställning i samhället.

En sådan särskild kartläggning beträffande flickor innebär givetvis inte att de ansvariga samtidigt minskar uppmärksamheten på pojkars situation.

Utskottet ser med stort intresse fram emot såväl redovisningen av resultaten av den aviserade kartläggningen som de åtgärder som därefter vidtas för denna kategori flickor.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Kr32 (c) yrkande 4.

Insatser mot drogmissbruk, m.m. (5.2.8)

Regeringens bedömning

Regeringen anför i propositionen att det är angeläget att stärka unga människors vilja och förmåga att avstå från droger. Regeringen bedömer att insatser som leder till metodutveckling inom behandling och rehabilitering av unga missbrukare bör uppmärksammas. Överläggningar bör genomföras med Kommunförbundet, Socialstyrelsen och ideella organisationer för att diskutera hur en sådan utveckling bäst kan främjas. Regeringen framhåller att den

har tagit initiativ till viktiga insatser för att förebygga narkotikamissbruket bland unga, bl.a. genom tillsättande av en narkotikakommission. I propositionen anförts att Dopingjouren vid Huddinge sjukhus har en stor betydelse för hela landet, när det gäller arbete för att motverka och förebygga användningen av dopningspreparat.

Motionsförslag

Frågor om drogmissbruk tas upp i tre motioner.

I motion Kr30 (kd) uppmärksammas regeringens kommande överläggningar med Kommunförbundet, Socialstyrelsen m.fl. om metodutveckling m.m. inom behandling och rehabilitering av unga missbrukare. Motionärerna anser att även frågor om det förbyggande arbetet bör ingå i de kommande överläggningarna (yrkande 9). Motionärerna efterlyser tydliga formuleringar i propositionen om vuxenansvaret när det gäller de ungas alkoholvanor. De framhåller också vikten av att det finns drogfria miljöer för ungdomar.

Enligt motion Kr33 (fp) behövs det ett bredare perspektiv på beroende- och missbruksfrågorna (yrkande 7). Regeringen tar endast upp missbruket av alkohol och narkotika och nämner även missbruk av dopningsmedel. Motionärerna anser att beroendefrågor bör ses på ett mera generellt plan och innefatta även frågor om beroende och missbruk av tobak och läkemedel samt frågor om ådstörningar och problemspelande. I sammanhanget bör även uppmärksammas de samband som kan finnas mellan olika typer av beroende och missbruk.

Motion Kr33 (fp) yrkande 9 om behovet av ytterligare medel till Dopingjouren vid Huddinge sjukhus behandlar utskottet i sitt betänkande 1999/2000: KrU3 En idrottspolitik på 2000-talet.

I motion Kr29 (m) hemställs om informationsinsatser för att ge föräldrar lika god information om narkotikans symtom och verkningar som deras barn har (yrkande 1). Lika viktigt som att föräldrarna besitter denna kunskap är det att den finns hos skolpersonalen. Dessutom bör skolan ges en absolut plikt att informera föräldrarna om ett barn uppvisar oroande tecken på ett begynnande narkotikamissbruk (yrkande 2). Vidare hemställs att polisen skall få rätt att ta prover på personer under 15 år som riskerar att fastna i narkotikamissbruk (yrkande 3). Regeringen bör förelägga riksdagen förslag om ytterligare narkotikapolitiska åtgärder såsom vissa åtgärder på kriminalvårdsanstalter, ökade möjligheter till missbruksbehandling utanför kriminalvårdsanstalter, rätt att säkra bevisning i vissa fall, straffskärpning för narkotikabrott m.m. (yrkande 4).

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet redovisar att utskottet vid flera tidigare tillfällen, senast i februari 1999, enhälligt uttalat att målet för den svenska narkotikapolitiken är att skapa ett narkotikafritt samhälle och att det är särskilt angeläget att kraftfullt motverka ungdomars narkotikaanvändning. Utskottet delar regeringens

oro över att unga människor tycks alltmer positiva till och nyfikna på narkotika. I det förebyggande arbetet är det viktigt med samverkan mellan olika lokala organ och organisationer, en god samordning av insatserna samt ett levande och enärat engagemang från samhällets, från föräldrars och från frivilligorganisationers sida. Information till ungdomar och deras föräldrar är viktig liksom åtgärder för att åstadkomma attitydförändringar.

Synpunkterna i motionerna Kr29 (m) yrkande 1, Kr30 (kd) yrkande 9 och Kr33 (fp) yrkande 7 faller inom ramen för de uttalanden om den narkotikapolitiska inriktningen och det förebyggande arbetet som ett enigt socialutskott tidigare gjort och de tillkännagivanden som riksdagen gjort till regeringen våren 1997 och våren 1998. Motionerna är därigenom delvis tillgodosedda och avstyrks av socialutskottet.

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet redovisar i sitt yttrande 1999/2000:UbU1y att utskottet tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om undervisning m.m. om alkohol, narkotika och tobak (ANT) i skolan med hänvisning bl.a. till att regeringen uppdragit åt Skolverket att under år 1999 genomföra en kvalitetsgranskning av ANT-undervisningen. Granskningen skall även innehålla en värdering av hur drogundervisningen har förändrats och utvecklats över tiden och vilken effekt detta har haft på elevernas bruk av och attityder till tobak, alkohol och andra droger samt kunskaper om riskerna med droger. Beträffande förslaget i en av motionerna om "en absolut plikt för skolan att informera föräldrarna om barnet uppvisar oroande tendenser" påminner utskottet om den möjlighet och skyldighet som finns att i samband med utvecklingssamtal informera föräldrar om hur elevens sociala utveckling bäst kan stödjas. Utskottet avstyrker motion Kr29 (m) yrkande 2.

Kulturutskottets ställningstagande

Utskottet delar den oro som kommer till uttryck i propositionen, motionerna och yttrandena över de ändrade attityderna i samhället till användningen av droger. Det är av största vikt att stärka unga människors vilja och förmåga att avstå från droger. I propositionen redovisas en del av de åtgärder som vidtagits inom det förebyggande arbetet. Riksdagen har också vid tidigare tillfällen, våren 1997 och våren 1998, på socialutskottets eniga förslag gjort uttalanden och tillkännagivanden till regeringen om den narkotikapolitiska inriktningen och det förebyggande arbetet.

Inte minst skolan har en viktig uppgift inom det förebyggande arbetet. Som utbildningsutskottet redovisar har Skolverket fått regeringens uppdrag att utvärdera ANT-arbetet inom skolan. Det är av största vikt att detta förebyggande arbete är effektivt och fungerar väl.

Utskottet förutsätter att regeringen är uppmärksam på behovet av att det förebyggande arbetet stärks och utvecklas inom alla berörda områden. Utskottet förutsätter också att – om regeringen, Socialstyrelsen och Kommunförbundet vid de kommande överläggningarna om metodutveckling för behandling och rehabilitering bedömer att det även behöver göras ytterligare

insatser för metodutveckling av det förebyggande arbetet – initiativ till sådan metodutveckling också tas. Något uttalande i frågan från riksdagen torde inte vara nödvändigt, varför motion Kr30 (kd) yrkande 9 avstyrks.

Utskottet anser att det inte är nödvändigt att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmärksammar regeringen på att beroende- och missbruksfrågor omfattar ett bredare problemområde än missbruk av alkohol, narkotika och dopningspreparat. Som nämns i motion Kr33 (fp) finns forskning och forskningsresultat som omfattar området i hela dess vidd. Frågorna är också uppmärksammade i vård-, omsorgs- och skolsammanhang, liksom i samband med spel, kriminalitet m.m. Motion Kr33 (fp) yrkande 7 avstyrks.

Med hänvisning till vad socialutskottet redovisat om riksdagens tidigare uttalanden om information till föräldrar m.fl. och om förebyggande insatser mot narkotika föreslår utskottet att riksdagen avslår motion Kr29 (m) yrkande 1.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen med hänvisning till vad utbildningsutskottet redovisat om sina tidigare ställningstaganden och om pågående kvalitetsvärdering av undervisningen m.m. i ANT-frågor samt om skolans möjlighet att informera föräldrar om en elevs utveckling avslår yrkande 2 i motion Kr29 (m).

Justitieutskottet har så sent som vid föregående riksmöte avstyrkt yrkanden motsvarande dem som återfinns i motion Kr29 (m) yrkandena 3 och 4 om olika åtgärder främst rörande polisens arbete med narkotikafrågor och verksamheten inom kriminalvården (bet. 1997/98:JuU24 och 1998/99:JuU19). Med hänvisning till vad som redovisats i justitieutskottets betänkanden avstyrker utskottet dessa två motionsyrkanden.

Insatser inom vård och skola för att förebygga självmord bland unga

Motionsförslag

Enligt motion Kr33 (fp) yrkande 8 behövs det en preventiv verksamhet inom vård och skola för att förebygga självmord bland unga. Den psykiatriska vården behöver bättre kontinuitet i vård och kontakter med unga patienter. Bristande resurser i det förebyggande arbetet och i stödet av de anhöriga måste avhjälpas.

Socialutskottets yttrande

Socialutskottet påminner om att regeringen i propositionen funnit oroande tecken på att den positiva utvecklingen av barns och ungdomars hälsa kan komma att brytas på vissa områden, främst när det gäller den psykiska hälsan och levnadsvanorna. Regeringen nämner i sammanhanget bedömningar som gjorts i Socialstyrelsens Folkhälsorapport (SoS-rapport 1997:18).

Socialutskottet redovisar att detta utskott tidigare behandlat motioner om självmordsprevention (senast i bet. 1998/99:SoU8 om folkhälsofrågor m.m. s. 18 f.). Utskottet har därvid framhållit självklarheten och den stora vikten av att det självmordspreventiva arbetet bedrivs på bred front.

Socialutskottet vidhåller i sitt yttrande att det självfallet är mycket angeläget att på alla sätt förebygga självmord, inte minst bland barn och ungdomar. Utskottet ser positivt på att en särskild utredning har tillsatts med uppdrag att kartlägga elevvårdens och skolhälsovårdens verksamhet och funktion samt överväga lämpliga åtgärder i syfte att höja kvaliteten och effektiviteten i verksamheten. Ungdomsmottagningarna har en betydelsefull roll i sammanhanget genom att tidigt kunna fånga upp och ge stöd åt ungdomar med olika problem. Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att se över ungdomsmottagningarnas förebyggande verksamhet och skall redovisa uppdraget senast den 31 december 1999. Nationella folkhälsokommittén avser att ta fram förslag till mål bl.a. när det gäller psykisk hälsa bland barn och ungdomar.

Socialutskottet framhåller vikten av ett väl fungerande samarbete mellan olika instanser som arbetar med barn och ungdomar med sociala, psykiska eller andra problem och välkomnar den nya utredning (dir. 1999:42) som skall beskriva, analysera och föreslå lösningar på problem vid samverkan mellan landstingens hälso- och sjukvård och kommunernas vård och omsorg. Vidare pågår ett omfattande utvecklingsarbete i flertalet landsting för att möjliggöra flexibla åldersgränser mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri när det gäller ungdomar i åldern 15–25 år. Många av de ovan redovisade åtgärderna ligger i linje med Barnpsykiatrikommitténs förslag i slutbetänkandet Det gäller livet (SOU 1998:31). Socialutskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen i frågan och att det självmordspreventiva arbetet vid bl.a. Folkhälsoinstitutet och Centrum för suicidforskning och prevention fortsätter samt att det nationella programmet för självmordsprevention sprids till alla berörda instanser.

Med hänsyn till det omfattande arbete som pågår med syfte att förbättra stödet till barn och ungdomar med psykiska problem anser socialutskottet att motion Kr33 (fp) yrkande 8 i huvudsak är tillgodosedd och bör avstyrkas.

Kulturutskottet ställningstagande

Utskottet instämmer med motionären och socialutskottet i att det är av yttersta vikt att den självmordspreventiva verksamheten för barn och ungdom fungerar väl. Samordningsproblem får inte lägga hinder i vägen. Som socialutskottet redovisar pågår verksamhet för att utveckla och förbättra preventionen. Vidare har samordningsfrågor m.m. nyligen tagits upp i utrednings-sammanhang. Socialutskottet bedömer att ett omfattande arbete pågår med syfte att förbättra stödet till barn och ungdomar med psykiska problem. Med hänvisning till socialutskottets utförliga redovisning i frågan anser kulturutskottet att något särskilt uttalande från riksdagen inte är nödvändigt för att frågor som på olika sätt har betydelse för självmordsprevention och för stöd och vård skall uppmärksammas. Motion Kr33 (fp) yrkande 8 avstyrks därför.

Lära för livet – modern kunskapssyn i skolan (5.3.1)*Regeringens bedömning*

Regeringen bedömer att skolans arbetssätt måste bidra till att utveckla elevernas förmåga att lära. Regeringen hänvisar i propositionen till den utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning som regeringen avsåg lägga fram för riksdagen under våren 1998. Planen har senare lagts fram i skrivelse 1998/99:121, vilken behandlats av riksdagen den 27 oktober 1999 (bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14).

Motionsförslag

Motion Kr33 (fp) tar upp en rad frågor som rör skolan och ungdomars utbildning.

Den första frågan rör behovet av en bättre arbetsmiljö för elever i skolan (yrkande 1). Motionärerna anser att arbetsmiljön, både den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön, har ägnats alltför liten uppmärksamhet under senare år. Det kan gälla dålig ventilation, olämpliga byggnadsmaterial, mobbning, våld, grovt och kränkande tilltal m.m.

I motionen hemställs också om ett uttalande från riksdagen om ungdomars utbildning. I motionen tas upp allt ifrån antalet utbildningsplatser och attitydskillnader mellan flickor och pojkar vid utbildningsval till brister i undervisningen i grundskolan och gymnasieskolan (yrkande 3). Motionärerna hänvisar till att dessa frågor utvecklats i andra motioner från Folkpartiet om förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och högskolan.

Motionärerna tar även upp frågan om förbättrade insatser i skolan för hörselskadade barn (yrkande 6). Det är enligt motionärernas mening viktigt att man tar reda på vilket stöd dessa barn behöver innan de placeras i en vanlig skola. Det behövs både akustikanpassning av lokaler och fortbildning av lärare om hörselskador. Vidare bör föräldrar få stöd och hjälp.

Slutligen tar motionärerna upp frågan om insatser för elever med läs- och skrivsvårigheter (yrkande 10). De understryker vikten av tidiga insatser, redan från förskolenivå, och av en gedigen utbildning för lärare om dyslexi, habiliteringsmetoder och åtgärdsprogram. Motionärerna anser också att det behövs fler dyslexicentrum i landet.

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet hänvisar till att utskottet nyligen har behandlat och avstyrkt motionsyrkanden med anknytning till *skolans arbetsmiljö* (bet. 1998/99:UbU11). Riksdagen har avslagit samtliga yrkanden. Utskottet har i betänkandet behandlat både den fysiska arbetsmiljön i skolan (s. 53) och åtgärder mot mobbning i skolan (s. 23–26).

I fråga om den fysiska arbetsmiljön i skolan har utskottet redovisat att Folkhälsoinstitutet, Stiftelsen Skolans Uterum, Boverket m.fl. bedriver verksamheter inom området.

Åtgärder mot mobbning i skolan berörs i arbetet inom en projektgrupp inom Utbildningsdepartementet som har till uppgift att utveckla värdegrundsarbetet i skolorna. Även Skolverket bedriver ett omfattande arbete med värdegrundsfrågorna. Skolverket har fått regeringens uppdrag att utarbeta kommentar- och referensmaterial om hur man lokalt kan arbeta med värdegrundsfrågor, t.ex. mobbning och trakasserier på grund av kön eller sexuell identitet. Kommentarmaterialet presenterades i maj i år, medan referensmaterialet blir färdigt under hösten. Skolverket har också fått i uppdrag att i början av år 2000 redovisa en fördjupad studie avseende värdegrunden.

Vidare har Skolverket regeringens uppdrag att genomföra en nationell kvalitetsgranskning av skolans arbete mot mobbning.

Med hänvisning till vad som redovisats i det tidigare betänkandet avstyrker utbildningsutskottet motion Kr33 (fp) yrkande 1.

Med anledning av motionsyrkandet om *ungdomars utbildning* redovisar utbildningsutskottet att en utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor har beslutats avseende perioden 1997–2000. Enligt 1999 års vårproposition (prop. 1998/99:100, s.150) beräknas medel för 10 000 nya högskoleplatser fr.o.m. den 1 juli 2001 samt för ytterligare 10 000 platser fr.o.m. den 1 juli 2002. Högskolan har tillförts sammantaget 68 000 nya permanenta platser under perioden 1997–2000.

Utbildningsutskottet anför att det råder en bred politisk enighet om det övergripande målet när det gäller jämställdhetspolitiken på utbildningsområdet, nämligen att flickor och pojkar skall ha lika rätt och möjligheter. Det finns också en samsyn om behovet av aktiva insatser för att målet skall nås. Åtgärder bör vidtas så tidigt som möjligt för att bryta det könssegregerade mönstret i fråga om utbildningsval. Senast i betänkande 1998/99:UbU6 framhålls att förskolan har en betydelsefull uppgift i arbetet med att främja jämställdhet mellan könen (jfr läroplanen för förskolan, Lpfö 98).

Skolverket har ålagts att under år 1999 öka sin uppföljning och utvärdering av hur jämställdhetsperspektivet införs i undervisningen. Utskottet hänvisar också till projektgruppen för arbete med värdegrunden i skolan. Synen på jämställdhet som både en värdegrundsfråga och en pedagogisk fråga i skolan har accentuerats under senare år. Arbetet med att främja jämställdhet mellan könen har lyfts fram i skollag och läroplaner. Utskottet understryker att detta måste få genomslag i skolans undervisning och verksamhet i övrigt.

Utbildningsutskottet tar upp frågan om att vissa elever i skolan inte lyckas nå de uppsatta målen. Skolhuvudmännen har ett tydligt ansvar för att alla elever ges möjlighet att nå grundskolans mål. Varje kommun och skola skall noga analysera resultaten, värdera dem och ange konkreta åtgärder för förbättringar. Rektor har enligt grundskoleförordningen (5 kap. 1 §) ett ansvar för att ett åtgärdsprogram upprättas för alla elever som behöver särskilda stödinsatser. Ett flertal åtgärder har vidtagits under senare år för att stärka arbetet med att bedöma, värdera och utveckla kvaliteten i skolan, bl.a. har en förordning utfärdats om kvalitetsredovisning inom skolväsendet (SFS 1997:702). Skolverket har tagit fram flera skrifter, bl.a. Allmänna råd (1999:1) och Verktyg för utvärdering (1999), i syfte att stödja kommuners och skolors arbete med utvärdering och kvalitetssäkring.

Utbildningsutskottet anser att resultaten i gymnasieskolan behöver förbättras och att andelen elever med slutbetyg bör öka. En utveckling av gymnasieskolan pågår för närvarande i flera viktiga avseenden, bl.a. undersöks möjligheten att etappindela kärnämnen. En ny lärlingsutbildning införs fr.o.m. den 1 juli 2000.

Utbildningsutskottet avstyrker motion Kr33 (fp) yrkande 3.

Utbildningsutskottet påminner om att – med undantag för det fåtal elever som får sin utbildning i den statliga specialskolan – det stora flertalet elever med svåra funktionshinder finns i den kommunala skolan. Kommunerna har det grundläggande ansvaret för stöd till skolan i specialpedagogiska frågor. Hjälp till kommunerna ges av Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH), landstingens pedagogiska hörselvård, resurscenter, kunskapscenter m.fl. I proposition 1998/99:105 i maj 1999 har bl.a. föreslagits att specialskolorna för *döva och hörselskadade barn* skall upphöra att vara egna myndigheter och att de skall föras samman till en ny myndighet som skall ledas av en styrelse. Specialskolan som skolform behålls för döva och hörselskadade elever. En förändrad stödorganisation skall bidra till ökad samverkan mellan stat, kommun och landsting, bl.a. genom att samordna resurser som finns spridda på olika organ (bet. 1999/2000:UbU4, rskr. 1999/2000:14).

Utbildningsutskottet avstyrker motion Kr33 (fp) yrkande 6.

Utbildningsutskottet hänvisar till sin utförliga behandling år 1998 av frågor om *läs- och skrivsvårigheter/dyslexi* i betänkandet Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, m.m. (bet. 1997/98:UbU18 s. 15–19). Utskottet anförde där att tillräckliga resurser måste avsättas i kommunerna för elever i behov av särskilt stöd. Ett åtgärdsprogram för en sådan elev skall föregås av en utredning som innehåller en analys av elevens problem. För vissa elever kan det vara befogat med en bredare utredning, t.ex. en bedömning av psykolog, logoped eller annan erforderlig specialist. Skolan måste ta ansvar för att kartlägga och analysera elevens specifika språksituation. Därefter bör eleven få den hjälp den behöver, inklusive olika kompensatoriska åtgärder. Det är angeläget att skolorna har tillgång till specialistkompetens såsom psykologer, logopeder och speciallärare. Det är dock en kommunal angelägenhet att anställa erforderlig personal och att organisera verksamheten i skolan, heter det i betänkandet.

Regeringen har i propositionen om elever med funktionshinder (prop. 1998/99:105) informerat om att den avser att införa åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd i de skolformer i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom som i dag inte omfattas av ett sådant krav, samt i motsvarande fristående skolor. I 1999 års ekonomiska vårproposition 1998/99:100 beräknades medel för en treårig satsning på kompetensutveckling bl.a. i syfte att stärka förutsättningarna för elever i behov av särskilt stöd att nå målen. En utredning har tillsatts för att göra en översyn av skollagen (dir. 1999:15) för att bl.a. överväga hur det kommunala ansvaret för utbildningens kvalitet och likvärdighet skall tydliggöras i skollagen.

Utbildningsutskottet avstyrker motion Kr33 (fp) yrkande 10.

Arbetsmarknadsutskottet anför att det i uppdraget för den parlamentariskt sammansatta kommittén för översyn av skollagen, m.m. (dir. 1999:15) ingår att göra en översyn och vid behov föreslå förändringar av regler för att stärka barns, ungdomars och vuxnas säkerhet, skydd och trygghet i barnomsorgs- och skolverksamheten, särskilt avseende bl.a. arbetsmiljölagstiftningen. Även frågor kring kränkande behandling skall ingå i utredningsarbetet.

Arbetsmarknadsutskottet betonar vikten av att övergången mellan skola och arbetsliv underlättas på olika sätt. Självfallet måste utbildningssystemet och utbildningens innehåll fortlöpande anpassas till nya förutsättningar i arbetslivet. Utskottet ser därför positivt på att ett nytt tekniskt program i gymnasieskolan och en ny form av lärlingsutbildning kommer att införas hösten 2000. Försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning (KY) bedrivs under perioden 1996–2001. En tredjedel av utbildningen sker i arbetslivet och finansieras av arbetsgivaren. Från och med 1999 omfattar försöksverksamheten 12 000 platser per år. Regeringens utgångspunkt är att verksamheten skall bli reguljär från år 2002.

Arbetsmarknadsutskottet avstyrker motion Kr33 (fp) yrkandena 1 och 3.

Kulturutskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet har i sitt yttrande gjort en ingående redovisning av tidigare och nu aktuell riksdagsbehandling, av pågående utredningsarbete och av givna uppdrag till myndigheter beträffande de frågor om skolans arbetsmiljö, ungdomars utbildning samt insatser för hörselskadade och dyslektiska elever som – med hänvisning till andra motioner från Folkpartiet i dessa frågor – tas upp i motion Kr33 (fp).

Utbildningsutskottet, liksom arbetsmarknadsutskottet, avstyrker motionens yrkande 1 om skolans arbetsmiljö med hänvisning till det ansvar och den utvecklingsverksamhet som åvilar berörda myndigheter och det arbete som görs bl.a. inom skollagsutredningen och projektgruppen för arbete med skolans värdegrund. Kulturutskottet hänvisar till vad som anförts i de båda yttrandena och föreslår att riksdagen avslår motion Kr33 (fp) yrkande 1.

Både utbildningsutskottet och arbetsmarknadsutskottet gör utifrån sina utgångspunkter och tidigare behandling av frågor om ungdomars utbildning en grundlig genomgång av utvecklingen under de senaste och de kommande åren. Mot bakgrund av vad där redovisats och anförts anser kulturutskottet att motion Kr33 (fp) yrkande 3 inte bör föranleda ytterligare något uttalande från riksdagen om ungdomars utbildning. Motionens yrkande 3 avstyrks.

Utskottet avstyrker även motion Kr33 (fp) yrkande 6 om ett uttalande från riksdagens sida om insatser för hörselskadade barn och ungdomar. Utskottet hänvisar därvid till vad utbildningsutskottet utförligt redovisat i sitt yttrande om åtgärder för barn med särskilda behov, vilka aviserats i proposition 1998/99:105. Utbildningsutskottets betänkande i frågan (bet. 1999/2000:UbU4) behandlades nyligen av riksdagen (rskr. 1999/2000:14).

Slutligen föreslår utskottet – med hänvisning till utbildningsutskottets yttrande – att riksdagen avslår motion Kr33 (fp) yrkande 10 om barn och ungdom med läs- och skrivsvårigheter.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Nätverk till stöd för nya verksamheter över hela landet (5.3.2) och Informell utbildning – en nyckel till framtida kompetenser (5.3.3)

Utskottet har inte funnit anledning att kommentera vad regeringen anfört om uppbyggnaden av nätverk för att stärka erfarenhetsutbyte mellan olika ungdomscentrum m.m. och stimulera till fler sådana verksamheter (avsnitt 5.3.2) och om ett uppdrag till Ungdomsstyrelsen beträffande informell utbildning i ungdomsorganisationer m.fl. (avsnitt 5.3.3).

Ungdomar som entreprenörer – att skapa sina egna jobb (5.3.4)

Regeringens bedömning

Regeringen anför att Ungdomsstyrelsen skall få i uppdrag att i samråd med NUTEK och Sveriges exportråd analysera utvecklingen av den s.k. upplevelseindustrin, särskilt musik men även litteratur och drama. Ungdomsstyrelsen skall lämna förslag till insatser som särskilt kan uppmuntra ungdomars initiativ på detta område. Regeringen lägger inte fram några förslag till riksdagen i frågan.

Motionsförslag

Enligt motion Kr30 (kd) yrkande 10 behövs det en helhetssyn och en samlad arbetsmarknads- och näringspolitik samt utbildningsinsatser för att uppmuntra och stimulera ungdomars entreprenörskap. Det räcker inte med insatser endast inom de av regeringen nämnda områdena. Även skolan kan ha betydelse för att ge eleverna förståelse för företagandets roll och betydelse i samhället. Ett nytt nationellt program med inriktning mot företagande och entreprenörskap, kurser på folkhögskolor och insatser inom arbetsmarknadspolitiken bör kunna uppmuntra till eget företagande.

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet påpekar att utskottet vid ett flertal tillfällen har behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om att ett nationellt program med inriktning på företagande och entreprenörskap skall inrättas (senast i bet. 1998/99:UbU3 s. 16) och om kurser inriktade mot entreprenörskap inom högskolan (senast i bet. 1998/99:UbU7 s. 29). Riksdagen har avslagit dessa yrkanden.

Ansvar för kursutbudet vid högskolan ligger – inom vissa mycket vida ramar satta av statsmakterna – sedan åtskilliga år på varje universitets och högskolas styrelse. I databasen ASKen, Högskoleverkets och lärosätternas automatiska utbildningskatalog, finns kurser under sökordet entreprenör vid flera lärosäten. När det gäller inrättande av ett särskilt nationellt program

inom gymnasieskolan med inriktning på företagande och entreprenörskap pekar utskottet bl.a. på att arbetslivs- och företagarefrågor berörs i programmålen för flera program och i flera kursplaner. Det finns ett betydande utrymme för flexibla lösningar på lokal nivå, vilket många kommuner har utnyttjat, inte minst för att anordna olika former av företagareutbildning. Regeringen har aviserat en översyn av de nuvarande nationella programmen.

Utbildningsutskottet betonar skolans betydelse för att lägga grunden för ett positivt förhållningssätt när det gäller entreprenörskap och företagsamhet. Det finns ett särskilt nätverk för Entreprenörskap i skolan (NESK).

Utbildningsutskottet avstyrker motion Kr30 (kd) yrkande 10.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet påminner om att regeringen under de senaste åren har intensifierat arbetet med att identifiera och lösa sådana problem som särskilt de små företagen upplever, bl.a. för att främja invandrares och unga människors företagande.

Även ungdomar kan få starta-eget-bidrag om de bedöms ha förutsättningar för detta. Med EU-stöd har nya metoder utvecklats för att förbereda start av eget företag och för nätverksbyggande för att stötta blivande och nya företagare. Likaså har utbildning i kooperativt företagande ägt rum. Goda exempel har tagits fram av en utvärderingsgrupp tillsatt av Övervakningskommittén för Europeiska socialfondens mål 3 inom "Projekt att lära av". Exemplet avser bl.a. entreprenörskap, nya nischer, växthus/företagsvagg och tillvaratagande av invandrares kunskaper för export.

Kulturutskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det självfallet behövs en helhetssyn på unga människors möjligheter till eget företagande. I propositionen uppmärksammas sådana delar av marknaden som kan förmodas vara av särskilt intresse för ungdomar som vill pröva ett eget företagande. Som påvisas i utbildningsutskottets och arbetsmarknadsutskottets yttranden finns den av motionärerna efterlysta helhetssynen i de samlade insatser som görs bl.a. inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdena. Utskottet anser att det kan vara av värde att det som redan görs inom många områden kompletteras även med ett sådant uppdrag till Ungdomsstyrelsen som regeringen aviserar. Något uttalande från riksdagens sida torde inte vara nödvändigt, varför motion Kr30 (kd) yrkande 10 avstyrks.

Arbetsmarknadsfrågor

Motionsförslag

I fyra motioner tas upp frågor som på olika sätt rör ungdomarna och arbetsmarknaden. I arbetsmarknadsutskottets yttrande 1999/2000:AU1y lämnas en utförlig redovisning av motionernas innehåll vad gäller arbetsmarknadsfrågor.

I motion Kr30 (kd) hemställs om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten (yrkande 3). Motionärerna framhåller att det fortfarande är många ungdomar som är långtidsarbetslösa. De efterlyser en bredare och mera offensiv politik för att skapa arbeten åt ungdomar. Satsningar på lärlingsutbildning, skattelättnader inom tjänstesektorn, mera flexibel lönesättning och en modernare och mera flexibel arbetsrättslagstiftning nämns. Den lokala samverkan för att minska arbetslösheten bör öka. Information om goda exempel, såsom företagsförlagd arbetsmarknadsutbildning, bör spridas.

En förändrad arbetsrätt som bl.a. medger individualisering, en mera flexibel lönesättning samt ersättning av arbetslöshetsförsäkringen med en omställningsförsäkring föreslås i motion Kr31 (m) yrkandena 3 och 4. I motionen hemställs också om koncentration av arbetsmarknadspolitiken på lärlingsutbildning och på arbetsmarknadsutbildning för specifika yrkesområden (yrkande 5).

Även i motion Kr32 (c) föreslås ändringar av arbetsrätten och arbetslöshetsförsäkringen (yrkande 5). Motionärerna anför att det finns skäl att misstänka att ungdomars svårigheter på arbetsmarknaden hänger samman med regelverken på arbetsmarknaden.

Ungdomars svårigheter att komma in på arbetsmarknaden skulle minska om arbetsrätten ändras, anför det också i motion Kr33 (fp). Bakgrundsbeskrivningen i propositionen pekar enligt motionärernas mening på att traditionella arbetsformer hindrar ungdomars arbetstillfällen. Nya arbetsformer kräver en ändrad arbetsrätt (yrkande 2).

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Som kulturutskottet tidigare nämnt har arbetsmarknadsutskottet inledningsvis i sitt yttrande gjort en värdefull redovisning av situationen på arbetsmarknaden för ungdomar och av olika slag av insatser som görs för dem samt av vissa utvärderingar och rapporter som gjorts.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar i likhet med regeringen att förutsättningarna för att leva ett självständigt liv underlättas av att man har ett arbete, en egen bostad och en egen ekonomi. Det kan finnas anledning att anta att ungdomar som står utanför arbetsmarknaden i större utsträckning än andra upplever att de saknar möjligheter till inflytande och delaktighet liksom att deras engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande inte tas till vara som en resurs. Mot denna bakgrund anser arbetsmarknadsutskottet att det måste ses som angeläget att underlätta ungdomars förankring i arbetslivet.

Unga människor måste ha rimliga förutsättningar att självständigt försörja sig. Likaså är det väsentligt att väl fungerande insatser riktas till de ungdomar som är i behov av särskilt stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutskottet betonar starkt vikten av att en situation som innebär passiv väntan på en åtgärd i största möjliga utsträckning måste undvikas.

Det är viktigt att fortsatta insatser görs för att uppnå verksamhetsmålet för Arbetsmarknadsverket när det gäller ungdomsgarantin. Av Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) kvartalsrapport 1999:2 framgår att samtliga län utom tre

bedömer att man under året kommer att klara målet. Av de tre resterande länen beräknar två att de kommer att uppnå 99 % måluppfyllelse medan det tredje räknar med att uppnå 98 %. Genom löpande uppföljning och bättre bevakning av dem som riskerar att bli långtidsarbetslösa, intensiv platsförmedling och bättre kartläggningsmetodik samt väl fungerande samarbete mellan arbetsförmedlingar och kommuner bör målet kunna nås.

Ungdomsinsatserna bygger på att det finns en samverkan mellan den unga individen, kommunen och arbetsförmedlingen. Kommunförbundets utvärdering pekar på att brister förekommer i denna samverkan på vissa håll. Arbetsmarknadsutskottet betonar vikten av att arbetsformerna utvecklas så att de blir så smidiga och effektiva som möjligt. Ungdomsstyrelsen bör, som regeringen påpekar, stödja kommunerna i deras strävan att utveckla framgångsrika former för den kommunala utvecklingsgarantin och liknande åtgärder för ungdomar.

Ansträngningarna att bereda plats på arbetsmarknaden för unga funktionshindrade måste enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning fortsätta.

Många ungdomar får sin första erfarenhet av förvärvsarbete genom arbete på ferier. Det är därför positivt att regeringen medgivit att AMS får använda medel från anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att skapa feriearbete för gymnasieungdomar.

Det finns enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning anledning att noga följa utvecklingen när det gäller unga kvinnors anknytning till arbetsmarknaden. Utskottet betonar starkt betydelsen av fortsatta åtgärder för att motverka könsuppdelning på arbetsmarknaden. Enligt förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (1987:405) har arbetsmarknadsmyndigheterna i uppdrag att verka för kvinnors och mäns rätt till arbete på lika villkor och att motverka en könsuppdelad arbetsmarknad. Vidare anges det i Arbetsmarknadsverkets regleringsbrev för budgetåret 1999 att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall användas så att de tillsammans med anvisningen av lämpliga sökande till de lediga platserna medverkar till att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att regeringen i vårpropositionen (prop. 1998/99:100) redovisade att den under hösten 1999 avser att lägga fram en proposition om regelverket för lönebildningen. Också när det gäller arbetslöshetsförsäkringen bereds frågan om eventuella förändringar i Regeringskansliet efter det att två olika utredningar har lagt fram förslag om förändringar (DELTA Utredningen om deltidarbete, tillfälliga jobb och arbetslöshetsersättning, SOU 1999:27, respektive Indexering av högsta och lägsta dagpenningnivå i arbetslöshetsförsäkringen, Ds 1999:10). En arbetsgrupp har tillsatts inom Näringsdepartementet med uppgift att se över regeltillämpningen m.m. inom försäkringen. Översynen skall ta sikte på att förbättra försäkringens samverkan med arbetsmarknadspolitiken i övrigt. Uppdraget skall redovisas under september 1999.

Arbetsmarknadsutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om regelförenklingar på arbetsmarknadspolitikens område, t.ex. i betänkande 1998/99:AU1. Där betonade utskottet att ytterligare ansträngningar måste göras för att tillskapa ett regelverk som är lätt att överblicka och tillämpa samtidigt som det ger god effektivitet i insatserna.

Också när det gäller frågan om förändringar i arbetsrätten hänvisar arbetsmarknadsutskottet till sitt uttalande i betänkande 1998/99:AU1. Där gjorde utskottet bedömningen att det är angeläget att samla erfarenheter av de nya arbetsrättsliga reglerna rörande bl.a. överenskommen visstidsanställning innan några ytterligare regeländringar övervägs.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att de frågor som tas upp i motionerna är uppmärksammade och att förslag i flera fall bereds inom Regeringskansliet. Med det anförda avstyrker arbetsmarknadsutskottet motionerna Kr30 (kd) yrkande 3, Kr31 (m) yrkandena 3–5, Kr32 (c) yrkande 5 och Kr33 (fp) yrkande 2.

Kulturutskottets ställningstagande

Kulturutskottet – liksom arbetsmarknadsutskottet – framhåller det självklara förhållandet att förutsättningarna för att leva ett självständigt liv underlättas av att man har ett arbete. Det är mycket troligt att ungdomar som står utanför arbetsmarknaden i större utsträckning än andra upplever att de saknar möjligheter till inflytande över sitt eget liv och till delaktighet i samhällslivet. Det är, som starkt framhålls även i motionerna, angeläget att underlätta ungdomars förankring i arbetslivet. Unga människor måste ha rimliga förutsättningar att självständigt försörja sig. Det är väsentligt att väl fungerande insatser riktas till de ungdomar som är i behov av särskilt stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden. Passiv väntan på något slag av åtgärd måste i största möjliga utsträckning undvikas.

Som arbetsmarknadsutskottet konstaterar är de frågor om arbetsmarknaden som tas upp i motionerna redan uppmärksammade av regeringen. Förslag i flera frågor bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Mot bakgrund härav och av vad som anförts om ungdomars situation på arbetsmarknaden m.m. både i propositionen och i arbetsmarknadsutskottets yttrande anser utskottet att några uttalanden från riksdagens sida i dessa frågor inte är påkallade. Motionerna Kr30 (kd) yrkande 3, Kr31 (m) yrkandena 3–5, Kr32 (c) yrkande 5 och Kr33 (fp) yrkande 2 avstyrks.

Bostadsfrågor

Motionsförslag

I motion Kr30 (kd) föreslås en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv (yrkande 4). Motionärerna framhåller att ungdomar framför allt i storstäder och på högskoleorter får allt svårare att hitta bostäder som de har råd med. Tidigare subventioner har medfört att små och billiga bostäder försvunnit. Ändrade skatteregler, minskade räntebidrag, hyressättning, hyreslagstiftningens utformning, hög arbetslöshet bland ungdomar m.m. har gjort det allt svårare för dem att etablera sig på bostadsmarknaden. Byggnadslagstiftning och reglerna för bostadssubventionering måste ses över. Även ungdomar bör kunna få bostadsbidrag. Bosparande bör stimuleras.

Enligt motion Kr32 (c) bör en översyn göras av reglerna inom byggområdet (yrkande 6). Det måste bli billigare för ungdomar att skaffa sig en bostad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i ett tidigare avsnitt av detta betänkande tillstyrkt regeringens förslag att ett av målen för ungdomspolitikerna skall vara att ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv.

En av förutsättningarna för ett självständigt liv är tillgången till en egen bostad. Det är mycket viktigt för unga människors frigörelse och utveckling till vuxna människor att de har möjlighet att skaffa sig en egen bostad, vilket i sin tur är beroende av att de har möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och få en egen ekonomi.

Som regeringen konstaterar i propositionen kan målen för ungdomspolitikerna nås först om de får verka sektorsövergripande och genomsyra verksamheten på många politikområden. Utskottet förutsätter att ett ungdomsperspektiv fortsättningsvis i högre grad kommer att prägla åtgärderna inom bostadspolitikerna.

Utskottet anser att det finns tecken på att ett nytänkande beträffande ungdomsbostäder börjar få insteg hos kommuner och byggherrar. Utskottet vill också framhålla att det i flertalet kommuner finns ett överskott på bostäder. Där är det således inte fler bostäder som behövs, utan billigare bostäder och möjligheter för ungdomar att få arbete och därmed ekonomi som gör det möjligt att ha en egen bostad.

Utskottet påminner om att ungdomars boende har behandlats av bostadsutskottet i två betänkanden så sent som vid föregående riksmöte (bet. 1998:99:BoU1 hösten 1998 och 1998/99:BoU8 i april 1999). Bostadsutskottet har funnit skäl att ägna frågorna stor uppmärksamhet. Bostadsutskottet har ansett att regeringen och den bostadssociala beredningen (dir. 1998:56) bör följa dessa frågor mycket noga. Det finns skäl för att ge ungdomars och studenters bostadssituation särskild prioritet i beredningens arbete. Bostadsutskottet har förutsatt – mot bakgrund av att beredningen har en parlamentarisk sammansättning – att så också blir fallet utan att riksdagen gör något uttalande i frågan. Bostadsutskottet har också redovisat att enligt Boverkets byggregler kan de allmänt gällande kraven på nybyggda bostäder i plan- och bygglagen PBL (1987:10) och lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. (BVL) delvis frångås, när det gäller särskilda boenformer för studerande och ungdomar. Utskottet vill också påminna om att Byggekostnadsberedningens (dir. 1996:38) arbete skall redovisas i ett slutbetänkande våren 2000.

Utskottet anser att det, mot bakgrund av det anförda, för närvarande inte är påkallat att riksdagen begär en särskild översyn eller utredning om bostads- och byggpolitiken ur ett ungdomsperspektiv, varför riksdagen bör avslå motionerna Kr30 (kd) yrkande 4 och Kr32 (c) yrkande 6.

Förstärkt stöd till lokal ungdomsverksamhet – bidrag från AB Svenska Spel (5.4.1)

Regeringens bedömning

Regeringen bedömer att barn- och ungdomsorganisationerna under kommande år kommer att tillföras betydande belopp genom överskott från det värdeautomatspel som AB Svenska Spel har koncession att bedriva på restauranger. Det framtida överskottet från värdeautomatspel bedöms uppgå till uppskattningsvis 250 miljoner kronor årligen i samband med att 7 000 värdeautomater har placerats ut. Av överskottet bör 20 % tillfalla barn- och ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Detta innebär ett tillskott på uppskattningsvis 50 miljoner kronor årligen.

Ungdomsstyrelsen bör enligt regeringens mening få i uppdrag att utarbeta förslag till hur dessa medel skall fördelas mellan barn- och ungdomsorganisationernas lokala verksamhet med inriktning på såväl kultur som fritid.

Motionsförslag

I motion Kr32 (c) anförs att det är rimligt att – som regeringen förordar – 20 % av vinsten från AB Svenska Spels värdeautomater på restauranger går till ungdomsverksamhet. Motionärerna är dock tveksamma till att det förväntade totala överskottet blir 250 miljoner kronor och föreslår därför att det bör fastställas ett minimibelopp om 50 miljoner kronor av vinsten för ungdomsverksamheten (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringen har förordat en rimlig fördelning av vinstmedlen från AB Svenska Spels värdeautomater på restauranger, med 80 % till idrottsrörelsens ungdomsverksamhet och 20 % till barn- och ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Så länge den beräknade totala vinsten från dessa spel ännu inte uppnåtts skulle fördelningen avsevärt förskjutas om ett minimibelopp för barn- och ungdomsorganisationerna skulle fastställas. Utskottet avstyrker motion Kr32 (c) yrkande 8.

Utskottet vill i sammanhanget nämna att resultatet av en utredning (dir. 1999:52) om föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden kommer att redovisas i ett betänkande i december 1999.

Stöd till utvecklingen av ungas egen organisering (5.4.2)

Regeringens bedömning

Regeringen konstaterar att andelen ungdomar som väljer att organisera sig i den traditionella föreningsformen minskar men att det totala antalet bidragsgrundande medlemmar i ungdomsorganisationerna legat stabilt runt 600 000

under slutet av 1990-talet. Ungdomar är engagerade och organiserar sig, men de söker nya, flexibla och mer öppna organisationsformer. Föreningar är inte alltid avsedda att verka under lång tid utan bildas oftare kring en särskild fråga eller ett konkret projekt. En utveckling av ungdomarnas möjlighet till egen organisering är viktig för att de skall få ett ökat inflytande och en fritid på egna villkor.

Särskilda medel avses avsättas under ytterligare två år för organisations- och verksamhetsutveckling inom såväl befintliga som nya ungdomsorganisationer, paraplyorganisationer och nätverk. Inom ramen för denna satsning bör särskilt uppmärksammas de politiska ungdomsförbundens möjligheter att verka på skolorna också när det inte är valår.

Motionsförslag

Bidrag till de politiska ungdomsförbundens information i skolorna bör enligt motion Kr30 (kd) inte tas från medel avsatta för föreningsutveckling för ungdomsorganisationerna (yrkande 7). Medel som satsas på utveckling bör inte användas till en reguljär verksamhet. Då de politiska ungdomsförbundens verksamhet i skolorna är viktig för den demokratiska utvecklingen, bör regeringen återkomma med förslag om annan finansiering av denna verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att stödja utvecklingen av de politiska ungdomsorganisationernas medverkan i skolan. Utskottet anser, liksom motionärerna, att denna verksamhet har stor betydelse för den demokratiska utvecklingen. Utskottet kan emellertid inte förorda att riksdagen begär att särskilda medel avsätts för denna verksamhet, varför motion Kr30 (kd) yrkande 7 avstyrks.

Statsbidraget till ungdomsorganisationerna

Motionsförslag

Enligt motion Kr30 (kd) bör regeringen skyndsamt lägga fram förslag för riksdagen om ändrade regler för statsbidraget till ungdomsorganisationerna (yrkande 12). I motionen redovisas att Ungdomsstyrelsen på regeringens uppdrag utarbetat ett förslag till nya bidragsregler. Motionärerna anser att det föreslagna systemet måste göras tydligare på flera punkter. De påpekar att förslaget kommer att innebära att endast självständiga ungdomsorganisationer kommer att kunna få bidrag och att detta utesluter bidrag till sådana organisationer som arbetar generationsövergripande. De efterlyser också en förbättring av möjligheten till bidrag för sådana organisationer, t.ex. religiösa organisationer, som av ideologiska skäl inte har individuellt medlemskap.

I tre motioner tas upp frågan om utformningen av regler för statsbidrag till politiska ungdomsorganisationer. Enligt motionerna Kr33 (fp) yrkande 11 och Kr502 (fp) bör fördelningen av stödet till dessa organisationer baseras på

de politiska partiernas mandatfördelning i riksdagen. Det bör dessutom utgå en form av grundbidrag. Varje politiskt ungdomsförbund har behov av en organisatorisk bas för att kunna nå ut med information riktad till unga människor och för att ha möjlighet att åta sig att informera i skolan, anförs det i motion Kr502 (fp).

Även i motion Kr508 (kd) hemställs att ett mandatbaserat bidragssystem skall införas för de politiska ungdomsorganisationerna. Det är angeläget att ungdomars politiska intresse och engagemang stimuleras. Det är de politiska ungdomsorganisationerna som har störst möjlighet att göra en insats härvidlag. Ett mandatbaserat bidragssystem bör kombineras med ett verksamhetsbaserat stöd, eftersom de politiska ungdomsorganisationerna har ett varierande medlemsantal som inte alltid återspeglar moderpartiernas andel av väljaropinionen.

I motion Kr34 (s) föreslås ett bidragssystem som premierar organisationer vars verksamhet kompletterar samhällets insatser.

Bidragssystemet bör enligt motion Kr274 (mp) yrkande 60 bli mera flexibelt och inte innehålla ett sådant ökat grundbidrag som Ungdomsstyrelsen föreslår. Bidragssystemet bör kunna tillåta stöd även till ungdomsverksamhet som bedrivs i form av projekt e.d. utanför de vanliga organisationsformerna. Detta skulle öka ungdomars möjlighet att ta egna initiativ.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet hänvisar i sitt yttrande 1999/2000:KU2y till att den aktuella frågan tidigare behandlats av kulturutskottet, som har beredningsansvaret för frågor om regler för bidrag till ungdomsorganisationerna.

Konstitutionsutskottet återger att kulturutskottet bl.a. uttalat sin förståelse för att organisationerna vill ha ett bidragssystem som inte kan leda till att de beskylls för missbruk av bidragssystemet genom icke korrekt medlemsredovisning. Samtidigt har kulturutskottet sagt att om storleken av bidraget till en organisation skulle göras beroende av hur många riksdagsmandat moderpartiet har, skulle detta innebära ett frångående av en av huvudtankarna i gällande system, nämligen att det är omfattningen av organisationernas egen verksamhet som skall avgöra bidragets storlek.

Konstitutionsutskottet finner för sin del inte några avgörande invändningar mot det synsätt som kulturutskottet givit uttryck för och avstyrker motionsförslaget.

Kulturutskottets ställningstagande

I årets budgetproposition redovisar regeringen under anslaget M 2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet att en utvärdering av det målrelaterade bidragssystemet visat att vissa formella regler riskerar att hämma föreningslivets utveckling. Ungdomsstyrelsen har därför fått regeringens uppdrag att göra en översyn och därvid beakta konflikten mellan mål och regler. Ungdomsstyrelsen överlämnade den 31 mars 1999 rapporten,

Förslag till förändrade bidragsregler, till regeringen. I rapporten föreslås vissa förändringar av bestämmelserna i förordningen (1994:641) om statsbidrag till ungdomsorganisationerna. I budgetpropositionen redovisar regeringen att förslaget har remissbehandlats och att det bereds vidare inom Regeringskansliet.

Konstitutionsutskottet avstyrker yrkandet om ett mandاتبaserat bidragssystem för politiska ungdomsorganisationer och hänvisar till kulturutskottets tidigare avstyrkande av ett sådant förslag.

Kulturutskottet anser att den pågående beredningen av förslaget till nya bidragsregler för stödet till ungdomsorganisationerna inte bör föregripas genom ett uttalande från riksdagens sida.

Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att riksdagen avslår motion Kr30 (kd) yrkande 12 om ett nytt statsbidragssystem för stödet till ungdomsorganisationerna.

Utskottet avstyrker även de motionsyrkanden som innebär att riksdagen skall göra vissa uttalanden om förändringar av reglerna för statsbidrag till ungdomsorganisationerna, dvs. motionerna Kr33 (fp) yrkande 11, Kr502 (fp) och Kr508 (kd) om stödet till de politiska ungdomsorganisationerna.

Likaså avstyrker utskottet motionerna Kr274 (mp) yrkande 60 om stöd till ungdomar som driver projekt samt Kr34 (s) om stöd till ungdomsorganisationer som kompletterar samhällets insatser.

Idrotten – vår största ungdomsrörelse (5.4.3)

I den nu aktuella ungdomspropositionen aviserar regeringen ett förstärkt lokalt aktivitetsstöd inom idrotten och särskilda insatser för idrottande ungdomar i åldern 21 till 25 år.

Utskottet behandlar i sitt betänkande 1999/2000:KrU5 regeringens förslag i proposition 1998/99:107 En idrottspolitik för 2000-talet och motioner om idrottsfrågor väckta under 1998/99 års riksmöte. Vidare behandlar utskottet i sitt budgetbetänkande 1999/2000:KrU1 regeringens förslag i budgetpropositionen och förslag i motioner om medelsanvisning för budgetåret 2000 under anslaget Stöd till idrotten.

Ungas egna visioner inför millennieskiftet (5.4.4) och Bättre service till eldsjälar och projektmakare (5.4.5)

Regeringen aviserar uppdrag till Ungdomsstyrelsen beträffande projekt som lyfter fram ungas tankar inför millennieskiftet och projekt som vidareutvecklar samarbetet inom nätverket för centrala bidragsgivare på ungdomsområdet.

Ungdomspolitik i kommunerna (avsnitt 6)

Under avsnitten 6.1 En kommunal helhetssyn på ungdomar och 6.2 Fritids- och kulturpolitik i kommunerna redovisar regeringen vissa principiella resonemang kring främst den kommunala fritids- och kulturpolitiken samt kring utvecklingen av en samlad kommunal ungdomspolitik. En allmän redovis-

ning görs under rubrikerna Tonårsboom, Brist på unga vuxna, Rättvisa, Erfarenheter från arbetet med projektet Kultur i hela landet, Generationsbokslut, Studieförbunden en viktig resurs, Det kommunala stödet till ungdomsföreningar och Kommunal fritidsverksamhet i föreningsregi.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Satsning på Ung kultur (6.3)

Regeringens bedömning

Regeringen anför att det bör göras en särskild treårig satsning på att stödja och stimulera utvecklingen av ungdomars egna kulturverksamheter inom främst musik, teater, dans och eget skapande i syfte att öka det lokala utrymmet för detta.

Regeringen har också i ett tidigare avsnitt (5.4) betonat vikten av aktiviteter och mötesplatser där olika åldersgrupper och generationer kan mötas för att motverka effekterna av att vuxna och ungdomar i dag på många sätt lever i skilda världar. Enligt regeringens mening bör samling kring bl.a. musik och dans spela en avgörande roll i detta sammanhang.

Motionsförslag

Enligt motion Kr33 (fp) avsätts en alltför liten del till ungdomars kultur av de medel som går till kulturändamål. Barn och ungdomar skall ha god tillgång till ett rikt kulturutbud och ha möjlighet till eget skapande. Skolorna, musik- och kulturskolorna och biblioteken är hörnpelarna i den lokala barnkulturen. Ungdomar prioriterar kultur som de själva organiserar i informella och temporära former framför kultur av mera traditionellt slag. Kommunerna har ett stort ansvar för barnens och ungdomarnas kultur. Stödet till kultur för och med barn och ungdomar måste förstärkas (yrkande 4). I dessa sammanhang måste också de funktionshindrade barnens och ungdomarnas behov av kultur och fritidsverksamhet uppmärksammas (yrkande 5).

Kulturen måste finnas tillgänglig där och när barn och ungdomar kan ta del av den, anför det i motion Kr509 (kd). Även i denna motion framhålls det att barn och ungdomar föredrar kulturupplevelser och egna aktiviteter framför det som finns på traditionella kulturinstitutioner. Ungdomar och deras intressen bör i större utsträckning tas i anspråk för kulturaktiviteter över generationsgränserna. Ungdomsorganisationerna måste ges möjlighet att förmedla kultur och göra de unga kulturellt medvetna (yrkande 5). Även i denna motion poängteras kommunernas ansvar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med vad som anförts i propositionen och motionerna om betydelsen av att alla barn och ungdomar får god och nära tillgång till kultur i en mångfald former och av att de får möjligheter till eget skapande och kulturaktiviteter både på sina egna villkor och i samverkan med andra generationer.

När riksdagen hösten 1996 beslöt om en långsiktig kulturpolitik var ett genomgående tema barns och ungas rätt till både eget skapande och deltagande i kulturlivet (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). Det betonades då – liksom i den nu aktuella ungdomspropositionen – att barn och unga inte är någon enhetlig grupp. De har olika uppväxtvillkor, föräldrar med olika intressen och olika ekonomiska förutsättningar. Barn och unga skapar också sin egen kultur som vuxenvärlden måste respektera och kommunicera med.

I den kulturpolitiska propositionen framhölls bl.a. följande (prop. 1996/97:3).

Barn och ungdomar har olika behov. Barn måste tidigt få ta del av ett brett kulturutbud och stifta bekantskap med litteratur, konst, musik och historia med stöd av engagerade vuxna. Kulturen blir på det sättet ett viktigt redskap i barnets utveckling. Ungdomar däremot har redan skaffat sig kulturella preferenser där de ofta inte bara vill vara kulturkonsumenter utan också kulturproducenter. En kulturpolitik för unga människor måste därför också ta sin utgångspunkt i deras eget skapande och kreativa förmåga.

Språket är av stor betydelse för barn och unga. Satsningar på litteratur och läsande för dessa grupper är också ett av de prioriterade områdena i denna proposition.

Utskottet vill i sammanhanget åter betona vikten av att alla barn och unga i landet har tillgång till det svenska språket, vilket är en förutsättning för att de skall kunna vara delaktiga i det svenska samhället och den svenska kulturen. På utskottets förslag har riksdagen under hösten 1999 begärt att en parlamentarisk språkpolitisk utredning tillsätts, i vilken både ett traditionellt kulturarvsperspektiv och ett demokratiskt perspektiv skall präglar arbetet (bet. 1999/2000:KrU2, rskr. 1999/2000:7).

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Kr33 (fp) yrkande 4 och Kr509 (kd) yrkande 5.

Utskottet vill framhålla det självklara i att ungdomar med funktionshinder skall ha lika möjligheter som andra ungdomar att fullt ut ta del av samhällslivet. Detta förhållningssätt kommer också till uttryck i den nu aktuella ungdomspropositionen, varför något uttalande från riksdagens sida till regeringen i detta sammanhang inte är nödvändigt. Motion Kr33 (fp) yrkande 5 avstyrks därför.

Utveckling av nya lokala lösningar för ungdomars fritidsverksamhet (6.4) och Behovet av lokaler för ungdomsverksamhet (6.5)

I propositionen redovisas att en särskild satsning på förnyelse av mötesplatser, träffpunkter och annan fritidsverksamhet för ungdomar skall göras samt att ett uppdrag skall lämnas till Ungdomsstyrelsen om kartläggning av tillgången på och kostnaderna för lokaler för ungdomsverksamhet.

En svensk strategi för ungdomsfrågor i EU (7.1)

Regeringens bedömning

Regeringen bedömer att Sverige i EU-arbetet bör koncentrera sig på insatser mot ungdomsarbetslöshet, på ungdomars inflytande och delaktighet inom EU, på ungdomsutbyten samt på ungdomar som i dag inte utnyttjar EU:s förmåner.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet delar regeringens uppfattning när det gäller vilka ungdomsfrågor som Sverige bör koncentrera sina insatser på inom EU. Arbetsmarknadsutskottet redovisar att i Sveriges handlingsplan för sysselsättning från maj 1999 sammanfattas åtgärderna mot ungdomsarbetslöshet på följande sätt:

- Ungdomar under 18 år ges en grundläggande skolutbildning av god kvalitet.
- Arbetslösa ungdomar bistås med aktiva arbetsförmedlingsinsatser.
- Arbetslösa ungdomar mellan 18 och 20 år ges förbättrade möjligheter på den lokala arbetsmarknaden genom det kommunala programmet för ungdomar.
- Ungdomar mellan 20 och 24 år ges en aktiverande och utvecklande insats på heltid.

Kulturutskottets bedömning

Kulturutskottet – liksom arbetsmarknadsutskottet – delar regeringens uppfattning när det gäller valet av ungdomsfrågor som Sverige bör koncentrera sina insatser på inom EU.

Ungdomar som resurs i det internationella arbetet (7.2)

Regeringens bedömning

Regeringen gör den bedömningen att fler ungdomsorganisationer bör bjudas in till att delta i den särskilda arbetsgruppen (C 1996:B) inom Regeringskansliet om europeiska ungdomsfrågor. Gruppens ställning bör stärkas och dess uppgifter utökas till att även omfatta Östersjöfrågor samt det nordiska samarbetet. Erfarenheterna från ungdomar som deltagit i någon form av organiserat ungdomsutbyte bör tas till vara. Arbetsgruppen bör få i uppdrag att ta initiativ till ett samarbete med Ungdomsstyrelsen, Svenska EU-programkontoret och Sida för att sprida information om ungdomsutbytet och dess effekter och om erfarenheter av det.

I motion Kr30 (kd) anfördes att det internationella samarbetet självfallet måste sträcka sig utanför EU:s gränser, något som enligt motionen har glömts bort i ungdomspropositionen. Ungdomar är en viktig resurs i det internationella utvecklingssamarbetet. Befolkningen i många utvecklingsländer har en mycket låg genomsnittsålder. Även av denna anledning behövs unga människors perspektiv i utvecklingsarbetet. Sida bör få i uppdrag att lägga ett ungdomsperspektiv på allt utvecklingssamarbete. Sida bör även se över ungdomsorganisationernas möjligheter att bedriva utvecklingssamarbete, utbytesprogram och demokratibistånd (yrkande 13). Vidare bör enligt motionen Ungdomsstyrelsen stödja ungdomsorganisationerna i deras reguljära internationella verksamhet. Bidrag för detta ändamål bör inkluderas i statens ekonomiska organisationsstöd (yrkande 14).

I kommande samarbete mellan Ungdomsstyrelsen, Svenska EU-programkontoret och Sida för att sprida information om ungdomsutbyte bör även den kompetens som finns inom den ideella sektorn tas till vara (yrkande 15).

Utskottets ställningstagande

Dagens ungdomsgeneration beskrivs ofta som en internationaliserad generation. Aldrig förr har ungdomar, oavsett etnisk och kulturell bakgrund, haft så goda förutsättningar för internationella kontakter och erfarenheter. Alltfler reser allt längre bort och intresset för andra länder och världsdelar ökar. Många av dagens ungdomar har skaffat sig erfarenheter av utbytesprogram, praktikarbete och biståndsbistånd. Detta ger dem goda förutsättningar på arbetsmarknaden och i det sociala livet. Det ger också samhället som helhet fördelar och nya möjligheter.

I samband med beredningen av ungdomspropositionen och motionerna har utskottet uppvaktats av Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU). Vid detta tillfälle berördes bl.a. ungdomars intresse för och medverkan i internationellt utvecklingssamarbete, särskilt demokratibistånd. Representerarna för LSU redovisade att ungdomsorganisationerna har haft möjlighet att lämna sina synpunkter till Sida på utvecklingsfrågorna och att de önskar att denna möjlighet utvecklas. LSU anser att det finns problem med finansieringen av ömsesidiga och kontinuerliga kontakter med ungdomsorganisationer i andra länder. Finansieringen får baseras på projektmedel som oftast måste sökas hos olika finansieringskällor varje gång utbyte är aktuellt.

Utskottet förutsätter att Sida även fortsättningsvis utvecklar sitt samarbete med olika ungdomsorganisationer som kan dela med sig av erfarenheter och ge unga människors syn på utvecklingsverksamheten. Utskottet förutsätter också att man i det kommande samarbetet mellan Ungdomsstyrelsen, Svenska EU-programkontoret och Sida tar till vara de erfarenheter som ungdomar har av arbete och medverkan i biståndsbistånd. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion Kr30 (kd) yrkandena 13 och 15.

Utskottet har i ett tidigare avsnitt av betänkandet redovisat att Ungdomsstyrelsen på regeringens uppdrag sett över reglerna för statligt bidrag till

ungdomsorganisationerna och att regeringen för närvarande bereder Ungdomsstyrelsens förslag efter remissbehandling. I avvaktan på regeringens förslag till nya bidragsregler föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motion Kr30 (kd) yrkande 14 om stöd till ungdomsorganisationernas internationella verksamhet.

1999/2000:KrU4
Utskottet

Ekonomiska konsekvenser (avsnitt 8)

Utskottet behandlar i sitt betänkande 1999/2000:KrU1 frågor om anslag till Ungdomsstyrelsen och ungdomsverksamhet budgetåret 2000.

Målstyrning av ungdomspolitiken

Utskottet hemställer

1. beträffande *en samlad ungdomsproposition varje mandatperiod, m.m.*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr509 yrkandena 1 och 4,
res. 1 (kd)

Mål för den nationella ungdomspolitiken

2. beträffande *fråga om avslag på propositionen i vad avser mål för den nationella ungdomspolitiken*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr32 yrkande 1,
res. 2 (c)
3. beträffande *mål för den nationella ungdomspolitiken*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Kr30 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Kr31 yrkandena 1 och 2 samt 1998/99:Kr32 yrkandena 2 och 3 godkänner vad regeringen föreslår,
res. 3 (m)
res. 4 (kd)
res. 5 (c) villk. res. 2

Ungdomsstyrelsens verksamhet och genomförandet av den nationella ungdomspolitiken

4. beträffande *Ungdomsstyrelsens verksamhet*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 5 och 1998/99:Kr31 yrkande 6 godkänner vad regeringen föreslår,
res. 6 (m)
res. 7 (kd)

Demokrati – inflytande och delaktighet

5. beträffande *utredning om ungdomars påverkansmöjligheter*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr35 yrkande 1,

Ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro

6. beträffande *försöksverksamheten med lokala styrelser med elev-majoritet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 6 och 1998/99:Kr35 yrkande 2,
res. 8 (kd)
res. 9 (c, fp)
7. beträffande *generationsaspekterna i den politiska processen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 11 och 1998/99:Kr509 yrkande 2,
res. 10 (kd)
8. beträffande *ungdomars delaktighet i den demokratiska beslutsprocessen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr509 yrkande 3,

9. beträffande *ungdomars politiska uppdrag vid flyttning till studie-ort*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr33 yrkande 12,

res. 11 (c, fp)

10. beträffande *sänkt rösträttsålder*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr35 yrkande 3 samt 1998/99:Kr36 yrkandena 1 och 3,

res. 12 (mp)

11. beträffande *rösträtt som följer kalenderår*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr36 yrkande 2,

res. 13 (mp)

12. beträffande *Ungdomskanalen*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr30 yrkande 8,

res. 14 (m, kd, c, fp)

13. beträffande *överläggningar om ungdomars tillgång till kommunal information*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr32 yrkande 7,

res. 15 (c)

Rättvisa villkor – ingen får lämnas utanför!

14. beträffande *uppdrag till Integrationsverket och Skolverket om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr32 yrkande 4,

res. 16 (c)

15. beträffande *metodutveckling för förebyggande insatser mot drogmissbruk*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr30 yrkande 9,

res. 17 (kd)

16. beträffande *ett brett perspektiv på missbruksfrågor*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr33 yrkande 7,

res. 18 (fp)

17. beträffande *information till föräldrar om narkotikamissbruk*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr29 yrkande 1,

18. beträffande *skolans informationsansvar om elevers narkotikamissbruk*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr29 yrkande 2,

19. beträffande *vissa åtgärder mot narkotikamissbruk*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr29 yrkandena 3 och 4,

res. 19 (m)

20. beträffande *självordsprevention*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr33 yrkande 8,

Kompetens och entreprenörskap, m.m.

21. beträffande *skolans arbetsmiljö*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr33 yrkande 1,

res. 20 (kd, c, fp)

22. beträffande *ungdomars utbildning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr33 yrkande 3,
res. 21 (fp)
23. beträffande *insatser för hörselskadade barn*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr33 yrkande 6,
res. 22 (c, fp)
24. beträffande *läs- och skrivsvårigheter*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr33 yrkande 10,
res. 23 (fp)
25. beträffande *ungdomars entreprenörskap*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr30 yrkande 10,
res. 24 (kd)

Arbetsmarknadsfrågor

26. beträffande *lärlingsutbildning och andra åtgärder mot ungdoms-
arbetslöshet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 3 i denna del
och 1998/99:Kr31 yrkande 5,
res. 25 (m) - delvis
res. 26 (kd) - delvis
27. beträffande *vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmark-
naden*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 3 i denna del,
1998/99:Kr31 yrkandena 3 och 4, 1998/99:Kr32 yrkande 5 samt
1998/99:Kr33 yrkande 2,
res. 25 (m) - delvis
res. 26 (kd) - delvis
res. 27 (c)
res. 28 (fp)

Bostadsfrågor

28. beträffande *en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdoms-
perspektiv*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 4 och
1998/99:Kr32 yrkande 6,
res. 29 (m, kd, c, fp)

Förstärkt stöd till lokal ungdomsverksamhet – bidrag från AB Svenska Spel

29. beträffande *bidrag till barn- och ungdomsorganisationer från
spelvinster*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr32 yrkande 8,
res. 30 (c)

Stöd till utvecklingen av ungas egen organisering

30. beträffande *stöd till politiska ungdomsorganisationers verksam-
het i skolan*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr30 yrkande 7,
res. 31 (kd)

31. beträffande ett nytt statsbidragssystem
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr30 yrkande 12,
res. 32 (kd)

32. beträffande statsbidraget till de politiska ungdomsorganisationerna
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr33 yrkande 11,
1998/99:Kr502 och 1998/99:Kr508,
res. 33 (kd, fp)

33. beträffande bidrag till ungdomar som driver enskilda projekt
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr274 yrkande 60,

34. beträffande bidrag till ungdomsorganisationer som kompletterar
samhällets insatser
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr34,

Satsning på Ung kultur

35. beträffande ungdom och kultur
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Kr33 yrkande 4 och
1998/99:Kr509 yrkande 5,
res. 34 (fp)

36. beträffande funktionshindrade ungdomars behov av fritidsverksamhet
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr33 yrkande 5,
res. 35 (kd, c, fp)

Ungdomar som resurs i det internationella arbetet

37. beträffande ungdomsorganisationernas internationella verksamhet m.m.
att riksdagen avslår motion 1998/99:Kr30 yrkandena 13–15.
res. 36 (kd, fp)

Stockholm den 4 november 1999

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp) och Anne-Katrine Dunker (m).

1. En samlad ungdomsproposition varje mandatperiod, m.m. (mom. 1)

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets hemställan under rubriken Målstyrning av ungdomspolitiken (4.1) som börjar med "Utskottet har" och slutar med "de avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är viktigt att riksdagen under varje mandatperiod får tillfälle att mera samlat och grundligt diskutera resultaten av den förda ungdomspolitiken för att kunna ta ställning till om och eventuellt hur målen bör förändras. Utskottet har noterat att regeringen i propositionen (s. 36) har anfört att Ungdomsstyrelsen vart fjärde år till regeringen skall redovisa en fördjupad analys av hur ungdomspolitiken utvecklas och att denna analys skall kunna läggas till grund för regeringens redovisning till riksdagen. Utskottet anser att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att en sådan redovisning bör göras i en samlad ungdomspolitisk proposition under varje mandatperiod i enlighet med förslaget i motion Kr509 (kd) yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *en samlad ungdomsproposition varje mandatperiod, m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr509 yrkande 1 och med avslag på motion 1998/99:Kr509 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Fråga om avslag på propositionen i vad avser mål för den nationella ungdomspolitiken (mom. 2)

Birgitta Sellén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Mål för den nationella ungdomspolitiken (4.2) och Precisering av den nationella ungdomspolitiken (4.3) som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "nationella ungdomspolitiken" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis påminna om att enligt de av riksdagen år 1994 fastslagna riktlinjerna för ungdomspolitiken bör de offentliga insatserna för ungdomar i första hand vara stödjande och bygga på ungdomars, föräldrars och andra närståendes engagemang. Ungdomar skall ha rätt till goda uppväxtvillkor som tillgodoser behovet av både trygghet och personlig utveckling. Ungdomar skall ges goda förutsättningar att etablera sig som vuxna och göra egna val. Ungdomars personliga ansvarstagande, medmänsklighet, delaktighet och inflytande skall främjas. Åtgärder inom olika områden skall präglas av en helhetssyn på ungdomars situation och utgå från ett ungdomsperspektiv. Myndigheter och organisationer bör samverka i ökad utsträckning. Engagemanget i den ideella sektorn skall tas till vara.

Utskottet anser att regeringens förslag till nya övergripande mål för ungdomspolitiken bör avslås i enlighet med motion Kr32 (c). Ungdomspolitiken

bör i högre grad ta sin utgångspunkt i ungdomars vilja och kapacitet att ta ansvar både för sig själva och för andra. I propositionen görs en olycklig sammanblandning av stat och samhälle. De föreslagna övergripande målen är alltför långtgående samtidigt som de är otydliga. Det kan medföra en långtgående reglering av kommunernas verksamhet och begränsa möjligheterna till flexibla, lokala lösningar. Fixerade statliga mål kan inte förenas med en politik som avses att utformas på ungdomars egna villkor. Ungdomspolitikerna bör därför även i fortsättningen styras av de riktlinjer som fastställdes av riksdagen år 1994.

Riksdagen bör med bifall till motion Kr32 (c) yrkande 1 avslå regeringens förslag till mål för den nationella ungdomspolitikerna samt som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande fråga om avslag på propositionen i vad avser mål för den nationella ungdomspolitikerna

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr32 yrkande 1 avslår regeringens förslag till mål för den nationella ungdomspolitikerna, samt som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Mål för den nationella ungdomspolitikerna (mom. 3)

Lennart Fridén, Jan Backman, Roy Hansson och Anne-Katrine Dunker (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Mål för den nationella ungdomspolitikerna (4.2) och Precisering av den nationella ungdomspolitikerna (4.3) som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "föreslagna målen" bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig något tvekan till regeringens användning av begreppet ungdomspolitik och till en indelning av politiken till att avse olika grupper. Som anför i motion Kr31 (m) klargör inte regeringen innebörden av de tre föreslagna målen. Regeringen beskriver ett antal problem snarare än att redovisa hur den skulle vilja lösa dessa genom konkreta åtgärder, t.ex. beträffande utbildning och arbetsmarknad.

En politik för att främja ungdomar bör inte – som i regeringens proposition – präglas av en strävan efter att få in ungdomarna i de representativa systemen. Dagens ungdomar är mer intresserade av att ha direkt makt över sina egna liv. Ungdomar är individualister som inte vill inordna sig i kollektiva lösningar eller färdiga mallar. De har ett starkt engagemang för politik om den handlar om konkreta åtgärder för att t.ex. förbättra undervisningen eller ge de unga arbete. Det är därför viktigt att den förda politiken innehåller sådana konkreta förslag inom olika områden.

Utskottet ifrågasätter starkt om ungdomars engagemang för demokrati- och rättvisefrågor kan ökas genom gamla metoder. Ungdomar vill i stället att ungdomspolitikerna skall fokuseras på ett nytt sätt att leva, där utvecklingen på medie- och IT-området ger nya uttrycks- och arbetsmöjligheter. Denna utveckling bör tas till vara och beaktas i en allmän strävan att stärka unga människors villkor och engagemang för demokrati, rättvisa och framtidstro.

De av regeringen föreslagna målen bör därför kompletteras med utgångspunkt i de nya uttrycksmöjligheter som erbjuds ungdomar i dag genom IT och nya medier samt alla de nya möjligheter som följer av det numera avskaffade mediemonopolet.

Riksdagen bör med bifall till motion Kr31 (m) yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om en politik som gynnar de unga.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *mål för den nationella ungdomspolitik*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr31 yrkandena 1 och 2, med anledning av proposition 1998/99:115 samt med avslag på motionerna 1998/99:Kr30 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:Kr32 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Mål för den nationella ungdomspolitik (mom. 3)

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Mål för den nationella ungdomspolitik (4.2) och Precisering av den nationella ungdomspolitik (4.3) som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "föreslagna målen" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motion Kr30 (kd) anser utskottet att det är motiverat att ha en nationell ungdomspolitik som bidrar till att skapa en helhetsbild av ungdomars situation. Den bör också bidra till att samordna de statliga insatserna och till att stödja föräldrar, kommuner, ideella organisationer och andra krafter i samhället i deras medverkan till att skapa positiva levnadsvillkor för dagens och morgondagens ungdomar.

Frågor om ungdomars välbefinnande och trygghet är kärnan i den ungdomspolitiska arbetet och bör uppmärksammas mer än vad som görs i propositionen. Ungdomspolitik måste vidare ta till vara ungdomars engagemang och åldersspecifika erfarenheter. Den statliga ungdomspolitik bör medge att ungdomar själva formar sin framtid och medverka till att grundvärderingar som demokrati, solidaritet och människovärde överförs till kommande generationer. En etik som betonar alla människors lika värde och ansvaret för andra människor är en nödvändig grund för de ungas utveckling. Etik och normsystem skall syfta till fasthet och skydd av varje individ samtidigt som de skall inspirera till utveckling av personlighet, initiativ, nytänkande och ansvarstagande.

Den statliga ungdomspolitik måste markera att de unga skall ges möjligheter att själva forma sina liv. De offentliga insatserna får inte utformas eller genomföras så att de leder till att de unga, deras föräldrar och andra vuxna i deras närhet inte känner sitt ansvar. Det offentliga skall aktivt stödja de frivilliga, positiva krafterna i de ungas närhet och ta ett särskilt ansvar för de mest utsatta grupperna.

Det finns enligt utskottets mening anledning att utveckla 1994 års riktlinjer för ungdomspolitik till nya, reviderade, övergripande mål, varvid det bör

understrykas att den statliga politiken skall vara stödjande, inte styrande. Det första av de nu föreslagna målen bör kompletteras och få följande lydelse. "Ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv och att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar." I enlighet med motion Kr30 (kd) borde det också tydligare framgå att det andra och tredje målet är delar av en helhet som innefattar både främjande av ungdomars ansvarstagande, medmänsklighet, delaktighet och inflytande och tillvaratagande av de unga som en resurs i samhället, där deras engagemang, kreativitet, nytänkande och ifrågasättande bidrar till dynamiken i det moderna samhället.

Vidare bör riksdagen, inte regeringen, fastställa delmål i anslutning till de övergripande målen. Därigenom skall riksdagen bättre kunna bedöma den politiska inriktningen av ungdomspolitik.

Riksdagen bör med bifall till motion Kr30 (kd) yrkandena 1 och 2 begära att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till omarbetade övergripande mål i enlighet med motionen och förslag till konkreta delmål.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *mål för den nationella ungdomspolitik*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkandena 1 och 2, med anledning av proposition 1998/99:115 samt med avslag på motionerna 1998/99:Kr31 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:Kr32 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

5. Mål för den nationella ungdomspolitik (mom. 3)

Under förutsättning av avslag på reservation 2

Birgitta Sellén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Mål för den nationella ungdomspolitik (4.2) och Precisering av den nationella ungdomspolitik (4.3) som börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "föreslagna målen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen bör komplettera de tre övergripande målen för den nationella ungdomspolitik som föreslås i propositionen med ett fjärde mål i enlighet med motion Kr32 (c) yrkande 2. Enligt detta mål skall ungdomspolitik ge större förutsättningar för ungdomar att själva och i samverkan med det omgivande samhället ta ansvar för både sin egen och det omgivande samhällets utveckling.

Verkligt inflytande för ungdomarna bör, som anförts i motion Kr32 (c) yrkande 3, innebära makt att påverka och makt att förändra. Ungdomar måste, liksom andra medborgare, kunna få ett avgörande inflytande över hur viktiga beslut som rör deras vardag fattas. Det gäller makt över hur skolor och fritidsgårdar styrs, makt över den fysiska planeringen och över användningen av resurser avsatta för ungdomars kultur. En nationell ungdomspolitik måste syfta till att maktfrågor blir belysta i allt politiskt beslutsfattande. Ungdomars rätt till makt, inte bara rätt till inflytande, skall slås fast.

Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion Kr32 (c) yrkandena 2 och 3 som sin mening ge regeringen till känna.

1999/2000:KrU4
Reservationer

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *mål för den nationella ungdomspolitiken*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr32 yrkandena 2 och 3, med anledning av proposition 1998/99:115 samt med avslag på motionerna 1998/99:Kr30 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:Kr31 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Ungdomsstyrelsens verksamhet (mom. 4)

Lennart Fridén, Jan Backman, Roy Hansson och Anne-Katrine Dunker (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Ungdomsstyrelsens verksamhet och genomförandet av den nationella ungdomspolitiken (4.4) som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "Ungdomsstyrelsens verksamhet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion Kr31 (m) att den verksamhet som Ungdomsstyrelsen bedriver bör begränsas och dess struktur ses över. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om att avskaffa Ungdomsstyrelsen i dess nuvarande form. Vissa uppgifter som bör finnas kvar, t.ex. fördelning av bidrag till de politiska ungdomsorganisationerna, bör överlämnas till en annan organisation, eventuellt till Kulturdepartementet. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion Kr31 (m) yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *Ungdomsstyrelsens verksamhet*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr31 yrkande 6 samt med avslag på proposition 1998/99:115 och motion 1998/99:Kr30 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Ungdomsstyrelsens verksamhet (mom. 4)

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Ungdomsstyrelsens verksamhet och genomförandet av den nationella ungdomspolitiken (4.4) som börjar med "Det bör" och slutar med "Ungdomsstyrelsens verksamhet" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening glädjande att den första utvärderingen av Ungdomsstyrelsens verksamhet visar att den nya myndigheten i stor utsträckning utvecklats i enlighet med tankarna i den ungdomspolitiska propositionen år 1994. Det är viktigt att myndigheten fortsätter att utvecklas som en expertmyndighet med bred kunskap. När myndigheten nu får ett tydligare uppdrag att följa upp målen för ungdomspolitiken är det också viktigt att dess roll som kompetent myndighet och stödjande resurs för kommuner,

ideella organisationer och andra som engagerar sig i ungdomsfrågor betonas. Det bör vidare understrykas att styrelsen aldrig får agera så att den hämmar organisationers eller enskildas initiativ. Riksdagen bör med bifall till motion Kr30 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet sålunda anfört.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *Ungdomsstyrelsens verksamhet*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 5, med anledning av proposition 1998/99:115 och med avslag på motion 1998/99:Kr31 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet (mom. 6)

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Demokrati i skolan (5.1.2) som börjar med "Kulturutskottet anser" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion Kr30 (kd) yrkande 6 att utvidgad försöksverksamhet med lokala styrelser med elevmajoritet i gymnasieskolor bör avvisas. Även om ungdomarna på gymnasiet är mer mogna än högstadieselever, och i vissa fall hinner bli myndiga innan de lämnar skolan, bör fortfarande vuxna ha det övergripande ansvaret för skolans styrning. Det är inte rimligt att kräva av eleverna att de skall ha ett helhetsgrepp över utbildningen medan de är mitt uppe i den. Däremot kan de och skall de ingå som en viktig del i den beslutande processen. Mot denna bakgrund bör den försöksverksamhet som bedrivits med elevmajoritet i de lokala styrelserna i gymnasieskolan inte spridas innan en ordentlig utvärdering gjorts.

Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion Kr30 (kd) yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 6 och med anledning av motion 1998/99:Kr35 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet (mom. 6)

Birgitta Sellén (c) och Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Demokrati i skolan (5.1.2) som börjar med "Kulturutskottet anser" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening mycket viktigt att elevernas rätt och möjlighet till inflytande över den egna studiesituationen utvecklas och ökas. Eleverna skall inte vara hänvisade till att byta skola, ämne, program eller klass för att få ett inflytande över fördjupningskurser, läromedel eller studie-takt, för att ta några exempel. En annan inte oviktig del av elevernas behov av inflytande gäller arbetsmiljöfrågorna. Som anförts i motion Kr35 (fp) måste eleverna ges en starkare ställning i dessa frågor i ökande takt med stigande ålder. Elevstyrda skolor i det kommunala skolväsendet är dock ingen lösning på elevinflytandefrågorna. Det är fel att en enskild kategori verksamma skall ha hela styrelseansvaret. Ungdomar vill ha större inflytande över den egna studiesituationen, bestämma mer i klassrummet och i samband med de egna aktiviteterna.

Vad utskottet här anför bör riksdagen med bifall till motion Kr35 (fp) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

6. *beträffande försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr35 yrkande 2 och med anledning av motion 1998/99:Kr30 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

10. Generationsaspekterna i den politiska processen (mom. 7)

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken En ungdomsdelegation knuten till regeringen (5.1.3) som börjar med "Önskemålen i " och slutar med "11 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att generationsaspekterna skall beaktas i den politiska processen vid alla viktiga beslut. De slutsatser och förslag som lämnades av Generationsutredningen i betänkandet Tillvarons trösklar – Ungdomars levnadsvillkor och framtidsutsikter (SOU 1994:77) bör därvid tas till vara. Regeringen bör föreslå åtgärder som gör det möjligt att bättre kunna belysa och redovisa vilka effekterna av olika förslag, t.ex. beträffande investeringar, skatter och transfereringar, blir för de olika generationerna och hur bidrag, skatter m.m. fördelas mellan generationerna. Riksdagen bör med bifall till motionerna Kr30 (kd) yrkande 11 och Kr509 (kd) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. *beträffande generationsaspekterna i den politiska processen*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 11 och 1998/99:Kr509 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

11. Ungdomars politiska uppdrag vid flyttning till studieort (mom. 9)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Birgitta Sellén (c) och Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Fler ungdomar i offentliga organ (5.1.4) som börjar med "Det är" och slutar med "yrkande 12" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är en viktig aspekt på ungdomars delaktighet i den demokratiska beslutsprocessen som tas upp i motion Kr33 (fp) yrkande 12. Unga som har politiska uppdrag och flyttar till annan kommun för studier borde ha möjlighet att även fortsättningsvis vara mantalsskrivna i ursprungskommunerna under studietiden för att kunna ha kvar sina kommunala uppdrag. Det är viktigt att underlätta för de unga som engagerar sig i det politiska arbetet att kunna fortsätta med detta, även när de måste flytta för studier. Utskottet anser att regeringen bör utreda denna fråga och återkomma till riksdagen med förslag. Detta bör riksdagen med bifall till motion Kr33 (fp) yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *ungdomars politiska uppdrag vid flyttning till studieort*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr33 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Sänkt rösträttsålder (mom. 10)

Ewa Larsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Rösträtt kopplad till kalenderår, m.m. (5.1.5) som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "och 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion Kr36 (mp) yrkande 1 om behovet av en sådan ändring av gällande lagstiftning att rösträttsåldern sänks till 16 år vid val till kommunfullmäktige, landsting och riksdag. Det politiska intresset kan stimuleras genom sänkt rösträttsålder, eftersom det känns mer meningsfullt att engagera sig i politik om man kan påverka. Ungdomar besitter också kompetens och erfarenheter som är unika för just den generationen. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen bör bifalla motion Kr36 (mp) yrkande 1 om att regeringen bör förelägga riksdagen förslag i frågan. Regeringen bör även i enlighet med motionens yrkande 3 återkomma med ett förslag om försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *sänkt rösträttsålder*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr36 yrkandena 1 och 3 samt med anledning av motion 1998/99:Kr35 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Rösträtt som följer kalenderår (mom. 11)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Ewa Larsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Rösträtt kopplad till kalenderår (5.1.5) som börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "för födelsedatum" bort ha följande lydelse:

Rösträtten bör enligt utskottets mening följa kalenderår i stället för födelsedatum. Innebörden av detta är att även den som fyller 18 år efter valdagen och senast den 31 december skall vara röstberättigad under det år vederbörande fyller 18 år. Det är fel att ungdomar förhindras att rösta på grund av att de är födda sent på året, medan större delen av deras årskamrater får rösta. Riksdagen bör med bifall till motion Kr36 (mp) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört i denna fråga.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *rösträtt som följer kalenderår*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr36 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Ungdomskanalen (mom. 12)

Inger Davidson (kd), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp) och Anne-Katrine Dunker (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Tillgång till information ger makt – Ungdomskanalen (5.1.6) som börjar med "Ungdomar måste" och slutar med "8 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är inte en statlig myndighets uppgift att driva en sådan verksamhet som Ungdomskanalen med samhällsinformation, debattforum och spel. Myndigheten skall inte ta på sig sådana uppgifter och därmed konkurrera med motsvarande verksamhet som drivs av t.ex. ideella organisationer och företag. Projektet Ungdomskanalen bör därför i enlighet med motion Kr30 (kd) avbrytas. Det är däremot viktigt att Ungdomsstyrelsen på sin egen hemsida tillhandahåller samhällsinformation och fakta om ungdomar och deras livssituation. Riksdagen bör med bifall till motionens yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *Ungdomskanalen*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Överläggningar om ungdomars tillgång till kommunal information (mom. 13)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Birgitta Sellén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Tillgång till information ger makt – Ungdomskanalen (5.1.6) som börjar med ”Utskottet avstyrker” och slutar med ”kommunal information” bort ha följande lydelse:

De flesta beslut av avgörande betydelse för ungdomars vardag fattas i kommunerna. Mot denna bakgrund bör staten inbjuda kommunerna till överläggningar om hur kommunal information kan göras lättillgänglig för ungdomar och på vilket sätt statliga insatser kan underlätta detta. Detta bör med bifall till motion Kr32 (kd) yrkande 7 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. *beträffande överläggningar om ungdomars tillgång till kommunal information*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr32 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. Uppdrag till Integrationsverket och Skolverket om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund (mom. 14)

Birgitta Sellén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Ökad kunskap om villkoren för flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund (5.2.6) och Åtgärder i storstädernas bostadsområden (5.2.7) som börjar med ”Utskottet kan” och slutar med ”yrkande 4” bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i propositionen om behovet av att öka kunskapen om villkoren för flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund. I likhet med motionärerna bakom motion Kr32 (c) anser utskottet dock att de farhågor som uttrycks i propositionen över flickornas situation även gäller pojkar med samma bakgrund. Både Integrationsverket och Skolverket bör därför – bl.a. mot bakgrund av rapporter om skolresultaten för elever med invandrarbakgrund – få i uppdrag att öka kunskapen om all ungdom, både flickor och pojkar, med annan etnisk och kulturell bakgrund. Detta bör riksdagen med bifall till motionens yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. *beträffande uppdrag till Integrationsverket och Skolverket om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr32 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

17. Metodutveckling för förebyggande insatser mot drogmissbruk (mom. 15)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Insatser mot drogmissbruk, m.m. (5.2.8) som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "9 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion Kr30 (kd) yrkande 9 att även frågor om förebyggande arbete bör ingå i de kommande överläggningarna mellan Ungdomsstyrelsen, Kommunförbundet, Socialstyrelsen m.fl. om metodutveckling inom behandling och rehabilitering av unga missbrukare. Utskottet anser också att det är nödvändigt att – mera tydligt än vad som görs i propositionen – betona vuxenansvaret när det gäller de ungas alkoholvanor. Vidare vill utskottet framhålla vikten av att det finns drogfria miljöer för ungdomar. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion Kr30 (kd) yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *metodutveckling för förebyggande insatser mot drogmissbruk*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Ett brett perspektiv på missbruksfrågor (mom. 16)

Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Insatser mot drogmissbruk, m.m. (5.2.8) som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "7 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det behövs ett bredare perspektiv på beroende- och missbruksfrågorna. Regeringen tar endast upp missbruket av alkohol och narkotika och nämner även missbruk av dopningsmedel. Beroendefrågor bör ses på ett mera generellt plan och innefatta även frågor om beroende och missbruk av tobak och läkemedel samt frågor om ätstörningar och problemspelande. I sammanhanget bör även uppmärksammas de samband som kan finnas mellan olika typer av beroende och missbruk. Riksdagen bör med bifall till motion Kr33 (fp) yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *ett brett perspektiv på missbruksfrågor*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr33 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Vissa åtgärder mot narkotikamissbruk (mom. 19)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Lennart Fridén, Jan Backman, Roy Hansson och Anne-Katrine Dunker (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Insatser mot narkotikamissbruk m.m. (5.2.8) som börjar med "Justitieutskottet har" och som slutar med "två motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion Kr29 (m) om vikten av att genom många olika åtgärder motverka narkotikamissbruk. Kampen mot narkotika måste bedrivas på bred front. Ökade satsningar måste till för att förhindra att unga människor över huvud taget prövar narkotika.

Som anförs i motionen bör drogtestar få göras även när det gäller personer under 15 år. Vidare bör ett stort antal åtgärder vidtas för att motverka narkotikamissbruk inom kriminalvården med syfte att förhindra att unga människor introduceras i narkotikamissbruk av äldre, tidigare fängelsedömda missbrukare. Narkotikan måste bort från fängelserna. Vidare bör polisen ha samma befogenheter som i Norge då det gäller att säkra bevisning mot misstänkta langare.

Utskottet, som hänvisar till vad som anförts ovan samt till de ytterligare skäl till åtgärder som tidigare framförts i reservationer (m) till justitieutskottets betänkanden 1997/98:JuU24 och 1998/99:JuU19, föreslår att riksdagen med bifall till motion Kr29 (m) yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *vissa åtgärder mot narkotikamissbruk*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr29 yrkandena 3 och 4
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

20. Skolans arbetsmiljö (mom. 21)

Inger Davidson (kd), Dan Kihlström (kd), Birgitta Sellén (c) och Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Lära för livet – modern kunskapssyn i skolan (5.3.1) som börjar med "Utbildningsutskottet, liksom" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion 1998/99:Kr33 yrkande 1 att arbetsmiljön i skolan har ägnats alltför liten uppmärksamhet. Det gäller både den fysiska miljön med dålig ventilation och olämpliga byggnadsmaterial och den psykosociala miljön där mobbning och våld utgör oacceptabla problem. Under senare år har också uppmärksamats att elever använder ett grovt och kränkande språk som ofta riktas mot unga flickor. Det är angeläget att ytterligare åtgärder vidtas inom dessa områden. Riksdagen bör med bifall till motion Kr33 (fp) yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *skolans arbetsmiljö*

21. Ungdomars utbildning (mom. 22)

Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Lära för livet – modern kunskapssyn i skolan (5.3.1) som börjar med ”Både utbildningsutskottet” och slutar med ”3 avstyrks” bort ha följande lydelse:

En förutsättning för Sveriges utveckling är enligt utskottets mening att antalet högskoleplatser ytterligare ökar. Även om andelen ungdomar som söker sig till högskolestudier varierar något över åren, så är den fortfarande mycket hög i förhållande till det svenska högskolesystemets kapacitet.

Trots att ansträngningar gjorts är det fortfarande stora skillnader i utbildningsval mellan unga män och kvinnor. Därigenom kommer också yrkeslivet att förbli könssegregerat inom överskådlig tid. Ytterligare åtgärder måste därför till så tidigt som möjligt för att bryta mönstret genom attitydpåverkan och stimulansmöjligheter.

Utskottet, liksom motionärerna bakom motion Kr33 (fp), ser med oro på att så många lämnar grundskolan utan att kunna läsa, skriva och räkna och att dessutom en alltför stor andel av eleverna i gymnasieskolan misslyckas.

En modern, flexibel och fyraårig lärlingsutbildning där skolan och näringslivet delar på ansvaret bör införas. Eleverna bör tillbringa en del av tiden i skolan, en del i arbetslivet. Företagen bör, som t.ex. i Norge, få ersättning motsvarande kommunens kostnad för yrkesutbildningen under ett år, samtidigt som lärlingen under det tredje och fjärde året ges ersättning från arbetsplatsen i relation till den insats som lärlingen gör i produktionen. Utbildningen bör avslutas med ett gesällprov och leda till ett yrkesdiplom eller en yrkesexamen. Kravet på att utbildningen skall ge högskolebehörighet bör slopas.

Till Ungdomsstyrelsens viktigaste uppgifter bör hör att diskutera utbildningsväsendets konsekvenser för unga människor. Misslyckandena leder t.ex. till att ungdomars inträde i normalt vuxenliv försenas.

Vad utskottet anför bör riksdagen med bifall till motion Kr33 (fp) yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *ungdomars utbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr33 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

22. Insatser för hörselskadade barn (mom. 23)

Birgitta Sellén (c) och Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Lära för livet – modern kunskapssyn i skolan (5.3.1) som börjar med ”Utskottet avstyrker” och slutar med ”1999/2000:14)” bort ha följande lydelse:

Många hörselskadade barn som går i vanliga skolor hör visserligen vad lärarna säger, men det har visat sig att de har svårt att följa med när kamraterna pratar. Detta kan leda till en känsla av isolering och rubbat självförtroende, men också till sämre språkutveckling.

För att förbättra de hörselskadade barnens situation måste man ta reda på vilket stöd de behöver redan innan de sätts i vanlig skola. Lärarnas kunskaper om hörselskador behöver höjas och skolan akustikanpassas. Även föräldrarna behöver få kunskap, hjälp och stöd för att kunna medverka till hörselskadade barns och ungdomars anpassning i skolan.

Riksdagen bör med bifall till motion Kr33 (fp) yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. *beträffande insatser för hörselskadade barn*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr33 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Läs- och skrivsvårigheter (mom. 24)

Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Lära för livet – modern kunskapssyn i skolan (5.3.1) som börjar med ”Slutligen föreslår” och slutar med ”och skrivsvårigheter” bort ha följande lydelse:

Läs- och skrivsvårigheter är ett stort problem för många människor. Många barn med läs- och skrivsvårigheter har andra psykiska och emotionella störningar som grundläggs i frustrationen över att inte kunna läsa och skriva. Det finns i dag en mycket god teoretisk och klinisk grund för habilitering av dyslektiker. Det är emellertid viktigt att hjälpen sätts in tidigt för att snabbare och lättare justera svårigheterna, helst redan på förskolenivå. Sådana tidiga insatser förutsätter emellertid att förskole- och specialpedagogerna har fått en gedigen utbildning om dyslexi, om habiliteringsmetoder och om åtgärdsprogram. Det är oacceptabelt att elever med läs- och skrivsvårigheter utreds först långt upp i skolåldern med risk för att de utestängs från den kunskap som vanligen inhämtas via det skrivna språket.

I Sverige finns flera dyslexicentrum för specialhjälp till personer med dyslexi. Resurserna är dock otillräckliga för alla dem som behöver hjälp. Det bör därför upprättas fler sådana centrum.

Vad utskottet anfört om hjälp till barn och ungdomar med läs- och skrivsvårigheter bör riksdagen med bifall till motion Kr33 (fp) yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. *beträffande läs- och skrivsvårigheter*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr33 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Ungdomars entreprenörskap (mom. 25)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Ungdomar som entreprenörer – att skapa sina egna jobb (5.3.4) som börjar med ”Utskottet anser” och slutar med ”10 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening mycket viktigt att ungdomar uppmuntras att starta företag. Det räcker inte bara med en analys av utvecklingen inom den s.k. upplevelseindustrin. Till ungdomarna bör förmedlas en bredare syn på arbetet än att arbete alltid innebär en anställning hos någon annan. Ungdomar kan och skall uppmuntras att utnyttja sitt engagemang och sin kreativitet till att starta eget. Skolan spelar en mycket viktig roll i sammanhanget. Ytterligare ett nationellt program, inriktat mot företagande och entreprenörskap, bör införas i gymnasieskolan. Vidare bör vikten av kurser och utbildningar på högskolenivå inriktade mot företagande och entreprenörskap betonas. Riksdagen bör med bifall till motion Kr30 (kd) yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om inrättande av ett nationellt program i gymnasieskolan och åtgärder i högskolan för att öka antalet kurser och utbildningar inom området företagande och entreprenörskap.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *ungdomars entreprenörskap*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Lärlingsutbildning och andra åtgärder mot ungdomsarbetslöshet och vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden (mom. 26 och 27)

Lennart Fridén, Jan Backman, Roy Hansson och Anne-Katrine Dunker (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Arbetsmarknadsfrågor som börjar med ”Som arbetsmarknadsutskottet” och slutar med ”2 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Som anförs i arbetsmarknadsutskottets yttrande (avvikande mening 1) är det inte nödvändigt med någon särskild ungdomspolitik. Det är i stället generella åtgärder som behövs för att minska ungdomsarbetslösheten och arbetslösheten i övrigt, vilken har sin grund i ett dåligt företagsklimat. En rad åtgärder måste därför vidtas för att förbättra villkoren för företagande.

Vidare måste arbetsmarknadslagarna moderniseras. Utgångspunkten skall vara att reglerna på arbetsmarknaden medger individualisering och att arbetets rättigheter skall tillfalla den enskilde och inte organisationerna på arbetsmarknaden. Grundläggande rättigheter skall regleras i lag, men därutöver skall den enskilde kunna bestämma över sin arbetstid och förhandla om sin lön. En mer flexibel lönesättning medverkar till att fler unga kan erbjudas

meningsfulla arbeten. Turordningsreglerna utgör fortfarande ett problem för ungdomarna på arbetsmarknaden.

Det behövs en reformering av arbetslöshetsförsäkringen. Incitamentet till att arbeta måste stärkas. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring som skyddar den arbetslöse mot inkomstbortfall under den tid han eller hon söker nytt arbete eller omskolar sig. Försäkringen bör utformas så att den uppmuntrar arbetslösa att även ta deltidsarbete och korttidsanställningar.

Slutligen måste effektiviteten i arbetsmarknadspolitiken förbättras. En av huvuduppgifterna skall vara att bidra till ungdomars inträde på arbetsmarknaden. De arbetsmarknadspolitiska insatserna bör koncentreras till två åtgärder, nämligen lärlingsutbildning och arbetsmarknadsutbildning inriktade på definierade kompletteringar av arbetslösas kompetens. Här ingår också stöd till arbetshandikappade.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion Kr31 (m) yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 26 och 27 bort ha följande lydelse:

26. beträffande lärlingsutbildning och andra åtgärder mot ungdomsarbetslöshet

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr31 yrkande 5 och med anledning av motion 1998/99:Kr30 yrkande 3 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

27. beträffande vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr31 yrkandena 3 och 4 och med anledning av motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 3 i denna del, 1998/99:Kr32 yrkande 5 samt 1998/99:Kr33 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

26. Lärlingsutbildning och andra åtgärder mot ungdomsarbetslöshet och vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden (mom. 26 och 27)

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Arbetsmarknadsfrågor som börjar med "Som arbetsmarknadsutskottet" och slutar med "2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att – i likhet med vad som anförts i arbetsmarknadsutskottets yttrande (avvikande mening 2) – utvecklingsgarantin bör ses som komplement till andra åtgärder och inte, vilket i dag verkar vara fallet, som en dominerande åtgärd för att minska långtidsarbetslösheten bland ungdomar. Det finns enligt utskottets uppfattning starka skäl att göra en betydligt bredare och mer offensiv satsning för att skapa riktiga arbeten för ungdomar.

Ett modernt lärlingssystem, skattelättnader inom tjänstesektorn, flexibla lönesättning samt en modern och anpassningsbar arbetsrätt underlättar för

ungdomar att få fotfäste på arbetsmarknaden och skapar en stor mängd ordinarie arbetstillfällen.

En samlad arbetsmarknads- och näringspolitik bör utformas där ungdomars intresse och engagemang kan tas till vara och där de uppmuntras att starta egna företag.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion Kr30 (kd) yrkandena 3 och 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 26 och 27 bort ha följande lydelse:

26. beträffande lärlingsutbildning och andra åtgärder mot ungdomsarbetslöshet

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 3 i denna del och med anledning av motion 1998/99:Kr31 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

27. beträffande vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 3 i denna del och med anledning av motionerna 1998/99:Kr31 yrkandena 3 och 4, 1998/99:Kr32 yrkande 5 samt 1998/99:Kr33 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

27. Vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden (mom. 27)

Birgitta Sellén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Arbetsmarknadsfrågor som börjar med "Som arbetsmarknadsutskottet" och slutar med "2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det är oroväckande att stora ungdomsgrupper fortfarande har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det finns enligt utskottet skäl att misstänka ett samband mellan utformningen av regelverken på arbetsmarknaden och ungdomars svårigheter att få arbete. Utskottet anser därför att regeringen bör initiera en översyn av arbetsmarknadens regelverk i syfte att underlätta för ungdomar att få fotfäste på arbetsmarknaden. Utskottet tillstyrker motion Kr32 (c) yrkande 5 och föreslår att vad utskottet anför ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr32 yrkande 5 och med anledning av motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 3 i denna del, 1998/99:Kr31 yrkandena 3 och 4 samt 1998/99:Kr33 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

28. Vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden (mom. 27)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Arbetsmarknadsfrågor som börjar med "Som arbetsmarknadsutskottet" och slutar med "2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning måste politiken utformas så att den gynnar företagsklimatet, ger nya arbeten och leder till att ungdomar kommer in på arbetsmarknaden. Arbetsrätten behöver revideras till följd av nya arbetsformer i det postindustriella samhället.

Det råder fortfarande stora skillnader i unga mäns och unga kvinnors utbildningsval. Detta medför att arbetslivet kommer att förbli könssegregerat under överskådlig tid. Utskottet finner det angeläget med ytterligare åtgärder för att bryta könsbundna mönster i yrkesval. Detta bör ske genom attitydpåverkan och stimulans.

Riksdagen bör med bifall till motion Kr33 (fp) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr33 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 3 i denna del, 1998/99:Kr31 yrkandena 3 och 4 samt 1998/99:Kr32 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. En bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv (mom. 28)

Inger Davidson (kd), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp) och Anne-Katrine Dunker (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Bostadsfrågor som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Ungdomar, framför allt i storstäder och på högskoleorter, får allt svårare att hitta bostäder som de har råd med. Utformningen av subventioner har medfört att små och billiga bostäder försvunnit. Ändrade skatteregler, minskade räntebidrag, hyressättning, hyreslagstiftningens utformning, hög arbetslöshet bland ungdomar m.m. har gjort det allt svårare för dem att etablera sig på bostadsmarknaden.

Hyressättningen, hyresnämndernas arbetssätt, lagstiftningens utformning, fastighetsägarnas kontroll och polisens arbete måste ses över i syfte att motverka svarta lägenhetsaffärer och därigenom öka rörligheten på bostadsmarknaden. Regeringen bör skyndsamt ta ett sådant initiativ.

Det krävs ett nytilskott av bostäder som i första hand riktar sig till ungdomar.

Bostadsmarknaden måste präglas av flexibilitet och mångfald. Regelsystemet bör tillåta enklare bostäder och förbättra konkurrensen inom byggsektorn. Dagens byggregler måste ändras så att rumsstorlek och standard bättre kan motsvara temporära behov för ungdomar. Detta gäller såväl studentbostäder som bostäder för de ungdomar som inte bestämt var de vill bli bofasta. Byggnadslagstiftningen och förordningen om bostadsbyggnadssubvention för studentbostäder bör ses över.

Hyresnivån påverkas av fastighetens kostnader. För att kunna sänka hyran är det därför viktigt med en översyn av fastighetsskatten. Ökad självförvaltning i ungdomsbostäder kan hålla hyrorna nere. Det bör finnas incitament till ett ökat bosparande.

Regeringen bör skyndsamt tillsätta en utredning med syfte att se över bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv.

Riksdagen bör med bifall till motionerna Kr30 (kd) yrkande 4 och Kr32 (c) yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Kr30 yrkande 4 och 1998/99:Kr32 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

30. Bidrag till barn- och ungdomsorganisationer från spelvinster (mom. 29)

Birgitta Sellén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Förstärkt stöd till lokal ungdomsverksamhet – bidrag från AB Svenska Spel (5.4.1) som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening rimligt att 20 % av vinsten från AB Svenska Spels värdeautomater på restauranger går till ungdomsverksamhet. Eftersom det inte är säkert att det totala överskottet blir 250 miljoner kronor som regeringen uppger bör det fastställas ett minimibelopp om 50 miljoner kronor av vinsten för ungdomsverksamheten. Riksdagen bör med bifall till motion Kr32 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande bidrag till barn- och ungdomsorganisationer från spelvinster
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr32 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

31. Stöd till politiska ungdomsorganisationers verksamhet i skolan (mom. 30)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Stöd till utvecklingen av de ungas egen organisering (5.4.1) som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "7 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att bidrag till de politiska ungdomsförbundens information i skolorna inte bör tas från medel avsatta för föreningsutveckling inom ungdomsorganisationerna. Medel som satsas på utveckling bör inte användas till en reguljär verksamhet. Då de politiska ungdomsförbundens verksamhet i skolorna är viktig för den demokratiska utvecklingen bör regeringen återkomma med förslag om annan finansiering av denna verksamhet. Med bifall till motion Kr30 (kd) yrkande 7 bör riksdagen som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *stöd till politiska ungdomsorganisationers verksamhet i skolan*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

32. Ett nytt statsbidragssystem (mom. 31)

Inger Davidson och Dan Kihlström (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Statsbidraget till ungdomsorganisationerna som börjar med "Konstitutionsutskottet avstyrker" och slutar med "till ungdomsorganisationerna" bort ha följande lydelse:

Regeringen bör skyndsamt lägga fram förslag för riksdagen om ändrade regler för statsbidraget till ungdomsorganisationerna. Ungdomsstyrelsens förslag till nya bidragsregler måste göras tydligare på flera punkter. Utskottet anser att inte endast självständiga ungdomsorganisationer bör kunna få bidrag utan även sådana organisationer som arbetar generationsövergripande. Vidare bör en förbättring göras av möjligheten till bidrag för sådana organisationer, t.ex. religiösa organisationer, som av ideologiska skäl inte har individuellt medlemskap. Riksdagen bör enligt utskottets mening begära att regeringen lägger fram ett förslag till nytt bidragssystem som tillgodoser synpunkterna i motion Kr30 (kd) yrkande 12. Detta bör med bifall till motionsyrkandet ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *ett nytt statsbidragssystem*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

33. Statsbidraget till de politiska ungdomsorganisationerna (mom. 32)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Inger Davidson (kd), Dan Kihlström (kd) och Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Statsbidraget till ungdomsorganisationerna som börjar med "Utskottet avstyrker" och slutar med "politiska ungdomsorganisationerna" bort ha följande lydelse:

Reglerna för fördelningen av stödet till de politiska ungdomsorganisationerna bör enligt utskottets uppfattning främst baseras på de politiska partiernas mandatfördelning i riksdagen.

Det är angeläget att ungdomars politiska intresse och engagemang stimuleras, och det är de politiska ungdomsorganisationerna som har störst möjlighet att göra en insats härvidlag. Ett mandatbaserat bidragssystem bör kombineras med dels ett mindre grundbidrag som garanterar medel till en organisatorisk bas, dels en form av verksamhetsbaserat stöd, eftersom de politiska ungdomsorganisationerna har ett varierande medlemsantal som inte alltid återspeglar moderpartiernas andel av väljaropinionen. Riksdagen bör med anledning av motionerna Kr33 (fp) yrkande 11, Kr502 (fp) och Kr508 (kd) som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. *beträffande statsbidraget till de politiska ungdomsorganisationerna*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Kr33 yrkande 11, 1998/99:Kr502 och 1998/99:Kr508 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Ungdom och kultur (mom. 35)

Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Satsning på Ung kultur (6.3) som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med vad som anförs i motion Kr33 (fp) om att en alltför liten del avsätts till ungdomars kultur av sådana medel som går till kulturändamål. Barn och ungdomar skall ha god tillgång till ett rikt kulturutbud och ha möjlighet till eget skapande. Kommunerna har ett stort ansvar för barnens och ungdomarnas kultur. Stödet till kultur för och med barn och ungdomar måste förstärkas. Riksdagen bör bifalla motion Kr33 (fp) yrkande 4 och som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. *beträffande ungdom och kultur*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr33 yrkande 4 och med avslag på motion 1998/99:Kr509 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. Funktionshindrade ungdomars behov av fritidsverksamhet (mom. 36)

1999/2000:KrU4
Reservationer

Inger Davidson (kd), Dan Kihlström (kd), Birgitta Sellén (c) och Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Satsning på Ung kultur (6.3) som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

I motion Kr33 (fp) uppmärksammas att regeringen i propositionen helt har glömt bort behovet av en bra fritid för ungdomar med olika funktionshinder. Utskottet påminner om att enligt FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättning skall människor med funktionsnedsättning ha samma möjlighet till rekreation och idrott som andra. Utskottet anser att riksdagen med bifall till motion Kr33 (fp) yrkande 5 bör uttala att funktionshindrade barns och ungdomars behov av kultur och fritidsverksamhet bör uppmärksammas av regeringen.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *funktionshindrade ungdomars behov av fritidsverksamhet*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr33 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

36. Ungdomsorganisationernas internationella verksamhet m.m. (mom. 37)

Inger Davidson (kd), Dan Kihlström (kd) och Lennart Kollmats (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande under rubriken Ungdomar som resurs i det internationella arbetet (7.2) som börjar med "Utskottet förutsätter" och slutar med "internationella verksamhet" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion Kr30 (kd) om att ungdomar är en viktig resurs i det internationella utvecklingssamarbetet. Befolkningen i många utvecklingsländer har en mycket låg genomsnittsålder. Även av denna anledning behövs unga människors perspektiv i utvecklingsarbetet. Sida bör enligt utskottets mening få i uppdrag att lägga ett ungdomsperspektiv på allt utvecklingssamarbete. Sida bör även se över ungdomsorganisationernas möjligheter att bedriva utvecklingssamarbete, utbytesprogram och demokratibistånd. Vidare bör Ungdomsstyrelsen stödja ungdomsorganisationerna i deras reguljära internationella verksamhet. Bidrag för detta ändamål bör inkluderas i statens ekonomiska organisationsstöd.

I kommande samarbete mellan Ungdomsstyrelsen, Svenska EU-programkontoret och Sida för att sprida information om ungdomsutbyte är det viktigt att även den kompetens som finns inom den ideella sektorn tas till vara.

Riksdagen bör bifalla motion Kr30 (kd) yrkandena 13–15 och göra ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 37 bort ha följande lydelse:

37. beträffande *ungdomsorganisationernas internationella verksamhet m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Kr30 yrkandena 13–15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

1999/2000:KrU4
Reservationer

Särskilt yttrande

Bidrag till ungdomar som driver enskilda projekt (mom. 33)

Ewa Larsson (mp) anför:

I motion Kr274 (mp), väckt under allmänna motionstiden hösten 1998, har Miljöpartiet de gröna förordat ett mera flexibelt bidragssystem för ungdomsorganisationerna som tillåter stöd även till ungdomsverksamhet som bedrivs i form av projekt e.d. utanför de nu vanliga organisationsformerna. Ett sådant statsbidragssystem skulle öka ungdomarnas möjlighet att ta egna initiativ. Jag förutsätter att regeringens kommande förslag i frågan är av den karaktären att det medger en större flexibilitet i bidragsgivningen än vad som nu är fallet.

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har den 27 maj 1999 beslutat bereda samtliga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 1998/99:115 På ungdomars villkor jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Konstitutionsutskottet begränsar detta yttrande till att gälla frågan om röst-rättsålder. Därutöver gäller yttrandet en motionsvis aktualiserad fråga om ändring av reglerna för ekonomiska bidrag till de politiska ungdomsorganisationerna, en fråga som inte tillhör KU:s beredningsområde.

Konstitutionsutskottet yttrar sig därvid över följdmotionerna 1998/99:Kr33 yrkande 11 (fp), 1998/99:Kr35 yrkande 3 (fp) och 1998/99:Kr36 (mp).

Utskottet

Propositionen

I propositionen föreslås tre övergripande mål som skall ersätta tidigare riktlinjer för den nationella ungdomspolitiken:

- Ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv.
- Ungdomar skall ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet.
- Ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall

tas till vara som en resurs.

De tre målen bör enligt propositionen ingå i ett system för styrning, uppföljning och analys av ungdomspolitiken. Förutom målen bör detta system bestå av delmål samt goda exempel, vilka utgörs av olika verksamheter som bidrar till att ungdomspolitikens mål uppnås.

I propositionen redovisas också ett antal prioriteringar samt åtgärder som genomförs eller kommer att genomföras med fokus på demokrati, rättvisa och framtidstro. Vidare redovisas regeringens syn på vissa frågor kring den kommunala fritids- och kulturpolitiken samt viktiga inslag i utvecklingen av en samlad ungdomspolitik i kommunerna. Slutligen redovisas i propositionen en svensk strategi för ungdomsfrågor i EU samt regeringens syn på ungdomar som en resurs i det internationella samarbetet.

Ingen av de frågor som behandlas i de här aktuella motionerna behandlas explicit i propositionen.

Motionsyrkanden

I motion Kr33 yrkande 11 (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av *ett reformerat mandatbaserat bidragssystem till de politiska ungdomsförbunden*. Det framhålls i motionen att Folkpartiet tidigare motionerat i detta ärende med inrikt-

ning på att bidragssystemet bör baseras på partiernas mandat i riksdagen samt ett grundbidrag. Detta bör snarast genomföras enligt motionen.

I motion Kr35 yrkande 3 (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om *utredning av rösträttsåldern*. Utredningen bör enligt motionen inriktas på en sänkning av den nuvarande rösträttsåldern, 18 år, till 16 år. Som skäl för en sådan förändring anges i motionen att kunskapsnivån och omvärldsorienteringen hos unga människor ökat avsevärt sedan den förra sänkningen av rösträttsåldern genomfördes, då från 21 till 18 år.

I motion Kr36 (mp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning att rösträttsåldern sänks till 16 år vid val till kommunfullmäktige, landsting och riksdag (yrkande 1), att rösträtten skall följa kalenderår i stället för födelsedatum (yrkande 2) och att försöksverksamhet införs med sänkt rösträtt vid val till kommunfullmäktige med sikte på att i framtiden även inkludera landstings- och riksdagsval (yrkande 3). Enligt motionen kan det politiska intresset stimuleras genom sänkt rösträttsålder, eftersom det känns mer meningsfullt att engagera sig i politik om man också kan påverka. Ungdomar besitter också enligt motionen kompetens och erfarenheter som är unika för just denna generation. I motionen anförts vidare att det är fel att ungdomar förhindras att rösta på grund av att de är födda sent på året trots att de är jämngamla med sina årskamrater. Den föreslagna försöksverksamheten bör genomföras i samtliga kommuner.

Utskottets bedömning

Bidrag till de politiska ungdomsorganisationerna

Ungdomsstyrelsen har i rapporten Förslag till förändrade bidragsregler (dnr 406-196/99) till regeringen föreslagit vissa förenklingar av bestämmelserna i förordningen (1994:641) om statsbidrag till ungdomsorganisationerna. Förslagen omfattar inte ändringar av det slag som framförs i motion Kr33 yrkande 11 (fp). Rapportens förslag bereds enligt vad utskottets kansli inhämtat i Regeringskansliet.

Utskottet finner att den här aktuella frågan tidigare behandlats av kulturutskottet, som har beredningsansvaret för frågan om regler för bidrag till ungdomsorganisationerna. Med anledning av motioner med snarlikt innehåll framhöll utskottet i sitt betänkande 1996/97:KrU10 bl.a. följande:

Utskottet har också förståelse för att organisationerna vill ha ett bidragssystem som inte kan leda till att de beskylls för missbruk av bidragssystemet genom icke korrekt medlemsredovisning. Samtidigt finns det mycket starka skäl som talar emot ett bidragssystem av det slag som motionärerna skisserar. Om storleken av bidraget till en organisation skulle göras beroende av hur många riksdagsmandat moderpartiet har, skulle detta innebära ett frångående av en av huvudtankarna i gällande system, nämligen att det är omfattningen av organisationernas egen verksamhet som skall avgöra bidragets storlek.

Konstitutionsutskottet kan för sin del inte finna några avgörande invändningar mot det synsätt som kulturutskottet i det citerade uttalandet gett uttryck

för. På grund av detta anser utskottet att motion Kr33 yrkande 11 (fp) bör avstyrkas.

1999/2000:KrU4
Bilaga 1

Sänkt rösträttsålder

Konstitutionsutskottet behandlar frågor om rösträttsåldern m.m. i betänkandet 1999/2000:KU2. Utskottet har i denna del avstyrkt motioner (c, v, mp) med väsentligen samma innehåll som de här aktuella med motiveringen att utskottet inte funnit anledning att frånga sin tidigare uttalade uppfattning att sambandet mellan rösträts- och myndighetsåldern inte bör brytas. Mot beslutet har representanten för Miljöpartiet reserverat sig. Utskottet hänvisar i denna del till det nämnda betänkandet.

Stockholm den 16 september 1999

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Pär Axel Sahlberg (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Jerry Martinger (m), Inger René (m), Kerstin Kristiansson Grahns (s), Tommy Waidelich (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c) och Helena Bargholtz (fp) och Britt-Marie Lindkvist (s).

Avvikande meningar

1. Bidrag till de politiska ungdomsorganisationerna

Helena Bargholtz (fp) anser att utskottets yttrande under rubriken Utskottets bedömning i avsnittet Bidrag till de politiska ungdomsorganisationerna bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det viktigt för de politiska ungdomsorganisationerna att de för att de skall kunna klara bl.a. uppgiften att utgöra ett forum för unga människor som vill engagera sig politiskt får möjlighet att bygga verksamheten utifrån sina egna ambitioner och förutsättningar. Det nuvarande stödet bör därför bytas ut mot ett bidragssystem som underlättar flexibilitet och frihet i verksamheten. Stödet till de politiska ungdomsförbunden bör som framhålls i motion Kr33 yrkande 11 (fp) enligt utskottets mening utgå från den mandatfördelning som partierna har i riksdagen samt ett grundbidrag. Mot denna bakgrund bör motionen tillstyrkas.

2. Sänkt rösträttsålder

1999/2000:KrU4
Bilaga 1

Åsa Torstensson (c) anser att utskottets yttrande under rubriken Utskottets bedömning avsnittet Sänkt rösträttsålder bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör rösträtten vara knuten till kalenderår så att den som fyller 18 år senast den 31 december valåret skall vara röstberättigad, även om vederbörande inte uppnått 18-årsgränsen på valdagen. Den som fyller 18 år under valåret men efter valdagen får vänta ytterligare fyra år på att få utnyttja sin rösträtt, vilket kan leda till en känsla av utanförskap för den drabbade. Utskottet anser mot denna bakgrund att motion Kr36 yrkande 2 bör tillstyrkas.

3. Sänkt rösträttsålder

Per Lager (mp) anser att utskottets yttrande under rubriken Utskottets bedömning avsnittet Sänkt rösträttsålder bort ha följande lydelse:

I motion Kr36 yrkande 1 (mp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring av gällande lagstiftning att rösträttsåldern sänks till 16 år vid val till kommunfullmäktige, landsting och riksdag. Enligt motionen kan det politiska intresset stimuleras genom sänkt rösträttsålder, eftersom det känns mer meningsfullt att engagera sig i politik om man kan påverka. Ungdomar besitter också kompetens och erfarenheter som är unika för just den generationen. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion Kr36 yrkande 1 (mp) bör tillstyrkas.

I motion Kr36 yrkande 2 (mp) föreslås att rösträtten skall följa kalenderår i stället för fördelsedatum. Innebörden av detta är även den som fyller 18 år efter valdagen och senast den 31 december skall vara röstberättigad under det år vederbörande fyller 18 år. Enligt motionen är det fel att ungdomar förhindras att rösta på grund av att de är födda sent på året trots att de jämngamla med sina årskamrater. Enligt utskottets mening bör även denna del av motionen (yrkande 2) tillstyrkas.

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har den 27 maj 1999 beslutat bereda socialutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1998/99:115 På ungdomars villkor jämte motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till motionerna 1998/99:Kr29 (m) yrkande 1, 1998/99:Kr30 (kd) yrkande 9 och 1998/99:Kr33 (fp) yrkandena 7 delvis, 8 och 9.

Socialutskottet

Insatser mot drogmissbruk m.m.

Propositionen

Narkotikapolitiska insatser skall enligt propositionen bygga på balans mellan insatser för att begränsa tillgången till och insatser för att dämpa efterfrågan på narkotika. Målet skall vara att minska nyrekryteringen till missbruk, att fler missbrukare skall upphöra med sitt missbruk och att tillgången till narkotika skall minska. Visionen är ett samhälle utan narkotika, anges det.

Regeringen anför att det svenska narkotikaproblemet är relativt begränsat om man ser det ur ett internationellt perspektiv, men att det finns signaler på att situationen i Sverige är på väg att ändras. Under 1990-talets första hälft har det skett en fördubbling av andelen ungdomar som uppger att de någon gång har provat narkotika. Undersökningar visar att elever i årskurs 9 har fått en större nyfikenhet och ökad erfarenhet av narkotika under den senare delen av 1990-talet jämfört med situationen i början av decenniet. År 1997 uppgav 8 % av pojkarna och 7 % av flickorna i årskurs 9 att de någon gång hade använt narkotika, vilket är en fördubbling jämfört med år 1990. Det har också skett en ökning av andelen ungdomar som uppger att de har haft lust att pröva narkotika men ändå inte har gjort det. År 1997 rörde det sig om 9 % av flickorna och 6 % av pojkarna i årskurs 9. Hasch eller marijuana är den absolut vanligaste debutdrogen. Bland dem som uppgivit att de använt någon av dessa droger var det drygt 70 % av pojkarna och nästan 80 % av flickorna som endast var 13–14 år när de första gången använde narkotika. Detta tyder enligt regeringen på en förändrad narkotikapolitisk situation.

Regeringen konstaterar med oro att attityden i samhället till användning av droger blivit alltmer positiv och anser det därför angeläget att stärka unga människors vilja och förmåga att avstå från droger. Det är viktigt för bl.a. trovärdigheten att stå på saklig grund och utgå från ungdomarnas egen verklighet. Ungdomarna själva är den viktigaste resursen i kampen mot narkotika och andra droger, anför det.

I propositionen (s. 54) redovisas en rad insatser som regeringen har tagit initiativ till, bl.a. den nationella ledningsgruppen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser med socialministern som ordförande, OAS (Oberoende AlkoholSamarbetet) samt Narkotikakommissionen.

När det gäller dopning anför regeringen att missbruk av dopningspreparat nyligen har kriminaliserats samt att det därutöver är betydelsefullt med förebyggande insatser. I detta arbete har Dopingjouren, vilken är knuten till Huddinge sjukhus, en stor betydelse för hela landet, anför det.

Enligt regeringen måste metoder för behandling och rehabilitering ständigt utvecklas, särskilt när det gäller mycket unga missbrukare. De omständigheterna att ungdomar i dag är mer nyfikna på och mindre avståndstagande till narkotika och att gruppen av tonåringar kommer att öka kraftigt i början av 2000-talet kan innebära behov av att utveckla nya metoder för rehabilitering av unga missbrukare inom de närmaste åren. Enligt propositionen avser regeringen att ta initiativ till överläggningar med bl.a. Kommunförbundet, Socialstyrelsen och ideella organisationer för att diskutera hur en sådan utveckling bäst kan främjas. Regeringen har för övrigt sedan år 1995 årligen ställt 50 miljoner kronor till länsstyrelsernas förfogande för utveckling av kommunernas förebyggande insatser bland ungdomar och missbrukare.

Motionerna

I motion Kr29 av Gun Hellsvik m.fl. (m) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information till föräldrar (*yrkande 1*). Motionärerna anför att en första utgångspunkt för att förhindra att unga människor fastnar i missbruk måste vara att se till att föräldrarna har lika goda kunskaper om narkotikans symtom och verkningar som deras barn har. Informationsinsatser riktade till föräldrar måste omgående sättas in, anför det.

I motion Kr30 av Inger Davidson m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande till regeringen om betydelsen av förebyggande insatser mot drogmissbruk (*yrkande 9*). Enligt motionärerna saknar propositionen tydliga formuleringar om det förebyggande arbetet. De planerade överläggningarna med bl.a. Svenska Kommunförbundet om behandling och rehabilitering bör enligt motionärerna också innefatta samtal om hur man kan arbeta för att förebygga drogmissbruk bland unga. Det har uttryckts önskemål från ungdomars sida om att f.d. missbrukare och föräldrar till missbrukare bör föreläsa ute på skolorna. Enligt motionärerna bör sådana initiativ uppmuntras exempelvis genom att Ungdomsstyrelsen ges i uppdrag att organisera en sådan aktion. Undersökningar visar att många ungdomar i dag är missnöjda med ANT-undervisningen. Motionärerna uppmärksammar problemet att barn och ungdomar i allt större utsträckning brukar alkohol regelbundet och i stora mängder. De påpekar vikten av att vuxna tar ansvar och engagerar sig, t.ex. genom att skapa alkoholfria platser och tillfällen för nöje och umgänge och genom att respektera förbudet mot langning.

I motion Kr33 av Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (fp) yrkas ett tillkännagivande till regeringen om vad i motionen anförts om beroende och miss-

bruk (*yrkande 7 delvis*). Motionärerna påpekar att nikotin i tobak är ett av de mest beroendeframkallande ämnena som finns samt att senare tids forskning stöder antagandet att rökdebut i unga år kan vara en inkörsport till alkohol- och drogmissbruk. I det förebyggande arbetet mot alkohol- och narkotikamissbruk måste således ingå att även bekämpa bruk av tobak, anför det. Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om Dopingjourens verksamhet (*yrkande 9*). De påpekar att det efter år 1999 inte finns några medel avsatta för verksamheten och att den telefonrådgivning och fortbildnings- och utbildningsverksamhet som jouren stått för kommer att läggas ned. Motionärerna anser att staten snarast bör ta upp förhandlingar med Landstingsförbundet om hur verksamheten kan drivas vidare.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen, senast i *betänkande 1998/99:SoU4 Narkotikapolitik*, enhälligt uttalat sig om den svenska narkotikapolitiska inriktningen och om förebyggande arbete mot droger. I det nämnda betänkandet, till vilket hänvisas för en utförlig bakgrundsredovisning (s. 6 f.), behandlades regeringens skrivelse 1997/98:172 En narkotikapolitisk redogörelse. Utskottet behandlade även motionsyrkanden bl.a. om information till föräldrar, om vikten av att förhindra tobaksdebut i det drogförebyggande arbetet samt om ANT-undervisning. Utskottet anförde i denna del bl.a. följande (s. 11 f.):

Målet för den svenska narkotikapolitiken är att skapa ett narkotikafritt samhälle. Narkotikapolitiken måste bl.a. bygga på en kombination av olika förebyggande insatser. Utskottet anser att det är särskilt angeläget att kraftfullt motverka ungdomars narkotikaanvändning. Det behövs kraftfulla insatser för att vända trenden mot ett ökande intresse för narkotika och ett ökande missbruk bland ungdomar. Viktigt i detta sammanhang är samverkan mellan olika lokala organ och organisationer, en god samordning av insatserna samt ett levande och ensträckt engagemang från samhällets, från föräldrars och från frivilligorganisationers sida. Lika viktigt är det att informera ungdomar och deras föräldrar om narkotika och narkotikamissbrukets symtom och verkningar och i det sammanhanget verka för attitydförändringar.

Narkotikakommissionen har, som en av sina särskilda uppgifter, att utvärdera och föreslå åtgärder för att stärka och effektivisera det drogförebyggande arbetet. — — —

Riksdagen har de två senaste åren givit regeringen till känna vad ett enligt socialutskottet anför om narkotikapolitikens mål och inriktning samt om Sveriges insatser mot narkotikan på internationell nivå. Utskottet vidhåller sin inställning.

Utskottet avstyrkte motionsyrkandena. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1998/99:138).

I ett nyligen avgivet yttrande till *kulturutskottet* över regeringens proposition 1998/99:107 En idrottspolitik för 2000-talet, *1998/99:SoU6y*, behandlade utskottet ett flertal motioner om Dopingjouren vid Huddinge sjukhus. I yttrandet, till vilket hänvisas, ges en fyllig bakgrundsredovisning om dopning m.m. Utskottet anförde att Dopingjouren under många år har fungerat som en kunskaps- och rådgivningscentral för hela landet och att den samlade kun-

skap som finns där innebär ett stöd i arbetet med att bygga upp tillräckliga kunskaper om dopning och om hur skador efter missbruk av dopningsmedel kan lindras. Utskottet vidhöll att det är av vikt att den erfarenhet, kompetens och kunskap som finns vid Dopingjouren tas till vara även i framtiden. Verksamheten vid Dopingjouren spelar en mycket viktig roll för att komma till rätta med missbruk och spridning av dopningsmedel, anförde utskottet vidare. Utskottet konstaterade att regeringen i proposition 1998/99:115 uttalat att Dopingjouren i det förebyggande arbetet på området har en stor betydelse för hela landet. Utskottet delade denna bedömning och förutsatte därmed att regeringen noga följer frågan om Dopingjourens framtid. Ifrågavarande motionsyrkanden ansågs till viss del tillgodosedda och borde enligt utskottet avstyrkas.

Socialutskottets bedömning

Socialutskottet har vid flera tidigare tillfällen, senast i februari 1999, enhälligt uttalat att målet för den svenska narkotikapolitiken är att skapa ett narkotikafritt samhälle och att det är särskilt angeläget att kraftfullt motverka ungdomars narkotikaanvändning. Utskottet delar regeringens oro över att unga människor tycks alltmer positiva till och nyfikna på narkotika och vill därför åter framhålla vikten av starka insatser för att vända denna trend. Unga människors vilja och förmåga att avstå från droger måste stärkas. Utskottet vidhåller att det i det förebyggande arbetet är viktigt med samverkan mellan olika lokala organ och organisationer, en god samordning av insatserna samt ett levande och enträget engagemang från samhällets, från föräldrars och från frivilligorganisationers sida. Utskottet vill också åter betona vikten av att informera ungdomar och deras föräldrar om narkotika och narkotikamissbrukets symtom och verkningar samt att i det sammanhanget verka för attitydförändringar.

De synpunkter som framförs i motionerna Kr29 (m) yrkande 1, Kr30 (kd) yrkande 9 och Kr33 (fp) yrkande 7 delvis faller inom ramen för de uttalanden om den narkotikapolitiska inriktningen och det förebyggande arbetet som ett enligt socialutskott tidigare gjort och med de tillkännagivanden som riksdagen gjort till regeringen våren 1997 och våren 1998. Enligt socialutskottets mening är motionerna delvis tillgodosedda och bör därför avstyrkas.

Socialutskottet delar regeringens bedömning att Dopingjouren har en stor betydelse för hela landet i det förebyggande arbetet mot dopning och förutsätter att regeringen noga följer frågan om Dopingjourens framtid. Motion Kr33 (fp) yrkande 9 bör avstyrkas.

Själv mord bland ungdomar

Propositionen

I propositionen anfördes att barn och ungdomar i Sverige har en mycket god fysisk hälsa och att de tillhör de friskaste barnen i världen. Oroande tecken finns dock på att denna positiva utveckling kan komma att brytas på vissa områden, främst när det gäller den psykiska hälsan och levnadsvanorna.

Regeringen nämner att det framgår av Socialstyrelsens Folkhälsorapport (SoS-rapport 1997:18) att bl.a. ensamboende med barn fått det ekonomiskt och socialt svårare och att alltfler barn bor i familjer där en eller båda föräldrarna är arbetslösa. Detta kan indirekt och på sikt innebära problem för barns och ungdomars hälsa och välbefinnande, anfördes det. Ungdomars svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden kan också påverka deras hälsa. Andelen flickor och pojkar som har huvudvärk, ont i magen och känner sig nedstämda är i dag högre än för fem år sedan, anges det i propositionen.

Motionen

I motion Kr33 av Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (fp) yrkas att riksdagen skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att motverka självmord bland ungdomar (*yrkande 8*). Enligt motionärerna ökar antalet ungdomar som söker hjälp hos skolkurator och på barnpsykiatriska mottagningar. En tonåring tar sitt liv varje vecka och många fler gör självmordsförsök. Motionärerna framhåller vikten av självmordsprevention och av att det nationella programmet "Stöd i självmordskriser" inte bara förs ut till primärvården och sjukhusvården utan också till skolan och skolhälsovården. Vidare måste de bristande resurserna inom psykiatin avhjälpas när det gäller att ge vård och behandling till självmordsnära personer och stöd till anhöriga, anfördes det.

Tidigare behandling

Socialutskottet behandlade motioner om självmordsprevention senast i *betänkande 1998/99:SoU8 Folkhälsofrågor m.m.* (s. 18 f.) I sin bedömning (s. 28) framhöll utskottet åter självklarheten och den stora vikten av att det självmordspreventiva arbetet bedrivs på bred front. Ett förebyggande arbete utförs också av bl.a. Folkhälsoinstitutet och Centrum för suicidforskning och prevention. Utskottet förutsatte att detta arbete fortsätter och att det nationella programmet för självmordsprevention sprids till alla berörda. Utskottet konstaterade att Nationella folkhälsokommittén har lyft fram bl.a. psykisk ohälsa som ett av de områden som bedöms få en central roll vid formuleringen av nationella folkhälsomål och strategier. Vidare bereds Barnpsykiatriutredningens slutbetänkande inom Regeringskansliet. Utskottet ansåg att riksdagen inte borde göra något tillkännagivande till regeringen och avstyrkte de aktuella motionerna. Riksdagen följde utskottet (prot. 1998/99:79).

Socialutskottets bedömning

Socialutskottet vidhåller att det självfallet är mycket angeläget att på alla sätt förebygga självmord, inte minst bland barn och ungdomar. Hela samhället har här en betydelsefull roll. All personal som arbetar med barn och ungdomar har en viktig uppgift när det gäller att upptäcka och förebygga psykisk ohälsa hos barn och ungdomar.

Utskottet ser positivt på att en särskild utredning har tillsatts med uppdrag att kartlägga elevvårdens och skolhälsovårdens verksamhet och funktion

samt överväga lämpliga åtgärder i syfte att höja kvaliteten och effektiviteten i verksamheten. Utredningsuppdraget skall vara slutfört senast den 15 december 1999. Ungdomsmottagningarna har enligt utskottet också en betydelsefull roll i sammanhanget genom att tidigt kunna fånga upp och ge stöd åt ungdomar med olika problem. Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att se över ungdomsmottagningarnas förebyggande verksamhet och skall redovisa uppdraget senast den 31 december 1999. Vidare avser Nationella folkhälsokommittén att ta fram förslag till mål bl.a. när det gäller psykisk hälsa bland barn och ungdomar.

Utskottet vill framhålla vikten av ett väl fungerande samarbete mellan olika instanser som arbetar med barn och ungdomar med sociala, psykiska eller andra problem. Utskottet välkomnar därför den särskilda utredning som regeringen nyligen beslutat om och som har i uppgift att beskriva och analysera de problem som finns i dag vid samverkan mellan landstingens hälso- och sjukvård och kommunernas vård och omsorg samt att lämna förslag till lösningar som förbättrar möjligheterna till samverkan. I direktiven (dir. 1999:42) nämns bl.a. att Barnpsykiatrikommittén har pekat på behovet av samverkan mellan kommuner och landsting när det gäller barn och ungdomar med psykiska problem. Uppdraget skall redovisas senast den 30 september 2000. Utskottet har också erfarit att det i dag pågår ett omfattande utvecklingsarbete i flertalet landsting i syfte att möjliggöra flexibla åldersgränser mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri när det gäller ungdomar i åldern 15–25 år.

Barnpsykiatrikommittén har haft regeringens uppdrag att utreda vården och stödet till barn och ungdomar med psykiska problem. Kommitténs slutbetänkande, *Det gäller livet* (SOU 1998:31), presenterades i februari 1998. Utskottet kan konstatera att många av de ovan redovisade åtgärderna ligger i linje med Barnpsykiatrikommitténs förslag. Övriga delar av betänkandet bereds enligt uppgift för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet förutsätter att regeringen därefter återkommer till riksdagen. Utskottet förutsätter även att det självmordspreventiva arbetet vid bl.a. Folkhälsoinstitutet och Centrum för suicidforskning och prevention fortsätter samt att det nationella programmet för självmordsprevention sprids till alla berörda instanser.

Med hänsyn till det omfattande arbete som pågår med syfte att förbättra stödet till barn och ungdomar med psykiska problem anser socialutskottet att motion Kr33 (fp) yrkande 8 i huvudsak är tillgodosedd och bör avstyrkas.

Stockholm den 3 juni 1999

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Rinaldo Karlsson (s), Chatrine Påls-son (kd), Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp) och Catherine Persson (s).

Avvikande mening

1999/2000:KrU4

Bilaga 2

Ingrid Burman (v), Rolf Olsson (v), Thomas Julin (mp) och Kerstin Heine-
mann (fp) anser att tredje stycket av utskottets bedömning under avsnittet
Insatser mot drogmissbruk m.m. bort ha följande lydelse:

Socialutskottet delar regeringens bedömning att Dopingjouren har en stor
betydelse för hela landet i det förebyggande arbetet mot dopning. Verksam-
heten finansieras fram t.o.m. den 31 december 1999 av läkemedelsföretaget
Pharmacia & Upjohn AB. Utskottet ser med oro på att frågan om den fort-
satta finansieringen inte är löst och anser att staten snarast bör ta upp för-
handlingar med Landstingsförbundet om hur verksamheten vid Dopingjouren
kan drivas vidare. Kulturutskottet bör därför tillstyrka motion Kr33 (fp)
yrkande 9.

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har den 27 maj 1999 beslutat bereda utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1998/99:115 *På ungdomars villkor – Ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro* jämte motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet behandlar i det följande motionsyrkanden med anknytning till regeringens förslag till mål m.m. för den nationella ungdomspolitiken, nämligen motionerna 1998/99:Kr29 (m) yrkande 2, 1998/99:Kr30 (kd) yrkandena 6 och 10 (delvis), 1998/99:Kr32 (c) yrkande 4 (delvis), 1998/99:Kr33 (fp) yrkandena 1, 3, 6 och 10 samt 1998/99:Kr35 (fp) yrkande 2.

Propositionen i huvudsak

I propositionen föreslås för den nationella ungdomspolitiken på 2000-talet tre övergripande mål som skall ersätta tidigare riktlinjer. För det första skall ungdomar ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv. För det andra skall ungdomar ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet. För det tredje skall ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande tas till vara som en resurs. De tre målen skall ingå i ett system för styrning, uppföljning och analys av ungdomspolitiken. Med stöd av målen bör enligt regeringens bedömning effekterna av de insatser som genomförts följas upp och analyseras sektorsövergripande. För att göra detta möjligt bör målen kompletteras med delmål som är möjliga att följa upp. Regeringen avser att utarbeta delmål för ungdomspolitiken, vilka bl.a. bör ingå i regleringsbrevet för budgetåret 2000 till berörda myndigheter. Enligt propositionen bör under samtliga mål formuleras delmål som rör bl.a. utbildningsområdet. Ungdomsstyrelsen skall verka för att målen för den nationella ungdomspolitiken uppfylls.

Allmänna utbildningsfrågor

Utbildningsutskottet behandlar i detta avsnitt motionsyrkanden med anknytning till målet att ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv (mål 1).

Ungdomars utbildning

I motion 1998/99:Kr33 (fp) yrkande 3 tas frågor upp om *ungdomars utbildning*. Motionärerna anser att en förutsättning för Sveriges utveckling är att antalet högskoleplatser ytterligare ökar. Vidare framhålls att det finns stora skillnader i utbildningsval mellan unga män och unga kvinnor. Ytterligare

åtgärder måste enligt motionärerna vidtas för att bryta det könssegregerande mönstret så tidigt som möjligt. De framhåller också att det är ett stort bekymmer att många elever lämnar grundskolan utan att kunna läsa, skriva och räkna och att en stor andel av eleverna i gymnasieskolan misslyckas.

U t s k o t t e t föreslår att kulturutskottet avstyrker yrkandet och vill som skäl anföra följande.

Enligt 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100, s.150) bör utbyggnaden av grundutbildningen vid universitet och högskolor som beslutats avseende perioden 1997–2000 fortsätta. Regeringen har beräknat medel för 10 000 nya högskoleplatser fr.o.m. den 1 juli 2001 samt för ytterligare 10 000 platser fr.o.m. den 1 juli 2002. Högskolan har tillförts sammantaget 68 000 nya permanenta platser under perioden 1997–2000. Utskottet kan konstatera att en kraftig utbyggnad har skett av antalet högskoleplatser under senare år och att en fortsatt ökning av platserna nu planeras.

När det gäller jämställdhetspolitiken på utbildningsområdet råder det en bred politisk enighet om det övergripande målet, nämligen att flickor och pojkar skall ha lika rätt och möjligheter. Det finns också en samsyn i fråga om att det behövs aktiva insatser för att detta mål skall nås. Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är viktigt att åtgärder vidtas så tidigt som möjligt för att bryta det könssegregerade mönstret i fråga om utbildningsval. Utskottet har tidigare i flera sammanhang – senast i betänkande 1998/99:UbU6 *Jämställdhetsfrågor inom utbildningsområdet* – framhållit att förskolan har en betydelsefull uppgift i arbetet med att främja jämställdhet mellan könen. Denna uppgift har lyfts fram och kommit till tydligt uttryck i läroplanen för förskolan (Lpfö 98) som trädde i kraft den 1 augusti 1998. I läroplanen sägs bl.a. följande. Förskolan skall motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar skall i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.

Utskottet vill även peka på att regeringen i regleringsbrev för år 1999 ålagt Skolverket att öka sin uppföljning och utvärdering av hur jämställdhetsperspektivet implementeras i undervisningen. Vidare tillsattes inom Utbildningsdepartementet i våras en projektgrupp vars uppgift är att under år 1999 utveckla arbetet med värdegrunden i skolan. Värdegrunden finns formulerad i läroplanerna och anger de grundläggande värden som vårt samhällsliv vilar på – människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta – och som skolan skall förmedla och förankra hos eleverna. Projektgruppen skall bl.a. genom olika insatser stödja och stimulera skolorna att konkretisera värdegrunden i sin verksamhet. Syftet är att få skrivningarna i läroplanerna att genomsyra skolans verksamhet i sin helhet. Utskottet vill framhålla skolans viktiga roll när det gäller att lägga grunden för ett mer jämställt samhälle. Synen på jämställdhet som både en värdegrundsfråga och en pedagogisk fråga i skolan har accentuerats under senare år. Arbetet med att främja jämställdhet mellan könen har lyfts fram i skollag och läroplaner. Utskottet vill än en gång understryka att detta måste få genomslag i skolans undervisning och verksamhet i övrigt.

Utskottet övergår till att kortfattat behandla den del av yrkandet som berör frågan om att vissa elever i skolan inte lyckas nå de uppsatta målen. Utskottet har i många sammanhang betonat att skolhuvudmännen har ett tydligt ansvar för att alla elever ges möjlighet att nå grundskolans mål. Det är av stor vikt att varje kommun och skola noga analyserar resultaten, värderar dem och anger konkreta åtgärder för förbättringar. Utskottet vill i sammanhanget påminna om att rektor enligt grundskoleförordningen (5 kap. 1 §) har ett ansvar för att ett åtgärdsprogram upprättas för alla elever som behöver särskilda stödinsatser. Vid utarbetandet av programmet bör samråd ske med eleven och elevens föräldrar. Det bör också framhållas att ett flertal åtgärder har vidtagits under senare år för att stärka arbetet med att bedöma, värdera och utveckla kvaliteten i skolan, bl.a. har en förordning utfärdats om kvalitetsredovisning inom skolväsendet (SFS 1997:702). I denna föreskrivs en skyldighet för varje kommun och skola att skriftligen göra en kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen av verksamheten. Skolverket har tagit fram flera skrifter, bl.a. Allmänna råd (1999:1) och Verktyg för utvärdering (1999), i syfte att stödja kommuners och skolors arbete med utvärdering och kvalitetssäkring.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att resultaten i gymnasieskolan behöver förbättras och att andelen elever med slutbetyg bör öka. Utskottet vill i sammanhanget peka på att en utveckling av gymnasieskolan för närvarande pågår i flera viktiga avseenden, bl.a. undersöks möjligheten att etappindela kärnämnen och en ny lärlingsutbildning införs fr.o.m. den 1 juli 2000.

Elever i behov av särskilt stöd

Enligt motion 1998/99:Kr33 (fp) yrkande 10 är det oacceptabelt att elever med *läs- och skrivsvårigheter* blir föremål för utredning och åtgärder först långt upp i skollåldern. Motionärerna betonar att det går snabbare och lättare att avhjälpa svårigheterna om hjälpen sätts in tidigt. De anser att det bör inrättas fler dyslexicentrum så att alla barn med läs- och skrivsvårigheter kan få hjälp med sina problem.

U t s k o t t e t har behandlat frågor om läs- och skrivsvårigheter/dyslexi utförligt i betänkande *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, m.m.* (bet. 1997/98:UbU18 s. 15–19). Utskottet hänvisar till vad utskottet då anförde, bl.a. beträffande vikten av att tillräckliga resurser måste avsättas i kommunerna för elever i behov av särskilt stöd och att det inte är tillräckligt med att ett åtgärdsprogram upprättas för en elev om det inte till ett sådant program är knutet särskilda resurser för de elever som kräver extra resurser av olika slag. Utskottet framhöll också att ett åtgärdsprogram skall föregås av en utredning som innehåller en analys av elevens problem och att det för vissa elever kan vara befogat med en bredare utredning, t.ex. en bedömning av psykolog, logoped eller annan erforderlig specialist. Skolan måste ta ansvar för att kartlägga och analysera elevens specifika språksituation. Därefter bör eleven få den hjälp den behöver, inklusive olika kompensatoriska åtgärder. Det är angeläget att skolorna har tillgång till specialistkompetens såsom psykologer, logopedier och speciallärare.

Det är dock en kommunal angelägenhet att anställa erforderlig personal och att organisera verksamheten i skolan, heter det i betänkandet.

Regeringen har i proposition *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105) informerat om att den avser att införa åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd i de skolformer i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom som i dag inte omfattas av ett sådant krav, samt i motsvarande fristående skolor.

Utskottet noterar att regeringen i 1999 års *ekonomiska vårproposition* (prop. 1998/99:100) har beräknat medel för en treårig satsning på kompetensutveckling bl.a. i syfte att stärka förutsättningarna för elever i behov av särskilt stöd att nå målen. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för år 2000 med en närmare precisering av medlen. Utskottet hänvisar också till vad utskottet anfört ovan om uppföljning och kvalitetssäkring av verksamheten i skolorna. Utskottet vill även i sammanhanget peka på att en utredning nyligen har tillsatts för att göra en översyn av skollagen (dir. 1999:15). En parlamentariskt sammansatt kommitté skall bl.a. överväga hur skollagen bör utformas för att tydliggöra det kommunala ansvaret för utbildningens kvalitet och likvärdighet. Kommittén skall också analysera hur termerna elevens rätt respektive kommuns skyldighet används i skollagen samt vid behov föreslå de förändringar som krävs för en ökad tydlighet av termernas betydelse.

Utbildningsutskottet anser att kulturutskottet bör avstyrka det förevarande yrkandet.

Insatser för att *förbättra hörselskadade barns situation* begärs i motion 1998/99:Kr33 (fp) yrkande 6. Motionärerna betonar vikten av att man tar reda på vilket stöd dessa barn behöver innan de placeras i vanlig skola. Lärarnas kunskaper om hörselskador behöver ökas och skolan akustikanpassas. Föräldrarna behöver få kunskap och stöd för att kunna medverka till barnets anpassning i skolan.

U t s k o t t e t påminner om att med undantag för det fåtal elever som får sin utbildning i den statliga specialskolan återfinns det stora flertalet elever med svåra funktionshinder i den kommunala skolan. Kommunerna har genom sitt ansvar för skolan även det grundläggande ansvaret för stöd till skolan i specialpedagogiska frågor. Hjälp till kommunerna i detta ges av Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH), landstingens pedagogiska hörselvård, resurscenter, kunskapscenter m.fl.

Regeringen har i proposition 1998/99:105 i maj 1999 bl.a. föreslagit att specialskolorna för döva och hörselskadade barn skall upphöra att vara egna myndigheter och att de förs samman till en ny myndighet som skall ledas av en styrelse. Specialskolan som skolform behålls för döva och hörselskadade elever. I propositionen aviseras också tillsättandet av en organisationskommitté som skall ges i uppdrag att skyndsamt utveckla och lägga förslag om den konkreta utformningen av en förändrad stödorganisation som kan bidra till ökad samverkan mellan stat, kommun och landsting. Avsikten med en förändrad stödorganisation är bl.a. att samordna resurser som finns spridda på olika organ. Verksamheten bör enligt propositionen indelas i fem geografiska regioner med ansvar för övergripande rådgivning, regional samordning,

kompetensutveckling, utvecklingsverksamhet, information och samverkan med andra aktörer som kommuner, specialskolorna, landstingens habilitering, den specialpedagogiska utbildningen, handikapporganisationerna m.fl. Regeringen anser att stödverksamheten bör ha en direkt anknytning till en, gärna forskningsbaserad, utvecklingsverksamhet inom området specialpedagogik. Ärendet bereds för närvarande av utbildningsutskottet.

Utskottet vill också hänvisa till vad utskottet har anfört i det föregående beträffande bl.a. åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd.

Utbildningsutskottet anser att yrkandet bör avstyrkas av kulturutskottet.

Elever med invandrarbakgrund

Enligt motion 1998/99:Kr32 (c) yrkande 4 (delvis) bör Skolverket med anledning av rapporterna om resultaten i skolan för *elever med invandrarbakgrund* ges ett uppdrag i syfte att öka kunskapen om ungdomar med en annan etnisk och kulturell bakgrund och hur deras ställning i samhället kan stärkas.

U t s k o t t e t ser i likhet med motionärerna med oro på rapporterna om resultaten i skolan för elever med invandrarbakgrund. Utskottet noterar att Skolverket nyligen till regeringen bl.a. redovisat preliminär statistik över betygen i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik i årskurs 9 våren 1999 (*Kvalitetsutvecklingen i svensk barnomsorg och skola 1999*). Rapporten visar bl.a. att elever med utländsk bakgrund är överrepresenterade bland elever som inte når målen.

Regeringen har i maj 1999 i *Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning – samverkan, ansvar och utveckling* (skr. 1998/99:121) redovisat sin grundläggande syn på skolpolitikens inriktning under de närmaste två åren. Regeringen anser bl.a. att en diskussion kring pedagogiken i skolor, där eleverna har sina rötter i många länder och kulturer, behöver stimuleras. Regeringen kommer därför att under året ge Skolverket i uppdrag att kartlägga och granska hur olika pedagogiska tillvägagångssätt används i undervisningen i dessa skolor. Regeringen betonar också att lärarna behöver stöd för att öka sin kunskap och kompetens. Särskilda medel kommer därför att avsättas för kompetensutveckling för lärare i skolor med elever med många olika nationaliteter och språk. Regeringen pekar också på att, förutom det arbete som bedrivs inom Utbildningsdepartementets värdegrundsprojekt på det mångkulturella området, har ett flertal utredningar och kartläggningar under de senaste åren behandlat situationen för barn och ungdomar med utländsk bakgrund. En arbetsgrupp kommer därför att tillsättas inom Regeringskansliet med uppdrag att utforma förslag till konkreta insatser inom området.

Utskottet anser att de av regeringen redovisade åtgärderna inom området är angelägna. Enligt utbildningsutskottets mening bör kulturutskottet med hänvisning till planerade åtgärder inom området avstyrka yrkandet i den del det berör uppdrag till Skolverket.

Enligt motion 1998/99:Kr33 (fp) yrkande 1 behöver *arbetsmiljön för elever i skolan* förbättras. Det gäller såväl den fysiska miljön med dålig ventilation och olämpliga byggnadsmaterial som den psykosociala miljön där mobbning och våld utgör oacceptabla problem.

U t s k o t t e t anser att kulturutskottet bör avstyrka yrkandet.

Utbildningsutskottet har nyligen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden med anknytning till skolans arbetsmiljö (bet. 1998/99:UbU11). Riksdagen har avslagit samtliga yrkanden. Utskottet hänvisar till vad utskottet då anförde allmänt om den fysiska arbetsmiljön i skolan (s. 53) och beträffande åtgärder mot mobbning i skolan (s. 23–26). I fråga om den fysiska arbetsmiljön i skolan redovisade utskottet olika åtgärder inom området, bl.a. Folkhälsoinstitutets nätverk Hälsofrämjande skola, Stiftelsen Skolans Uterums verksamhet och regeringens uppdrag till Boverket att tillsammans med Folkhälsoinstitutet och andra berörda myndigheter och organisationer i satsningen kring Innemiljöåret 1999 inkludera aktiviteter med inriktning mot inomhusmiljöer där barn och ungdom vistas. Uppdraget skall redovisas till Socialdepartementet senast den 31 januari 2000.

När det gäller åtgärder mot mobbning i skolan kan utskottet konstatera att värdegrundsfrågorna, i vilka frågor om mobbning ingår, är ett prioriterat område för regeringen. Inom Utbildningsdepartementet har en projektgrupp tillsatts med uppgift att utveckla värdegrundsarbetet i skolorna. Projektgruppen skall under år 1999, med utgångspunkt i läroplanernas formuleringar om värdegrunden, stödja det lokala arbetet med att tillämpa värdegrunden i praktiken. Projektgruppen skall dokumentera sitt arbete och senast den 25 februari 2000 presentera sina slutsatser och förslag. Det pågår också inom Skolverket ett omfattande arbete med värdegrundsfrågorna. Skolverket har fått regeringens uppdrag att utarbeta kommentar- och referensmaterial om hur man lokalt kan arbeta med värdegrundsfrågor, t.ex. mobbning och trakasserier på grund av kön eller sexuell identitet. Kommentarmaterialet presenterades i maj i år, medan referensmaterialet blir färdigt under hösten. Skolverket har också fått i uppdrag att i början av år 2000 redovisa en fördjupad studie avseende värdegrunden. Vidare har Skolverket regeringens uppdrag att genomföra en nationell kvalitetsgranskning av skolans arbete mot mobbning. Resultatet av granskningen skall redovisas den 15 november 1999. Granskningen skall dels kontrollera och redovisa skolans resultat och måluppfyllelse, dels ge stöd till utvecklingen lokalt.

Utbildning med inriktning mot företagande och entreprenörskap

Frågor med anknytning till *entreprenörskap hos ungdomar* tas upp i motion 1998/99:Kr30 (kd) yrkande 10. Skolan har en mycket viktig roll för att ge eleverna förståelse för företagandets roll och betydelse i samhället. Motionärerna pekar på att de har föreslagit att ytterligare ett nationellt program med inriktning på företagande och entreprenörskap bör införas i gymnasieskolan. Även på högskolenivå är det viktigt med kurser och utbildningar inriktade mot företagande och entreprenörskap. Folkhögskolor skulle kunna satsa på

kurser om företagande och hur man startar eget företag. Arbetsmarknadspolitiken borde också i större utsträckning uppmuntra eget företagande.

U t s k o t t e t anser att kulturutskottet bör avstyrka yrkandet i den del det rör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat och avstyrkt likartade motionsyrkanden om att ett nationellt program med inriktning på företagande och entreprenörskap skall inrättas (senast i bet. 1998/99:UbU3 s. 16) och om kurser inriktade mot entreprenörskap inom högskolan (senast i bet. 1998/99:UbU7 s. 29). Riksdagen har avslagit yrkandena. Utskottet påminde beträffande kurser inriktade mot entreprenörskap inom högskolan att ansvaret för kursutbudet, inom vissa mycket vida ramar satta av statsmakterna, sedan åtskilliga år är lagt på varje universitets och högskolas styrelse. Utskottet informerade även om att det i databasen ASKen, Högskoleverkets och lärosätenas automatiska utbildningskatalog, fanns kurser under sökordet entreprenör vid elva lärosäten. När det gäller inrättande av ett särskilt nationellt program med inriktning på företagande och entreprenörskap pekade utskottet bl.a. på att arbetslivs- och företagarefrågor berörs i programmålen för flera program och i flera kursplaner. Det anges t.ex. i programmålen för hantverksprogrammet att eleverna skall ha sådana grundläggande kunskaper i företagsekonomi, marknadsföring och lagstiftning som är relevanta för mindre företag. Utskottet pekade också på att det inom gymnasieskolans ram finns ett betydande utrymme för flexibla lösningar på lokal nivå, vilket många kommuner har utnyttjat, inte minst för att anordna olika former av företagartutbildning.

Utskottet vill än en gång betona skolans betydelse för att lägga grunden för ett positivt förhållningssätt när det gäller entreprenörskap och företagsamhet. Utskottet upprepar också att det enligt utskottets uppfattning primärt inte är fråga om att utbilda blivande företagare i skolan utan snarare att stimulera till initiativförmåga och kreativitet hos eleverna. Utskottet vill också informera om att det finns ett särskilt nätverk för Entreprenörskap i skolan (NESK). Nätverket består av 14 olika organisationer, bl.a. Skolverket, NUTEK, Sveriges Industriförbund, Ung Företagsamhet, SAF, Företagarnas Riksorganisation. Detta nätverk kommer under år 1999 att genomföra sju regionala konferenser i Sverige. Utskottet vill i sammanhanget tillägga att regeringen har aviserat en översyn av de nuvarande nationella programmen.

Inflytande och delaktighet

Utskottet behandlar i detta avsnitt motionsyrkanden med anknytning till det andra och det tredje målet för ungdomspolitiken, nämligen att ungdomar skall ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet och att ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs.

Frågor om ungdomars möjlighet till inflytande och delaktighet tas upp under avsnitt 3.4. i propositionen och det finns även ett särskilt avsnitt om demokrati i skolan (punkt 5.1.2). Enligt regeringens bedömning bör ungdomars demokratiska engagemang på olika sätt uppmuntras i skolan. Regeringen redovisar att den under år 1999 avser att verka för att försöksverksamhet-

en med lokala styrelser med elevmajoritet i gymnasieskolorna sprids, att elevrådsarbete och annat ideellt arbete uppmuntras i skolan, att elevombudsmannen ges fortsatt stöd, att politiska ungdomsförbund ges bättre möjligheter att medverka i skolan och att anordnande av s.k. skolval uppmuntras.

Elevinflytandet i skolan behandlas i två yrkanden. Frågan om försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet i gymnasieskolorna tas upp i motion 1998/99:Kr30 (kd) yrkande 6. Motionärerna pekar på att de tidigare har avvisat denna försöksverksamhet. De anser att det inte är rimligt att kräva av eleverna att de skall ha ett helhetsgrepp över utbildningen när de är mitt uppe i den. De vill inte att försöksverksamheten sprids innan en ordentlig utvärdering gjorts. I motion 1998/99:Kr35 (fp) yrkande 2 framhålls att elevernas inflytande över den egna utbildningssituationen i skolan måste utvecklas. Motionärerna betonar att en viktig del av elevernas behov av inflytande gäller arbetsmiljöfrågorna. De anser att eleverna måste få en starkare ställning i dessa frågor och att inflytandet bör öka i takt med ökande ålder. Elevstyrda skolor är dock enligt motionärerna inte någon lösning på elevinflytandefrågorna. Det är fel att en enskild kategori verksamma skall ha hela styrelseansvaret, heter det i motionen.

Utskottet vill inledningsvis betona att elevinflytande inte enbart är en rättvis- och demokratifråga utan också en fråga om utbildningens kvalitet. Rätten till elevinflytande är reglerad i skollagen (4 kap. 2 § skollagen). Vidare betonas i läroplanerna vikten av elevernas ansvar och inflytande. Elevinflytandet är en del av skolans värdegrund. Som utskottet har redovisat i det föregående har ett värdegrundsprojekt startats inom Utbildningsdepartementet. Projektet pågår under år 1999 och skall slutredovisas i februari år 2000. Skolverket har också inom ramen för sitt stora utvecklingsprojekt valt att som ett av sju områden lyfta fram elevernas inflytande i skolan. Projektet ELEVSAM – elevinflytande, arbetssätt och arbetsformer i skolan – har tagit fram ett referensmaterial *"Jag vill ha inflytande överallt"*. Materialet vänder sig i första hand till rektorer och lärare och har skickats ut till samtliga skolor. Skolverket har också nyligen gett ut en rapport om 41 skolors arbete med inflytandefrågor, *"Inflytandets villkor"*.

Försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet, som inleddes den 1 juli 1997 och skall pågå under fyra år, är enligt utskottets mening viktig. Den markerar att eleverna är kompetenta att ta ett större ansvar. Försöksverksamheten, i vilken 21 skolor deltog i slutet av år 1998, kommer att utvärderas. Utskottet har inget att erinra mot att ytterligare skolor bereds möjlighet att delta i försöksverksamheten.

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i nu förevarande proposition att de politiska ungdomsförbunden bör ges bättre möjligheter att medverka i skolan. Utskottet har nyligen behandlat denna fråga (bet. 1998/99:UbU11 s. 56). Utskottet anförde därvid bl.a. följande. Enligt utskottets mening har de politiska ungdomsförbunden viktiga bidrag att ge i skolans undervisning, bl.a. i samhällsorienterande ämnen. Ett brett föreningsliv på skolorna med bl.a. ungdomarnas egna politiska föreningar spelar en viktig roll för de ungas demokratiska fostran.

Insatser mot drogmissbruk

I motion 1998/99:Kr29 (m) yrkande 2 tas frågor upp om skolans insatser beträffande narkotikamissbruk bland ungdomar. Motionärerna framhåller att skolans roll måste förtydligas. Skolans personal måste ha tillräckliga kunskaper om narkotikans symtom och verkningar för att snabbt kunna upptäcka förändringar i unga människors personlighet. Skolan måste ha en absolut plikt att informera föräldrarna om barnet uppvisar oroande tendenser.

U t s k o t t e t föreslår att kulturutskottet avstyrker yrkandet.

Utbildningsutskottet behandlade och avstyrkte i våras ett stort antal motionsyrkanden rörande undervisning m.m. om alkohol, narkotika och tobak (ANT) i skolan (bet. 1998/99:UbU11 s. 26–28). Riksdagen avslog yrkandena. Utskottet hänvisar till vad utskottet då anförde. Utskottet underströk bl.a. att skolan har en mycket betydelsefull roll när det gäller information om alkohol, tobak, narkotika och andra droger. Utskottet ansåg det mycket positivt att regeringen uppdragit åt Skolverket att under år 1999 genomföra en kvalitetsgranskning av ANT-undervisningen. Denna granskning skall även innehålla en värdering av hur drogundervisningen har förändrats och utvecklats över tiden och vilken effekt detta har haft på elevernas bruk av och attityder till tobak, alkohol och andra droger samt kunskaper om riskerna med droger. Granskningen skall redovisas den 15 januari 2000.

Beträffande förslaget i yrkandet om ”en absolut plikt för skolan att informera föräldrarna om barnet uppvisar oroande tendenser” vill utskottet påminna om den möjlighet och skyldighet som finns att i samband med utvecklingssamtal informera föräldrar om hur elevens sociala utveckling bäst kan stödjas.

Stockholm den 15 september 1999

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Barbro Westerholm (fp), Nils-Erik Söderqvist (s), Kalle Larsson (v) och Agneta Lundberg (s).

1. Skolans arbetsmiljö

Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd) och Barbro Westerholm (fp) anför:

Vi anser i likhet med vad som anförts i motion 1998/99:Kr33 yrkande 1 att arbetsmiljön i skolan har ägnats alltför liten uppmärksamhet. Den gäller både den fysiska miljön med dålig ventilation och olämpliga byggnadsmaterial och den psykosociala miljön där mobbning och våld utgör oacceptabla problem. Under senare år har också uppmärksamats att elever använder ett grovt och kränkande språk som ofta riktas mot unga flickor. Det är angeläget att ytterligare åtgärder vidtas inom dessa områden. Vi anser att utbildningsutskottet bort ha föreslagit att kulturutskottet tillstyrker yrkandet.

2. Utbildning i företagande och entreprenörskap

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Det är enligt vår mening mycket viktigt att ungdomar uppmuntras att starta företag. Vi måste till våra ungdomar förmedla en bredare syn på arbetet än att arbete alltid innebär en anställning hos någon annan. Ungdomar kan och skall uppmuntras att utnyttja sitt engagemang och sin kreativitet till att starta eget. Skolan spelar en mycket viktig roll för att ge eleverna förståelse för företagandets roll och betydelse i samhället. Vi kristdemokrater har vid flera tillfällen föreslagit att ytterligare ett nationellt program, inriktat mot företagande och entreprenörskap, skall införas i gymnasieskolan. Vi vill också betona vikten av kurser och utbildningar på högskolenivå inriktade mot företagande och entreprenörskap.

Enligt vår uppfattning borde utbildningsutskottet ha föreslagit att kulturutskottet tillstyrker förslagen i motion 1998/99:Kr30 yrkande 10 (delvis) om ett tillkännagivande såvitt avser inrättande av ett nationellt program i gymnasieskolan och åtgärder i högskolan för att öka antalet kurser och utbildningar inom området företagande och entreprenörskap.

3. Elevinflytande i skolan

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Vi kristdemokrater har tidigare avvisat förslaget om försöksverksamhet med lokala styrelser med elevmajoritet i gymnasieskolor. Även om ungdomarna på gymnasiet är mer mogna än högstadieelever, och i vissa fall hinner bli myndiga innan de lämnar skolan, bör fortfarande vuxna ha det övergripande ansvaret för skolans styrning. Det är inte rimligt att kräva av eleverna att de skall ha ett helhetsgrepp över utbildningen medan de är mitt uppe i den. Däremot kan de och skall de ingå som en viktig del i den beslutande processen. Vi vill mot denna bakgrund inte se någon spridning av den försöksverksamhet som bedrivits med elevmajoritet i de lokala styrelserna i gymnasieskolan innan en ordentlig utvärdering gjorts.

4. Elevinflytande i skolan

Barbro Westerholm (fp) anför:

Jag anser att utbildningsutskottet bort ha föreslagit kulturutskottet att tillstyrka motion 1998/99:Kr35 yrkande 2.

Det är mycket viktigt att elevernas rätt till och möjlighet till inflytande över den egna studiesituationen utvecklas och ökas. Eleverna skall inte vara hänvisade till att byta skola, ämne, program eller klass för att få ett inflytande över fördjupningskurser, läromedel eller studietakt, för att ta några exempel. En annan inte oviktig del av elevernas behov av inflytande gäller arbetsmiljöfrågorna. Eleverna måste ges en starkare ställning i dessa frågor och detta givetvis ökande i takt med ökande ålder. Elevstyrda skolor i det kommunala skolväsendet är dock ingen lösning på elevinflytandefrågorna. Det är fel att en enskild kategori verksamma skall ha hela styrelseansvaret. Ungdomar vill ha större inflytande över den egna studiesituationen, bestämma mer i klassrummet och i samband med de egna aktiviteterna.

5. Insatser mot drogmissbruk

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högröm (m), Erling Wälivaara (kd), Per Bill (m), Sofia Jonsson (c) och Barbro Westerholm (fp) anför:

Vi anser att utbildningsutskottet bort ha tillstyrkt motion 1998/99:Kr29 yrkande 2.

Kampen mot narkotika måste bedrivas på bred front. Vi vill betona vikten av att skolans roll tydliggörs. Skolans personal måste besitta tillräckliga kunskaper om narkotikans symptom och verkningar för att snabbt kunna upptäcka förändringar i unga människors personlighet. Sådana förändringar kan vara ett tecken på ett begynnande narkotikamissbruk. Denna information är naturligtvis viktig för föräldrarna varför skolan måste ha en absolut skyldighet att informera föräldrarna om barnet uppvisar oroande tendenser.

På ungdomars villkor

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har den 27 maj 1999 berett sex av riksdagens utskott, däribland arbetsmarknadsutskottet, tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 1998/99:115 På ungdomars villkor – ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro jämte motioner, i de delar de berör respektive utskotts beredningsområde.

Utskottet yttrar sig i det följande över regeringens förslag rörande mål för ungdomspolitik samt valda delar av avsnitten Ungdomar och arbete (s. 17–19 i propositionen), Den kommunala utvecklingsgarantin (s. 50–51), Ungdomar som entreprenörer – att skapa sina egna jobb (s. 58–60) samt En svensk strategi för ungdomsfrågor i EU – Insatser mot ungdomsarbetslöshet (s. 72–73). Vidare yttrar sig utskottet över följande motioner:

1998/99:Kr30 av Inger Davidson m.fl. (kd) yrkandena 3 och 10,

1998/99:Kr31 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) yrkandena 3–5,

1998/99:Kr32 av Birgitta Sellén m.fl. (c) yrkande 5,

1998/99:Kr33 av Lennart Kollmats och Kenth Skårvik (fp) yrkandena 1–3 samt

1998/99:Kr35 av Karin Pilsäter och Johan Pehrson (fp) yrkande 2.

Till grund för propositionen ligger bl.a. utredningsförslag från Ungdomspolitiska kommittén (SOU 1997:71).

Allmänt om ungdomars etablering på arbetsmarknaden

Innan utskottet behandlar propositionen och motionerna vill utskottet inledningsvis göra några kommentarer kring ungdomars etablering på arbetsmarknaden.

Minskad ungdomsarbetslöshet

Lågkonjunkturen med åtföljande sysselsättningsminskning i början av 1990-talet drabbade ungdomarna hårt. Mellan 1990 och 1994 minskade antalet sysselsatta 20–24-åringar från 482 000 till 318 000. Den öppna arbetslösheten i åldersgruppen steg från 3,1 % till 16,8 % under samma period.

När konjunkturen förbättras och arbetslösheten generellt går ned så minskar också ungdomarnas problem på arbetsmarknaden. I en konjunkturuppgång är ungdomar en grupp av arbetssökande som är eftertraktad av arbetsgivarna om de har rätt utbildning. Arbetslösheten bland unga har reducerats

markant under 1998 och första halvåret 1999. Den är fortfarande något högre bland unga män än bland unga kvinnor.

I åldersgruppen 16–24 år minskade arbetslösheten med 1,9 procentenheter mellan andra kvartalet 1998 och andra kvartalet 1999. Den låg under andra kvartalet 1999 på 9,6 %. Bland de unga kvinnorna var minskningen 1,1 procentenheter och bland de unga männen 2,8 procentenheter. Minskningen var alltså kraftigare för unga män än för unga kvinnor. Till övervägande delen beror förbättringen på att ungdomarna får arbete. Samtidigt kan dock konstateras att arbetslösheten bland ungdomar fortfarande är flera procentenheter högre än bland vuxna.

Långtidsarbetslösheten bland ungdomar har sjunkit under det senaste året. I genomsnitt fanns ca 6 200 långtidsarbetslösa ungdomar under andra kvartalet 1998 jämfört med knappt 3 300 under motsvarande period 1999. I den senare gruppen, som omfattar ungdomar med mer än 100 dagars arbetslöshet, hade mer än 85 % ett erbjudande om arbete, utbildning eller program, enligt AMS kvartalsrapport 1999:2 till regeringen. Sannolikheten för en långtidsarbetslös ungdom att få arbete var oförändrad under andra kvartalet 1999 jämfört med andra kvartalet 1998, eller 9,1 %.

Arbetsmarknadsprogram för unga

Under årens lopp har en rad olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder riktats särskilt mot ungdomar. Attityderna till arbetslivet och vuxenlivet formas under ungdomstiden och det ses därför som viktigt att så få ungdomar som möjligt är arbetslösa och att arbetslöshetsperioden blir så kort som möjligt.

Från och med den 1 oktober 1995 har alla kommuner möjlighet att teckna samarbetsavtal med respektive länsarbetsnämnd i syfte att svara för praktik eller annan verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar t.o.m. den 30 juni det år den unge fyller 20 år. Denna verksamhet benämns *kommunala ungdomsprogram*. För något äldre arbetslösa ungdomar i åldersgruppen 20 t.o.m. 24 år finns sedan den 1 januari 1998 en likartad åtgärd, benämnd kommunal *utvecklingsgaranti*. När man talar om båda dessa åtgärdsformer sammantaget används ofta begreppet *ungdomsgaranti*.

I dag är den s.k. *ungdomsgarantin* den vanligaste formen av arbetsmarknadsprogram för åldersgruppen under 25 år. Av de genomsnittligt 34 000 ungdomar i åldersgruppen som deltog i arbetsmarknadspolitiska program under första kvartalet 1999, återfanns 19 % i kommunala ungdomsprogram för 18–20-åringar och lika stor andel i utvecklingsgarantin för 20–24-åringar. Även andra arbetsmarknadsprogram har stor betydelse för ungdomar.

I arbetsmarknadsutbildning inklusive det nationella programmet för IT-utbildning, SwIT-yrkesutbildning, fanns 27 % av de programdeltagande ungdomarna. I anställningsstöd fanns 9,3 % och i arbetspraktik 13,5 % medan 5,6 % deltog i datortek. Andelen ungdomar med starta-eget-bidrag var 2,1 %. Det särskilda programmet för yrkesinriktad rehabilitering vid arbetsmarknadsinstitut omfattade 2,6 % av de arbetslösa ungdomarna.

I de *kommunala ungdomsprogrammen* kan arbetslösa ungdomar som inte går i gymnasieskola eller i liknande utbildning delta fram till den dag de fyller 20 år. Programmen skall vara individinriktade och omfatta utbildning eller praktikplats. De skall förbereda och underlätta deltagarnas inträde på den reguljära arbetsmarknaden.

För arbetslösa ungdomar från 20 t.o.m. 24 år finns som nämnts en kommunal *utvecklingsgaranti*. Åtgärden riktas mot ungdomar som anmält sig som sökande hos arbetsförmedlingen och som inom 90 dagar inte har kunnat erbjudas något arbete, reguljär utbildning eller något lämpligt arbetsmarknadspolitiskt program. Ett skäl till att åtgärden tillskapades var att det hade växt fram ett omfattande socialbidragsberoende i denna ungdomsgrupp och att många ungdomar var långtidsarbetslösa trots en uttalad målsättning att ingen ungdom skulle vara arbetslös längre än 100 dagar.

På liknande sätt som med de kommunala ungdomsprogrammen förutsätter utvecklingsgarantin att överenskommelse tecknats mellan kommunen och länsarbetsnämnden. Utvecklingsgarantin innebär att kommunen kan erbjuda arbetslösa ungdomar från 20 t.o.m. 24 år en aktiverande och utvecklande insats på heltid genom ett aktiveringsprogram på upp till 12 månader.

Inom 90 dagar skall den unge som är arbetslös tillsammans med arbetsförmedlingen och kommunen arbeta fram en individuell handlingsplan. Kommuner som tecknat avtal om att ge utvecklingsgaranti tar över ansvaret för de ungdomar som efter 100 dagar fortfarande är arbetslösa.

Aktiveringsprogrammet skall vara individuellt anpassat och innehålla olika former av kompetensutveckling. Det kan exempelvis innefatta utbildning för att förbättra baskunskaperna inom ett ämne, utbildning varvad med praktik eller enbart praktik som ger yrkeserfarenhet. Insatserna kan genomföras i samarbete med bl.a. skola, studieförbund eller ideella organisationer. De skall anpassas efter lokala förutsättningar och utformas i nära samverkan med ortens näringsliv.

Kommunerna är inte skyldiga att sluta avtal om ansvar för utvecklingsgarantin. Av de 24 kommuner som våren 1999 besvarade en enkät från Svenska Kommunförbundet uppgav 196 kommuner eller drygt 80 % att de tecknat avtal. De kommuner som inte tecknat avtal utgörs enligt Kommunförbundet i rapporten "Utvecklingsgarantin – som kommunerna ser det" (Kommunförbundet juni 1999) främst av sådana som har relativt få invånare eller är belägna i storstadsområden där det finns endast ett fåtal långtidsarbetslösa ungdomar i åldersgruppen 20–24 år.

Kommunförbundets slutsats i rapporten är att det s.k. 100-dagarslöftet i stort sett har förverkligats genom utvecklingsgarantin.

Ungdomar som riskerar arbetslöshet

Hur ser då ungdomsarbetslösheten ut? Vilka ungdomar löper särskilt stor risk att bli arbetslösa? Genom bättre kunskaper om detta ökar möjligheterna att utforma en framgångsrik politik mot ungdomsarbetslöshet.

Enligt forskarna Stig Blomskog och Lena Schröder i *Vilka ungdomar blir arbetslösa?* (ur "I vuxenlivets väntrum", red. Anders Gullberg och Martin Börjeson, 1999) kan man av SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) utläsa en relativ förbättring av ungdomars öppna arbetslöshet sedan 1993.

De båda forskarna konstaterar att orsakerna till denna absoluta och relativa förbättring av den öppna ungdomsarbetslösheten kan vara flera: andelen studerande ungdomar kan ha ökat, andelen ungdomar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan ha stigit eller ungdomarnas konkurrenskraft på den ordinarie arbetsmarknaden kan ha förbättrats jämfört med vuxnas.

Blomskog och Schröder har följt hur ungdomar gått in i och ut ur arbetslöshetsperioder under åren 1991–1994. De har därvid använt ett utvidgat arbetslöshetsbegrepp som omfattar inte bara öppen arbetslöshet utan också placering i arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Resultaten visar att inflödet i en lång – mer än 120 dagar – period av arbetslöshet är betydligt större än inflödet i en kort period. Det är alltså vanligt att ungas öppna arbetslöshet avbryts av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Den tidigare bilden av att ungdomsarbetslösheten i huvudsak karakteriseras av många men korta arbetslöshetsperioder beror alltså på att de ungas arbetslöshet avbryts av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, enligt de båda forskarna.

Tonåringarnas (18–19 år) arbetsmarknadssituation förbättrades något under perioden 1991–1994, sannolikt genom att gymnasieskolan byggdes ut och färre sökte arbete.

För de äldre ungdomarna (20–24 år) försämrades arbetsmarknadssituationen under den aktuella tidsperioden. Inflödet i arbetslöshet ökade år från år både för korta och långa arbetslöshetsperioder. Nedgången i absolut och relativ öppen arbetslöshet för de äldre ungdomarna enligt AKU beror enligt Blomskog och Schröder på ökande andelar ungdomar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Mönstren är snarlika för kvinnor och män. De båda forskarna sammanfattar resultaten på följande sätt: "Ungdomsgarantin, dvs. att ingen ungdom skall behöva vara öppet arbetslös mer än 100 dagar, har således främst inneburit att 18-19-åringarna studerar medan 20-24-åringarna återfinns i arbetsmarknadspolitiska åtgärder."

Ungdomar i åldern 20–24 år med enbart grundskola har högre öppen arbetslöshet än de gymnasieutbildade. Vidare förefaller det som om utbildningsnivån har större betydelse för den unga arbetskraften än för den vuxna. Det kan bero på att vuxnas arbetslivserfarenhet och yrkeskunskaper kompenserar låg formell utbildning. En annan förklaring kan enligt Blomskog och Schröder vara att den öppna arbetslösheten bland gymnasieutbildade ungdomar hållits nere med hjälp av arbetsmarknadspolitiska åtgärder avsedda för ungdomar.

Enligt forskaren Tiiu Soidre i *Kön, generation och arbetslöshet* (ur "I vuxenlivets väntrum", jfr ovan) finns ett tydligt samband mellan vuxna barns problem på arbetsmarknaden och deras föräldrars. Utifrån studien som bygger på registeruppgifter hos AMS under perioden januari 1992–april 1995 drar Soidre slutsatsen att man empiriskt kan konstatera någon form av "familjearbetslöshet".

Både den sociala och den etniska bakgrunden tycks ha betydelse för ungdomars arbetsmarknadssituation, konstateras i studien. Om föräldrarna har en

utsatt situation på arbetsmarknaden har detta betydelse både för unga kvinnors och unga mäns situation där. De unga männen påverkas dock i högre grad än de unga kvinnorna. Också den etniska bakgrunden har olika effekt för unga kvinnor och unga män. Att vara utlandsfödd innebär nästan ingen förhöjd risk att bli arbetslös för unga kvinnor. Det innebär däremot en tydlig överrisk för unga män. Särskilt markant är detta för unga män som är födda i Afrika men även för unga män med asiatiskt eller latinamerikanskt ursprung.

Unga kvinnor tenderar enligt Soidre att vara mer utsatta på arbetsmarknaden än unga män. De är i större utsträckning än unga män registrerade som arbetssökande vid arbetsförmedlingen eller har varit det. Med något undantag är unga kvinnors arbetsmarknadssituation sämre i de flesta åldersklasser och på alla utbildningsnivåer. Risken för arbetslöshet längre tid än sex månader är också större bland unga kvinnor än bland unga män. De unga kvinnornas möjligheter att få ett arbete efter en tids arbetslöshet eller i åtgärder är betydligt sämre, enligt Soidre.

En annan forskare, Ulla Arnell Gustafsson, finner i studien *Koncentration av arbetslöshet i familj och vänskrets – En studie av ungdomars sociala nätverk i Sverige* (Arbetsmarknad & Arbetsliv, årg. 5, nr 2, sommaren 1999) att sambandet mellan den ungas och föräldrarnas arbetslöshet inte är särskilt starkt men att däremot sambandet med syskons och vänner arbetslöshet har stor betydelse. Här kan specifika drag hos den lokala arbetsmarknaden spela in men också att unga arbetslösa väljer vänner bland andra unga arbetslösa och att de påverkar varandras värderingar samt beteende på arbetsmarknaden. De som tidigt drabbas av arbetslöshet kommer oftare från familjer med arbetslösa, har oftare vänner som är arbetslösa och de bedömer sina framtida möjligheter på arbetsmarknaden som sämre än andra, enligt Arnell Gustafsson.

Propositionen

Målen

Ungdomspolitikens ses i dag som ett sektorsövergripande område som berör såväl arbetsmarknadspolitik som utbildnings-, kultur- och socialpolitik.

För den nationella ungdomspolitikens på 2000-talet bör ett system införas för styrning, uppföljning och analys bestående av tre delar: mål, delmål respektive goda exempel.

Tre *övergripande mål* bör enligt regeringen ersätta tidigare riktlinjer. För det första skall ungdomar ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv. För det andra skall ungdomar ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet. För det tredje skall ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande tas till vara som en resurs (propositionens punkt 1).

Delmål skall beslutas av regeringen. De skall bilda utgångspunkt för uppföljning och analys av den samlade ungdomspolitikens. *Goda exempel* skall illustrera olika former av konkret verksamhet som bidrar till att ungdomspolitikens mål uppnås.

I propositionen redovisas vissa uppgifter om ungdomars inträde på arbetsmarknaden (s. 17–19). Regeringen anser att Ungdomsstyrelsen bör stödja kommunerna i deras strävan att utveckla framgångsrika former för den kommunala utvecklingsgarantin och liknande åtgärder (s. 50–51). Vidare bör ungdomars entreprenöranda uppmuntras. Dagens unga besitter värdefull kompetens som ger dem goda förutsättningar att skapa nya arbetstillfällen, däribland inom IT-området och den s.k. upplevelseindustrin (s. 58–60). På ungdomsområdet bör Sverige i EU-samarbetet koncentrera insatserna mot ungdomsarbetslöshet, ungdomars inflytande och delaktighet i EU, ungdomsutbyten samt mot ungdomar som i dag inte utnyttjar EU:s förmåner (s. 72–73).

Motionerna

Motionerna tar i huvudsak inte sikte på enskilda delar av propositionen utan behandlar främst övergripande frågor rörande ungdomspolitik.

Moderata samlingspartiet uttrycker i kommittémotion Kr31 (yrk. 3–5) tveksamhet till begreppet ungdomspolitik. Den politik som krävs för att unga människor skall få en bra utbildning eller ett riktigt arbete gynnar också andra grupper i samhället.

Kampen mot ungdomsarbetslösheten borde ha högsta prioritet. Den höga ungdomsarbetslösheten motverkar samtliga tre mål för ungdomspolitiken som föreslås i propositionen. Arbetslöshetsproblemet har sin grund i ett dåligt företagsklimat. Moderaterna hänvisar till en rad åtgärder som de har föreslagit för att förbättra företagsklimatet, däribland *skattesänkningar* och *regelförenklningar*.

För att förbättra företagsklimatet bör *arbetsrätten förändras* så att reglerna på arbetsmarknaden medger individualisering och arbetets rättigheter tillfaller den enskilde. Grundläggande rättigheter skall regleras i lag. I övrigt skall den enskilde kunna bestämma över sin arbetstid och förhandla om sin lön. Ökad flexibilitet i lönebildningen skulle kunna leda till att fler unga fick meningsfulla arbeten.

I Moderaternas förslag till åtgärder för att förbättra företagsklimatet och därmed minska arbetslösheten bl.a. i ungdomsgrupperna innefattas *reformering av arbetslöshetsförsäkringen*. Försäkringen ger i dag alldeles för svaga incitament till arbete, vilket är speciellt skadligt för ungdomar. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring som skyddar den arbetslöse mot inkomstbortfall under den tid då han eller hon söker nytt arbete eller omskolar sig. En borte parentes bör införas och ersättningsnivån sättas till 75 %. En av arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter måste vara att bidra till ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Därför bör arbetsmarknadspolitiken koncentreras på två huvuduppgifter: *lärlingsutbildning* för alla arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år samt en *arbetsmarknadsutbildning som kännetecknas av fokuserade insatser* riktade mot specifika yrkesområden samt definierade kompletteringar av arbetslösas kompetens. I detta ingår också stöd till arbetshandikappade.

Kristdemokraterna anser i kommittémotion Kr30 (yrk. 3 och 10) att en statlig ungdomspolitik är motiverad bl.a. därför att den skapar en helhetsbild av ungdomars situation. Den kan också bidra till samordning av insatser och utgöra stöd för föräldrar, kommuner, ideella organisationer och andra i syfte att skapa goda levnadsvillkor för ungdomar. Enligt partiet bygger stora delar av den ungdomspolitiska propositionen på grunder som Kristdemokraterna varit med och lagt. Därför är man i flera avseenden positiv till regeringens förslag. Samtidigt krävs mer av helhetssyn på ungdomsinsatserna än vad som kommer till uttryck i propositionen.

När det gäller åtgärder för att främja ungdomars situation på arbetsmarknaden efterlyser Kristdemokraterna en betydligt bredare och mer offensiv politik för att skapa riktiga arbeten. Partiet förordar exempelvis en satsning på *lärlingsutbildning, skattelättnader inom tjänstesektorn, mer varierad lönesättning samt moderniserad och mer flexibel arbetsrättslagstiftning*. Ett genomförande av dessa förslag skulle underlätta för ungdomar att få fotfäste på arbetsmarknaden och skapa ett stort antal ordinarie arbeten.

I syfte att sänka ungdomsarbetslösheten bör vidare *ökad lokal samverkan* komma till stånd mellan kommuner, arbetsförmedlingar och försäkringskassor. Erfarenheter av goda exempel på bl.a. företagsförlagd utbildning bör spridas.

För att främja ungdomars *entreprenörskap* krävs en samlad arbetsmarknads- och näringspolitik där ungdomar uppmuntras att starta eget företag. Det är viktigt att förmedla en bred syn på arbete som innebär att arbete också kan vara annat än anställning hos någon annan. Skolan har en viktig roll i detta sammanhang.

Centerpartiet kritiserar i kommittémotion Kr32 (yrk. 5) regeringens förslag till mål för ungdomspolitiken som partiet finner alltför långtgående samtidigt som de är alltför otydliga.

Möjligheten att försörja sig genom eget arbete utgör grund för den egna tryggheten, anser Centern. Därför är det oroväckande att ungdomar fortfarande har svårt att etablera sig i arbetslivet. Eftersom det finns skäl att misstänka att regelverken hänger samman med svårigheterna att få arbete bör regeringen initiera en *översyn av arbetsmarknadens regelverk* i syfte att underlätta för ungdomar att få fotfäste på arbetsmarknaden.

Enligt **Folkpartiets** uppfattning i kommittémotion Kr33 (yrk. 1–3) finns få eller inga konkreta förslag i den ungdomspolitiska propositionen.

Samhällets viktigaste uppgift är att medverka till att ungdomarna kommer in på arbetsmarknaden. Politiken måste utformas så att den ger förutsättningar för fler arbeten. Folkpartiet har i riksdagen lagt fram en rad förslag som syftar till att gynna *företagsklimatet* och leda till nya arbeten.

En modern och flexibel *lärlingsutbildning* bör tillskapas där skolan och näringslivet delar på ansvaret. Utbildningen bör avslutas med ett gesällprov och leda till ett yrkesdiplom eller en yrkesexamen. *Könssegregeringen i yrkeslivet* måste brytas genom attitydpåverkan och stimulansåtgärder. *Arbetsmiljön i skolan* måste ägnas mer uppmärksamhet. Det gäller såväl fysisk som psykosocial miljö inklusive kränkande uppförande.

Karin Pilsäter och Johan Pehrson (fp) förespråkar i motion Kr35 (yrk. 2) ett ökat elevinflytande. När det gäller arbetsmiljöfrågorna anser motionärerna att eleverna, som omfattas av arbetsmiljölagen, bör få en starkare ställning och att deras inflytande bör öka med stigande ålder.

1999/2000:KrU4
Bilaga 4

Utskottets ställningstagande

Mål

Arbetsmarknadsutskottet anser att propositionens förslag till övergripande mål för ungdomspolitikerna bör tillstyrkas. I likhet med regeringen kan utskottet konstatera att förutsättningarna för att leva ett självständigt liv underlättas av att man har ett arbete, en egen bostad och en egen ekonomi. Det kan finnas anledning att anta att ungdomar som står utanför arbetsmarknaden i större utsträckning än andra upplever att de saknar möjligheter till inflytande och delaktighet liksom att deras engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande inte tas till vara som en resurs.

Mot denna bakgrund måste det ses som angeläget att underlätta ungdomars förankring i arbetslivet. Unga människor måste ha rimliga förutsättningar att självständigt försörja sig. Likaså är det väsentligt att väl fungerande insatser riktas till de ungdomar som är i behov av särskilt stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden. Utskottet vill starkt betona vikten av att en situation som innebär passiv väntan på en åtgärd i största möjliga utsträckning måste undvikas.

Ungdomsgaranti

Som framgår av propositionen visar utvärderingar av den kommunala utvecklingsgarantin som utförts av Statskontoret och Ungdomsstyrelsen på en rad konkreta och positiva effekter av denna åtgärd. Dessa båda rapporter kan tillsammans med erfarenheter och slutsatser som redovisats på andra håll, exempelvis den utvärdering av utvecklingsgarantin som publicerats av Kommunförbundet sommaren 1999, tjäna som underlag för effektivisering av insatser riktade mot ungdomar som har särskilda svårigheter att finna en förankring på arbetsmarknaden.

Enligt ett av verksamhetsmålen för Arbetsmarknadsverket skall alla ungdomar under 25 år erbjudas reguljärt arbete, lämplig utbildning, praktik eller sysselsättningsskapande åtgärd senast inom 100 dagars arbetslöshet. Av Arbetsmarknadsverkets kvartalsrapport 1999:2 till regeringen framgår bl.a. följande när det gäller möjligheterna att uppnå verksamhetsmålet under år 1999.

Ungdomsgarantin klarades för 97,5 % av de arbetslösa ungdomarna. Under andra kvartalet 1999 lämnade i genomsnitt drygt 16 200 ungdomar arbetslöshet varje månad. I genomsnitt uppgick antalet långtidsarbetslösa till knappt 3 300. Av dessa saknade 485 erbjudande om arbete, utbildning eller arbetsmarknadsprogram.

Det är enligt arbetsmarknadsutskottet viktigt att fortsätta insatser görs för att uppnå verksamhetsmålet när det gäller ungdomsgarantin. Av AMS kvar-

talsrapport 1999:2 framgår att samtliga län utom tre bedömer att man under året kommer att klara målet. Av de tre resterande länen beräknar två att de kommer att uppnå 99 % måluppfyllelse medan det tredje räknar med att uppnå 98 %. Genom löpande uppföljning och bättre bevakning av dem som riskerar att bli långtidsarbetslösa, intensiv platsförmedling och bättre kartläggningsslagmetodik samt väl fungerande samarbete mellan arbetsförmedlingar och kommuner bör målet kunna nås.

Ungdomsinsatserna bygger på att det finns en samverkan mellan den unga individen, kommunen och arbetsförmedlingen. Utskottet, som kan konstatera att Kommunförbundets utvärdering pekar på att brister förekommer i denna samverkan på vissa håll, vill betona vikten av att arbetsformerna utvecklas så att de blir så smidiga och effektiva som möjligt. Ungdomsstyrelsen bör, vilket regeringen framhåller i propositionen, stödja kommunerna i deras strävan att utveckla framgångsrika former för den kommunala utvecklingsgarantin och liknande åtgärder för ungdomar.

Övergång mellan skola och arbetsliv

Utbildning är av fundamental betydelse för att underlätta övergången mellan skola och arbetsliv. Sverige befinner sig för närvarande i en period med god sysselsättningsutveckling och starkt ökad efterfrågan på arbetskraft. Trots det gynnas endast i liten utsträckning arbetssökande som är lågutbildade.

Även om andelen som påbörjar gymnasieutbildning är så hög som 98 % är det enligt utskottet oroande att andelen avhoppare från gymnasiet ökar. År 1998 var andelen 20-åringar med fullföljd gymnasieutbildning den lägsta sedan 1992, eller 76 %. Samtidigt var 1998 andelen elever på individuella program den högsta sedan 1992, eller 6,2 %.

Enligt uppgifter i AMS prognos om utvecklingen på arbetsmarknaden t.o.m. år 2000 saknar mer än var tionde ungdom i åldern 20–24 år gymnasiekompetens. Många av dessa kan eller vill inte studera. Samtidigt finns det anledning att förmoda att arbetsgivare ibland ställer onödigt höga krav på de arbetssökande när det gäller utbildning eller erfarenhet. När så är fallet är det enligt utskottet angeläget att arbetsförmedlingen för en dialog med arbetsgivaren om kompetenskraven.

Utskottet vill betona vikten av att övergången mellan skola och arbetsliv underlättas på olika sätt. Självfallet måste utbildningssystemet och utbildningens innehåll fortlöpande anpassas till nya förutsättningar i arbetslivet. Utskottet ser därför positivt på att ett nytt tekniskt program i gymnasieskolan och en ny form av lärlingsutbildning kommer att införas hösten 2000. Av Sveriges handlingsplan för sysselsättning som överlämnades till EG-kommissionen i maj 1999 framgår att det tekniska programmet genom ett brett kursutbud skall förbereda såväl för arbetslivet som för högskolestudier inom det tekniska området. Lärlingsutbildningen syftar till att skapa en modern yrkesundervisning med hög kvalitet och att underlätta övergången från skolan till arbetslivet. Försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning (KY) bedrivs under perioden 1996–2001. En tredjedel av utbildningen sker i arbetslivet och finansieras av arbetsgivaren. Från och med 1999 omfattar

Unga funktionshindrade

Ansträngningarna att bereda plats på arbetsmarknaden för unga funktionshindrade måste enligt utskottets uppfattning fortsätta. Det gäller exempelvis verksamhet av den karaktär som bedrivs av Arbetsmarknadsverket under benämningen Unga handikappade och genom arbetsförmedlingens samverkan med högstadier och gymnasier när det gäller yrkesvägledning och praktik för unga funktionshindrade.

Feriearbete

Många ungdomar får sin första erfarenhet av förvärvsarbete genom arbete på ferier. Det är därför positivt att regeringen senast under budgetåret 1999 medgivit att AMS får använda medel från anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att skapa feriearbete för gymnasieungdomar. Totalt har under innevarande budgetår 100 miljoner kronor avsatts för detta ändamål. Enligt de riktlinjer som gick ut från AMS till länsarbetsnämnderna i februari 1999 skall stödet användas till feriearbeten som annars inte skulle komma till stånd och som inte finns på den ordinarie arbetsmarknaden. Det skall finnas möjlighet att anordna feriearbete i form av kombinationer av utbildning och praktik eller enbart utbildning. Stödet skall användas för feriearbeten inom flaskhalsområden, exempelvis vård och omsorg. Feriearbetena skall ha ett jämställdhetsperspektiv. Genom en liknande satsning sommaren 1998 fick ca 35 000 ungdomar möjlighet till feriearbete.

Anknytning till arbetsmarknaden

Uppgifter från arbetskraftsundersökningarna (AKU) visar att andelen tillfälligt anställda bland unga kvinnor har ökat markant mellan 1995 och 1998. I åldersgruppen 20–24 år har andelen ökat från 50 till 66 % under tidsperioden. Bland unga män är andelen tillfälligt anställda betydligt lägre än bland unga kvinnor. Andelen har dessutom i stort sett varit oförändrad under tidsperioden (33 respektive 35 %). Det finns enligt utskottets uppfattning anledning att noga följa utvecklingen när det gäller unga kvinnors anknytning till arbetsmarknaden.

Åtgärder för att främja företagande

Arbetet med att göra det lättare att starta och driva företag måste fortgå. Regeringen har under de senaste åren intensifierat arbetet med att identifiera och lösa sådana problem som särskilt de små företagen upplever. Här kan exempelvis nämnas att åtgärder vidtagits för att bereda anställda möjlighet till tjänstledighet för att bedriva näringsverksamhet, att öka kvinnornas andel av företagarna och att främja invandrares respektive unga människors företagande. Vidare har åtgärder vidtagits för att öka tillgången på riskkapital och

för att förbättra skattevillkor för små och medelstora företag liksom vid nyföretagande.

Arbetsmarknadsprogram i form av starta-eget-bidrag står givetvis öppna också för ungdomar som har denna intresseinriktning och som bedöms ha förutsättningar för detta. Inom ramen för Europeiska socialfondens mål 3-projekt respektive projekt med finansiering från gemenskapsinitiativet Employment har nya metoder utvecklats för att förbereda start av eget företag och för nätverksbyggande i syfte att stötta blivande och nya företagare. Likaså har utbildning i kooperativt företagande ägt rum. Utskottet vill här knyta an till vad som sägs i propositionen om vikten av att sprida goda exempel och peka på att den utvärderingsgrupp som tillsatts av övervakningskommittén för mål 3 sammanställt "Projekt att lära av" som bl.a. innefattar ett antal projekt under samlingsnamnen entreprenörskap, nya nischer, växt-hus/företagsvaggas liksom tillvaratagande av invandrares kunskaper för export.

Jämställdhet

Utskottet vill starkt betona betydelsen av fortsatta åtgärder för att *motverka könsuppdelning på arbetsmarknaden*. Av förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (1987:405) framgår att arbetsmarknadsmyndigheterna har i uppdrag att verka för kvinnors och mäns rätt till arbete på lika villkor och att motverka en könsuppdelad arbetsmarknad. Vidare anges det i Arbetsmarknadsverkets regleringsbrev för budgetåret 1999 att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall användas så att de tillsammans med anvisningen av lämpliga sökande till de lediga platserna medverkar till att bryta könsuppdelningen på arbetsmarknaden.

AMS har under ett antal år tilldelats särskilda medel för projektverksamhet med detta syfte samt för jämställdhetsutbildning för den egna personalen. Anslaget för detta ändmål uppgår budgetåret 1999 till 22 miljoner kronor.

Inom ett av huvudområdena för den s.k. brytverksamheten är syftet att öka teknikintresset hos kvinnor. Projektet, som bedrivs i sju län, innefattar dels en vägledningskurs, dels praktik. Målgruppen är framför allt unga kvinnor i åldern 20–30 år. Inom ett annat huvudområde bedrivs i flera län försöksverksamhet för att rekrytera unga arbetslösa män till grundskollärodbildning vid lärarhögskola. Genom att delta i en ettårig preparandutbildning garanteras deltagaren utbildningsplats vid lärarhögskolan. Andra huvudområden för brytprojektet under 1999 avser bl.a. tillämpning av s.k. mainstreaming vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut, könsperspektiv i arbetsvägledningen samt rekrytering av fler män till Kunskapslyftet.

Lönebildning och regelsystem

När det gäller motionsyrkanden om lönebildningen kan utskottet konstatera att regeringen i vårpropositionen (prop. 1998/99:100) redovisade att den under hösten 1999 avser att lägga fram en proposition om regelverket för lönebildningen. Beredningsarbetet pågår således för närvarande i Regeringskansliet. Också när det gäller arbetslöshetsförsäkringen bereds frågan om

eventuella förändringar i Regeringskansliet efter att två olika utredningar har lagt fram förslag om förändringar (DELTA Utredningen om deltidarbete, tillfälliga jobb och arbetslöshetsersättning, SOU 1999:27, respektive Indexering av högsta och lägsta dagpenningnivå i arbetslöshetsförsäkringen, Ds 1999:10). En arbetsgrupp har tillsatts inom Näringsdepartementet med uppdrag att se över regeltillämpningen m.m. inom försäkringen. Översynen skall ta sikte på att förbättra försäkringens samverkan med arbetsmarknadspolitiken i övrigt. Uppdraget skall redovisas under innevarande månad.

Arbetsmarknadsutskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågan om regelförenklingar på arbetsmarknadspolitikens område. Här kan erinras om utskottets uttalande i betänkande 1998/99:AU1. Där välkomnade utskottet visserligen de förenklingar som hade föreslagits i budgetpropositionen men betonade att ytterligare ansträngningar måste göras för att tillskapa ett regelverk som är lätt att överblicka och tillämpa samtidigt som det ger god effektivitet i insatserna.

Också när det gäller frågan om förändringar i arbetsrätten vill utskottet hänvisa till sitt uttalande i betänkande 1998/99:AU1 där utskottet gjorde bedömningen att det är angeläget att samla erfarenheter av de nya arbetsrättsliga reglerna rörande bl.a. överenskommen visstidsanställning innan några ytterligare regeländringar övervägs.

Ungdomsfrågor i EU

Arbetsmarknadsutskottet delar regeringens uppfattning när det gäller vilka ungdomsfrågor som Sverige bör koncentrera sina insatser på inom EU. Som också framhålls i Sveriges handlingsplan för sysselsättning från maj 1999 kan åtgärderna mot ungdomsarbetslöshet sammanfattas på följande sätt:

- Ungdomar under 18 år ges en grundläggande skolutbildning av god kvalitet.
- Arbetslösa ungdomar bistås med aktiva arbetsförmedlingsinsatser.
- Arbetslösa ungdomar mellan 18 och 20 år ges förbättrade möjligheter på den lokala arbetsmarknaden genom det kommunala programmet för ungdomar.
- Ungdomar mellan 20 och 24 år ges en aktiverande och utvecklande insats på heltid.

Skolans arbetsmiljö

När det gäller arbetsmiljön i skolan liksom elevinflytande över skolans arbetsmiljö som tas upp i ett par motioner vill utskottet peka på att en parlamentariskt sammansatt kommitté har tillsatts för att göra en översyn av skollagen, m.m. (dir. 1999:15). I kommitténs uppdrag ingår att göra en översyn, och vid behov föreslå förändringar av regler för att stärka barns, ungdomars och vuxnas säkerhet, skydd och trygghet i barnomsorgs- och skolverksamheten, särskilt avseende bl.a. arbetsmiljölagstiftningen. Även frågor kring kränkande behandling skall ingå i utredningsarbetet. Kommitténs arbete skall vara slutfört senast den 1 maj 2001.

Utskottet kan mot denna bakgrund konstatera att de frågor som tas upp i motionerna är uppmärksammade och att förslag i flera fall för närvarande bereds i Regeringskansliet. Med det anförda förordar utskottet sammanfattningsvis att regeringens förslag till mål för den nationella ungdomspolitiken tillstyrks (punkt 1) samt att motionerna Kr30 yrkandena 3 och 10 (kd), Kr31 yrkandena 3–5 (m), Kr32 yrkande 5 (c), Kr33 yrkandena 1–3 (fp) och Kr35 yrkande 2 (fp) avstyrks.

Göteborg den 9 september 1999

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Johnny Ahlqvist

I beslutet har deltagit: Johnny Ahlqvist (s), Margareta Andersson (c), Mikael Odenberg (m), Stefan Attefall (kd), Kent Olsson (m), Laila Bjurling (s), Patrik Norinder (m), Sonja Fransson (s), Kristina Zakrisson (s), Maria Larsson (kd), Christel Anderberg (m), Barbro Feltzing (mp), Elver Jonsson (fp), Cinnika Beiming (s) och Sven-Erik Sjöstrand (v).

Avvikande meningar

1. Arbetsmarknaden och ungdomarna

Mikael Odenberg, Kent Olsson, Patrik Norinder och Christel Anderberg (alla m) anser att utskottets ställningstagande bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att någon särskild ungdomspolitik är nödvändig utan att generella åtgärder behövs för att minska ungdomsarbetslösheten och arbetslösheten i övrigt. Kampen mot ungdomsarbetslöshet bör ha högsta prioritet. Såväl ungdomsarbetslösheten som annan arbetslöshet har sin grund i ett dåligt företagsklimat. Därför måste en rad åtgärder vidtas för att förbättra villkoren för företagande.

Arbetsmarknadslagarna måste moderniseras. Utgångspunkten skall vara att reglerna på arbetsmarknaden medger individualisering och att arbetets rättigheter skall tillfalla den enskilde och inte organisationerna på arbetsmarknaden. Grundläggande rättigheter skall regleras i lag, men därutöver skall den enskilde kunna bestämma över sin arbetstid och förhandla om sin lön. En mer flexibel lönesättning medverkar till att fler unga kan erbjudas meningsfulla arbeten. Turordningsreglerna utgör fortfarande ett problem för ungdomarna på arbetsmarknaden.

Utskottet förordar en reformering av arbetslöshetsförsäkringen. Incitamentet att arbeta måste stärkas. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring som skyddar den arbetslöse mot inkomstbortfall under den tid han eller hon söker nytt arbete eller omskolar sig. Försäkringen bör ut-

formas så att den uppmuntrar arbetslösa att även ta deltidsarbete och korttidsanställningar.

Effektiviteten i arbetsmarknadspolitiken måste förbättras. En av huvuduppgifterna skall vara att bidra till ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Insatserna bör koncentreras på två åtgärder. För det första bör alla arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år erbjudas lärlingsutbildning. Systemet med lärlingsutbildning bör utformas i samarbete med företagen och erbjudas alla ungdomar efter 100 dagars arbetslöshet. För det andra bör arbetsmarknadsutbildningen inriktas på definierade kompletteringar av arbetslösas kompetens. Här ingår också stöd till arbetshandikappade.

Utskottet förordar att vad som här anförts ges regeringen till känna och att motion Kr31 yrkandena 3–5 (m) tillstryks.

1999/2000:KrU4
Bilaga 4

2. Arbetsmarknaden och ungdomarna

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anser att utskottets ställningstagande från det stycke under rubriken **Ungdomsgaranti** som börjar med ”Enligt ett av” bort ha följande lydelse:

Socialdemokraterna utlovade i samband med 1994 års val att ungdomars arbetslöshet skulle få omfatta högst 100 dagar. Nu, först under 1999, är detta löfte på väg att infrias.

Utvecklingsgarantin bör ses som komplement till andra åtgärder och inte, vilket i dag verkar vara fallet, som en dominerande åtgärd för att minska långtidsarbetslösheten bland ungdomar. Det finns enligt utskottets uppfattning starka skäl att göra en betydligt bredare och mer offensiv satsning för att skapa riktiga arbeten för ungdomar.

Ett modernt lärlingssystem, skattelättnader inom tjänstesektorn, flexibla lönesättning samt en modern och anpassningsbar arbetsrätt underlättar för ungdomar att få fotfäste på arbetsmarknaden och skapar en stor mängd ordinarie arbetstillfällen.

En samlad arbetsmarknads- och näringspolitik bör utformas där ungdomars intresse och engagemang kan tas till vara och där de uppmuntras att starta egna företag. Skolan kan spela en viktig roll för att ge eleverna förståelse för företagandets roll och betydelse i samhället. Vidare anser utskottet att arbetsmarknadspolitiken i ökad utsträckning bör uppmuntra till eget företagande.

Vad som här anförts bör enligt utskottet ges regeringen till känna. Motion Kr30 yrkandena 3 och 10 (kd) tillstyrks därmed.

3. Arbetsmarknaden och ungdomarna

Margareta Andersson (c) anser att utskottets ställningstagande under rubriken **Lönebildning och regelsystem** som börjar med ”Arbetsmarknadsutskottet har vid” och slutar med ”effektivitet i insatserna” bort ha följande lydelse:

Möjligheten att försörja sig genom eget arbete utgör grund för den egna tryggheten. Det är därför oroväckande att stora ungdomsgrupper fortfarande har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det finns enligt utskottet skäl

att misstänka ett samband mellan utformningen av regelverken på arbetsmarknaden och ungdomars svårigheter att få arbete. Utskottet anser därför att regeringen bör initiera en översyn av arbetsmarknadens regelverk i syfte att underlätta för ungdomar att få fotfäste på arbetsmarknaden. Utskottet förordar att detta ges regeringen till känna och att motion Kr32 yrkande 5 (c) tillstyrks.

4. Arbetsmarknaden och ungdomarna

Elver Jonsson (fp) anser att utskottets ställningstagande bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning måste politiken utformas så att den gynnar företagsklimatet, ger nya arbeten och leder till att ungdomar kommer in på arbetsmarknaden. Arbetsrätten behöver revideras till följd av nya arbetsformer i det postindustriella samhället.

Utskottet anser i likhet med företrädare för flera partier att en modern och flexibel lärlingsutbildning bör utformas där ansvaret delas mellan skolan och näringslivet. Förslagsvis kan lärlingsutbildningen omfatta fyra år, dock med möjlighet till varierande längd. Eleverna bör tillbringa en del av tiden i skolan och en del i arbetslivet. Här bör en anpassning ske bl.a. till elevernas behov. Det finns klara fördelar med ett ersättningssystem liknande det som tillämpas i Norge. Lärlingsutbildningen bör avslutas med gesällprov och leda till ett yrkesdiplom eller en yrkesexamen.

Det råder fortfarande stora skillnader i unga mäns och unga kvinnors utbildningsval. Detta medför att arbetslivet kommer att förbli könssegregerat under överskådlig tid. Utskottet finner det angeläget med ytterligare åtgärder för att bryta könsbundna mönster i yrkesval. Detta bör ske genom attitydpåverkan och stimulans.

Arbetsmiljön i skolan måste enligt utskottet ägnas ökad uppmärksamhet. Det gäller både den fysiska miljön, såsom exempelvis dålig ventilation och olämpliga byggnadsmaterial, och den psykosociala miljön, exempelvis mobbning och våld. Det är enligt utskottets uppfattning rimligt att elevernas inflytande över arbetsmiljön i skolan stärks.

Utskottet förordar att vad som här anförts bör ges regeringen till känna och att motionerna Kr33 yrkandena 1–3 (fp) och Kr35 yrkande 2 (fp) tillstryks.

Särskilt yttrande

Stefan Attefall och Maria Larsson (båda kd) anför:

Kristdemokraterna anser att ett rätt uppbyggt lärlingssystem kan minska svårigheterna dels för företag att hitta medarbetare med lämplig utbildning, dels för ungdomar att finna ett arbete. Ett modernt lärlingssystem bör enligt vår uppfattning kännetecknas bl.a. av att utbildningen sker i nära samarbete med det lokala näringslivet.

Vi anser att en ny gymnasial lärlingsutbildning bör utformas som ett eget program inom gymnasieskolans ram. Det är angeläget att utbildningen får en flexibel utformning med få centrala regler, att den ger en gedigen yrkesutbildning och att den är nära knuten till det lokala näringslivet. Praktik bör

varvas med teori redan från första terminen. Eleverna skall själva kunna välja om de teoretiska studierna skall vara högskoleförberedande.

I dagsläget finns det också behov av lärlingsutbildning som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Även denna form av lärlingsutbildning skall ge gedigen yrkeskompetens och utformas i nära samarbete med det lokala näringslivet. Utbildningen som mestadels bör vara förlagd till ett företag skall leda till arbete, antingen genom anställning eller genom start av eget företag.

1999/2000:KrU4
Bilaga 4

SAMMANFATTNING	1
PROPOSITIONEN	2
MOTIONERNA	2
Motioner väckta med anledning av propositionen	2
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998.....	5
ÄRENDETS BEREDNING	5
UTSKOTTET	7
Inledning.....	7
En nationell ungdomspolitik (avsnitt 4).....	8
Målstyrning av ungdomspolitiken (4.1).....	8
Regeringens bedömning	8
Motionsförslag.....	9
Utskottets ställningstagande	9
Mål för den nationella ungdomspolitiken (4.2) och Precisering av den nationella ungdomspolitiken (4.3).....	9
Regeringens förslag och bedömning	9
Motionsförslag.....	11
Arbetsmarknadsutskottets yttrande.....	12
Kulturutskottets ställningstagande.....	13
Ungdomsstyrelsens verksamhet och genomförandet av den nationella ungdomspolitiken (4.4)	14
Regeringens förslag och bedömning	14
Motionsförslag.....	15
Utskottets ställningstagande	15
Ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro (avsnitt 5)	16
Demokrati – inflytande och delaktighet (5.1)	16
En demokratikommission för, med och av ungdomar (5.1.1)	16
Regeringens bedömning	16
Motionsförslag.....	16
Utskottets ställningstagande	17
Demokrati i skolan (5.1.2).....	17
Regeringens bedömning	17
Motionsförslag.....	17
Utbildningsutskottets yttrande.....	18
Kulturutskottets ställningstagande.....	18
En ungdomsdelegation knuten till regeringen (5.1.3)	18
Regeringens bedömning	18
Motionsförslag.....	19
Utskottets ställningstagande	19
Fler ungdomar i offentliga organ (5.1.4)	19
Regeringens bedömning	19
Motionsförslag.....	20
Utskottets ställningstagande	20
Rösträtt kopplad till kalenderår (5.1.5).....	21
Regeringens bedömning	21

Motionsförslag.....	21
Konstitutionsutskottets yttrande	21
Kulturutskottets ställningstagande.....	21
Tillgång till information ger makt – Ungdomskanalen (5.1.6).....	22
Regeringens bedömning	22
Motionsförslag.....	22
Utskottets ställningstagande	22
Rättvisa villkor – ingen får lämnas utanför! (5.2).....	23
Den kommunala ungdomsgarantin (5.2.5)	23
Regeringens bedömning	23
Arbetsmarknadsutskottets yttrande.....	23
Kulturutskottets bedömning	23
Ökad kunskap om villkoren för flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund (5.2.6) och Åtgärder i storstädernas bostadsområden (5.2.7)	24
Regeringens bedömning	24
Motionsförslag.....	24
Utbildningsutskottets yttrande.....	24
Kulturutskottets ställningstagande.....	25
Insatser mot drogmisbruk, m.m. (5.2.8).....	25
Regeringens bedömning	25
Motionsförslag.....	26
Socialutskottets yttrande.....	26
Utbildningsutskottets yttrande.....	27
Kulturutskottets ställningstagande.....	27
Insatser inom vård och skola för att förebygga självmord bland unga	28
Motionsförslag.....	28
Socialutskottets yttrande.....	28
Kulturutskottet ställningstagande	29
Kompetens och entreprenörskap (5.3)	30
Lära för livet – modern kunskapssyn i skolan (5.3.1)	30
Regeringens bedömning	30
Motionsförslag.....	30
Utbildningsutskottets yttrande.....	30
Arbetsmarknadsutskottets yttrande.....	33
Kulturutskottets ställningstagande.....	33
Nätverk till stöd för nya verksamheter över hela landet (5.3.2) och Informell utbildning – en nyckel till framtida kompetenser (5.3.3).....	34
Ungdomar som entreprenörer – att skapa sina egna jobb (5.3.4).....	34
Regeringens bedömning	34
Motionsförslag.....	34
Utbildningsutskottets yttrande.....	34
Arbetsmarknadsutskottets yttrande.....	35
Kulturutskottets ställningstagande.....	35
Arbetsmarknadsfrågor.....	35

Motionsförslag.....	35
Arbetsmarknadsutskottets yttrande.....	36
Kulturutskottets ställningstagande.....	38
Bostadsfrågor	38
Motionsförslag.....	38
Utskottets ställningstagande	39
Ökat stöd till ungdomars engagemang för demokrati, rättvisa och framtidstro (5.4).....	40
Förstärkt stöd till lokal ungdomsverksamhet – bidrag från AB Svenska Spel (5.4.1).....	40
Regeringens bedömning	40
Motionsförslag.....	40
Utskottets ställningstagande	40
Stöd till utvecklingen av ungas egen organisering (5.4.2).....	40
Regeringens bedömning	40
Motionsförslag.....	41
Utskottets ställningstagande	41
Statsbidraget till ungdomsorganisationerna.....	41
Motionsförslag.....	41
Konstitutionsutskottets yttrande	42
Kulturutskottets ställningstagande.....	42
Idrotten – vår största ungdomsrörelse (5.4.3).....	43
Ungas egna visioner inför millennieskiftet (5.4.4) och Bättre service till eldsjälarna och projektmakarna (5.4.5)	43
Ungdomspolitik i kommunerna (avsnitt 6).....	43
Satsning på Ung kultur (6.3).....	44
Regeringens bedömning	44
Motionsförslag.....	44
Utskottets ställningstagande	44
Utveckling av nya lokala lösningar för ungdomars fritidsverksamhet (6.4) och Behovet av lokaler för ungdomsverksamhet (6.5).....	45
Internationellt samarbete (avsnitt 7)	46
En svensk strategi för ungdomsfrågor i EU (7.1).....	46
Regeringens bedömning	46
Arbetsmarknadsutskottets yttrande.....	46
Kulturutskottets bedömning	46
Ungdomar som resurs i det internationella arbetet (7.2).....	46
Regeringens bedömning	46
Motionsförslag.....	47
Utskottets ställningstagande	47
Ekonomiska konsekvenser (avsnitt 8)	48
Hemställan	49
Målstyrning av ungdomspolitikerna	49
Mål för den nationella ungdomspolitikerna.....	49
Ungdomsstyrelsens verksamhet och genomförandet av den nationella ungdomspolitikerna.....	49
Demokrati – inflytande och delaktighet.....	49

Ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro	49
Rättvisa villkor – ingen får lämnas utanför!	50
Kompetens och entreprenörskap, m.m.	50
Arbetsmarknadsfrågor	51
Bostadsfrågor.....	51
Förstärkt stöd till lokal ungdomsverksamhet – bidrag från AB Svenska Spel.....	51
Stöd till utvecklingen av ungas egen organisering	51
Statsbidraget till ungdomsorganisationerna.....	52
Satsning på Ung kultur	52
Ungdomar som resurs i det internationella arbetet	52
Reservationer.....	53
1. En samlad ungdomsproposition varje mandatperiod, m.m. (mom. 1), (kd).....	53
2. Fråga om avslag på propositionen i vad avser mål för den nationella ungdomspolitik (mom. 2), (c).....	53
3. Mål för den nationella ungdomspolitik (mom. 3), (m).....	54
4. Mål för den nationella ungdomspolitik (mom. 3), (kd)	55
5. Mål för den nationella ungdomspolitik (mom. 3), (c)	56
6. Ungdomsstyrelsens verksamhet (mom. 4), (m).....	57
7. Ungdomsstyrelsens verksamhet (mom. 4), (kd).....	57
8. Försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet (mom. 6), (kd).....	58
9. Försöksverksamheten med lokala styrelser med elevmajoritet (mom. 6), (c, fp).....	58
10. Generationsaspekterna i den politiska processen (mom. 7), (kd).....	59
11. Ungdomars politiska uppdrag vid flyttning till studieort (mom. 9), (c, fp).....	60
12. Sänkt rösträttsålder (mom. 10), (mp)	60
13. Rösträtt som följer kalenderår (mom. 11), (mp)	61
14. Ungdomskanalen (mom. 12), (m, kd, c, fp).....	61
15. Överläggningar om ungdomars tillgång till kommunal information (mom. 13), (c)	62
16. Uppdrag till Integrationsverket och Skolverket om ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund (mom. 14), (c)	62
17. Metodutveckling för förebyggande insatser mot drogmissbruk (mom. 15), (kd).....	63
18. Ett brett perspektiv på missbruksfrågor (mom. 16), (fp).....	63
19. Vissa åtgärder mot narkotikamissbruk (mom. 19), (m).....	64
20. Skolans arbetsmiljö (mom. 21), (kd, c, fp).....	64
21. Ungdomars utbildning (mom. 22), (fp).....	65
22. Insatser för hörselskadade barn (mom. 23), (c, fp).....	65
23. Läs- och skrivsvårigheter (mom. 24), (fp)	66
24. Ungdomars entreprenörskap (mom. 25), (kd).....	67
25. Läringsutbildning och andra åtgärder mot ungdomsarbetslöshet och vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden (mom. 26 och 27), (m)	67

26. Läringsutbildning och andra åtgärder mot ungdomsarbetslöshet och vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden (mom. 26 och 27), (kd)	68
27. Vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden (mom. 27), (c)	69
28. Vissa förändringar av regelsystemen på arbetsmarknaden (mom. 27), (fp).....	70
29. En bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv (mom. 28), (m, kd, c, fp).....	70
30. Bidrag till barn- och ungdomsorganisationer från spelvinster (mom. 29), (c)	71
31. Stöd till politiska ungdomsorganisationers verksamhet i skolan (mom. 30), (kd).....	72
32. Ett nytt statsbidragssystem (mom. 31), (kd).....	72
33. Statsbidraget till de politiska ungdomsorganisationerna (mom. 32), (kd, fp).....	73
34. Ungdom och kultur (mom. 35), (fp).....	73
35. Funktionshindrade ungdomars behov av fritidsverksamhet (mom. 36), (kd, c, fp).....	74
36. Ungdomsorganisationernas internationella verksamhet m.m. (mom. 37), (kd, fp).....	74
Särskilt yttrande	76
Bidrag till ungdomar som driver enskilda projekt (mom. 33), (mp) ...	76
Konstitutionsutskottets yttrande	77
1999/2000:KU2y	77
Vissa ungdomspolitiska frågor.....	77
Till kulturutskottet	77
Utskottet	77
Propositionen	77
Motionsyrkanden	77
Utskottets bedömning	78
Bidrag till de politiska ungdomsorganisationerna	78
Sänkt rösträttsålder.....	79
Avvikande meningar.....	79
1. Bidrag till de politiska ungdomsorganisationerna.....	79
2. Sänkt rösträttsålder.....	80
3. Sänkt rösträttsålder.....	80
Socialutskottets yttrande	81
1998/99:SoU7y.....	81
Ungdomsfrågor	81
Till kulturutskottet	81
Socialutskottet	81
Insatser mot drogmissbruk m.m.....	81
Propositionen	81
Socialutskottets bedömning.....	84
Själv mord bland ungdomar	84
Propositionen	84
Socialutskottets bedömning.....	85

Avvikande mening.....	87
1999/2000:UbU1y.....	88
Ungdomspolitiken.....	88
Till kulturutskottet.....	88
Propositionen i huvudsak.....	88
Allmänna utbildningsfrågor.....	88
Ungdomars utbildning.....	88
Elever i behov av särskilt stöd.....	90
Elever med invandrarbakgrund.....	92
Skolans arbetsmiljö.....	93
Utbildning med inriktning mot företagande och entreprenörskap.....	93
Inflytande och delaktighet.....	94
Insatser mot drogmissbruk.....	96
Avvikande meningar.....	97
1. Skolans arbetsmiljö.....	97
2. Utbildning i företagande och entreprenörskap.....	97
3. Elevinflytande i skolan.....	97
4. Elevinflytande i skolan.....	98
5. Insatser mot drogmissbruk.....	98
Arbetsmarknadsutskottets yttrande.....	99
1999/2000:AU1y.....	99
På ungdomars villkor.....	99
Till kulturutskottet.....	99
Allmänt om ungdomars etablering på arbetsmarknaden.....	99
Propositionen.....	103
Motionerna.....	104
Utskottets ställningstagande.....	106
Avvikande meningar.....	111
1. Arbetsmarknaden och ungdomarna.....	111
2. Arbetsmarknaden och ungdomarna.....	112
3. Arbetsmarknaden och ungdomarna.....	112
4. Arbetsmarknaden och ungdomarna.....	113
Särskilt yttrande.....	113